

OOSTENDS OESTERBOEK

HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE OESTERTEELT

VANAF DE 18^e EEUW TOT OP HEDEN

RAOUL HALEWYCK

&

NORBERT HOSTYN

OOSTENDE 1978

Jan Mees

RAOUL HALEWYCK

&

NORBERT HOSTYN

OOSTENDS OESTERBOEK

HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE OESTERTEELT

VANAF DE 18e EEUW TOT OP HEDEN

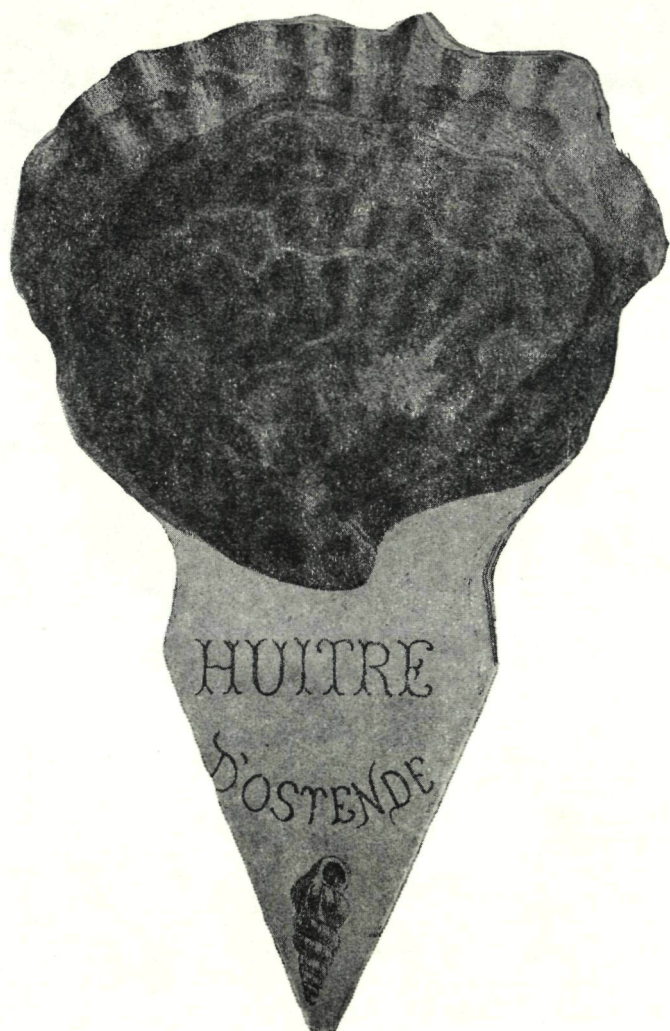
uitgegeven onder auspiciën van
de Oostendse Heemkundige Kring

„DE PLATE ”

OOSTENDE 1978

INHOUDSTAFEL

	Blz.
Inleiding	5
Gebruikte afkortingen	6
Hoofdstuk I	
Algemeenheden - Voorgeschiedenis	7
Hoofdstuk II	
Oostendse Oesterputten in de 18e eeuw	9
De oesterputten Clays & Cie	9
De oesterputten Clemmen	13
Oesterputten Pollet	20
Hoofdstuk III	
De Franse overheersing, het Hollandse tijdvak en de eerste decennia na 1830	21
Oesterparken Vanderheyde	22
Oesterparken De Brock	25
Oesterparken Valcke - De Knuyt	26
Oesterparken Musin	27
Oesterparken Van Imschoot - De Brock	31
Oesterparken Johannes Van Loo - Bernier	32
HOOFDSTUK IV	
De „Belle-Epoque”, Bloeitijd van de Oostendse oesterteelt	35
Oesterparken Royon - Bettger & Cie	39
Oesterparken L. Janssens & Cie	44
Oesterparken Desmet - Lambrecht	45
Oesterparken Armand Termote & Cie	48
Oesterparken A. Roger Lohr & Cie	48
Oesterparken A. Stichert, Stracke & Cie	49
Huïtrières Modèles d'Ostende	50
Grandes huïtrières „Park”	50
Grande huïtrière Du Kursaal	51
Oesterparken Ch. Pavot & Fils	52
Oesterparken Van Graefscheppe	52
Hoofdstuk V	
Moeilijke jaren na Wereldoorlog I	55
Huïtrières Halewijck & Cie	56
Nieuwe teloorgang tijdens Wereldoorlog II	59
N.V. Huïtrière et viviers De Lombartsijde	59
Huïtrière A. Vermeersch & Cie	60
Wwe Henri Van Graefscheppe	60
Hoofdstuk VI	
Een nieuwe start na Wereldoorlog II	63
Beknopte Bibliografie	67

HUITRE

D'OSTENDE

INLEIDING

De geschiedenis van Oostende kent nog menige ongeschreven bladzijde, zeker waar het om detailaspecten gaat. Gelukkig werden er in de laatste jaren tal van pogingen gedaan om enkele van die ontelbare lacunes te dichten.

Het ontbreken van authentieke archiefstukken in eigen stad zal steeds een grote handicap blijven voor zij die zich met Oostendse historiek zullen inlaten. In 1940 zag men immers het Oostendse Stadsarchief samen met de Bibliotheek en het Museum in vlammen opgaan... In enkele uren tijd gingen zo de meeste geschreven getuigenissen van Oostende's verleden verloren. Voorgoed.

Geschiedkundige werken, groots opgezet of bescheiden, moeten dan ook altijd refereren naar het werk van historici die vóór die ramp van 1940 publiceerden : BOWENS, PASQUINI en anderen. Verder moeten ze het stellen met her en der in archieven samengeraapte gegevens of met documenten die per toeval aan het daglicht komen. Voor wat de periode nà 1850 betreft is er dan weer de Oostendse Stadsbibliotheek met een rijke, alhoewel wat eenzijdige documentatie, om. de lokale dagbladen uit die jaren. Ze bevatten een quasi onontgonnen schat aan informatie over Oostende, zij het niet altijd 100 % betrouwbaar.

* *
*

Eén van die nog maar weinig uitgediepte facetten van de Oostendse geschiedenis is zeker de lokale oesterkweek.

De oesterkweek heeft tijdens de voorbije twee eeuwen een niet te verwaarlozen betekenis gehad voor Oostende, primo op sociaal-economisch vlak (tewerkstelling, in- en uitvoer...), secundo als een soort „gastronomisch propagandamiddel” (vooral sedert 1850) en tertio als medebepalend element in het Oostendse stadsbeeld.

Daarom leek het ons eens interessant de rekening te maken van meer dan 200 jaar Oostendse oesterkweek. Tot op vandaag was daarover sporadisch al wel wat gepubliceerd (zie bibliografie), maar een totaaloverzicht, een panorama als het ware, was niet voorhanden. Onze bedoeling was echter niet meteen een zwaartillende sociaal-economische studie met tabellen, statistieken, enz. neer te schrijven. We beoogden eerder een cronologische opsomming van alle oesterputten die ooit te Oostende in bedrijf waren, ingedeeld in enkele grote perioden.

Aan de hand van teruggevonden gegevens wilden we bij elke oesterput een kort of langer relaas geven over het wel en wee van de put in kwestie.

Dat aangevuld met wat fotomateriaal. De vele familiale achtergronden die daarbij komen kijken, vol geschiedenissen van erfenissen, overnames, enzomeer, maken de historiek van sommige putten tot een tamelijk onoverzichtelijke zaak.

We hopen dat deze bescheiden studie betreffende de Oostendse oester-teelt een stukje Oostendse historiek zal invullen. Zonder de daadwerkelijke medewerking van enkele personen ware het ons niet mogelijk geweest onze studie in déze vorm voor te brengen. Onze dank gaat op de eerste plaats naar de Heer Daniël FARASYN, die zo goed was ons te laten putten uit zijn immense documentatie over historisch Oostende ; documentatie in de loop van vele jaren moeizaam en geduldig bijeen gegaard.

Een speciaal woord van dank ook aan de Heer Omer VILAIN, Stadsbibliothekaris, die ons met raad en daad bijstond, om, door ons faciliteiten te verlenen voor opzoekingen in de afdelingen „Ostendiana ” en Dagbladen van zijn bibliotheek. Dank aan de Heer F. EDEBAU die ons oude stadsplannen uit het archief liet inzien. We houden er ook aan hier de namen van André VANCAILLIE en Jean HOSTYN te vermelden. Ze lieten ons toe enkele zeldzame fotodocumenten uit hun verzamelingen te reproduceren. De Heer Richard VERBANCK werd bereid gevonden onze tekst met kritisch oog te lezen.

Oostende, november 1977

Raoul HALEWYCK &
Norbert HOSTYN

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

- C : Le Carillon
- EO : L'Echo d'Ostende
- FM : La Flandre Maritime
- FO : La Feuille d'Ostende
- SO : La Saison d'Ostende

(allen Oostendse kranten uit vorige en de eerste decennia van déze eeuw)

HOOFDSTUK I

ALGEMEENHEDEN VOORGESCHIEDENIS

De Vlaamse oesterteelt vond haar ontstaan in de bijzondere situatie van de kusten, die steeds zeer gunstig is geweest voor die teelt : het brakke water in de kreken kwam de natuurlijke ontwikkeling van de oesters sterk ten goede.

Sedert het begin van onze jaartelling reeds, moeten er aan onze kusten in grote getale natuurlijk groeiende oesters zijn verbruikt. Een bewijs daarvoor vormen de talrijke oesterschelpen, gevonden tussen keukenafval in het zogenaamd „Romeins Kamp” te De Panne, waar aan zoutwinning werd gedaan. Men kon vaststellen dat het inderdaad om Noordzee-oesters ging.

In deze vroege eeuwen waren er trouwens uitgestrekte oesterbanken in het Kanaal en de Noordzee, lopende van Bretagne tot aan de Noorse kusten. Nu zijn de oesters daar zo goed als helemaal verdwenen. Tot in het begin der 20e eeuw haalden onze vissers toch nog regelmatig grote oesters boven ter hoogte van de „Oesterbank” voor Oostende. Ze noemden ze „paardevoeten”. Dergelijke natuurlijke banken bestaan nu enkel nog in Bretagne en de vangst is er aan strenge reglementering onderworpen.

Betreffende de periode tussen het Romeinse tijdvak en het einde der 15e eeuw kennen we geen zekere gegevens over de lokale oestervangst en -verbruik. Tot in 1505, toen het Schepencollege van Oostende als „visgeschenk” een steur, een ton oesters en een halve ton Engels bier naar de Koning van Castilië zond. 15e eeuwse stadsrekeningen vermeldden reeds dergelijke visgeschenken, maar pas in 1502 werd het een vast gebruik. Ook in 1515, 1516 en 1517 werden oesters als „visgeschenk” aangeboden aan de Raad van Vlaanderen, aan DE FIENNES (die de Oostendse stadsrekeningen controleerde) ea.

Tot ver in de 18e eeuw bleef men in de Oostenrijkse Nederlanden op import aangewezen wat de oesters betrof ; uit Zeeland vooral, maar ook uit Frankrijk en Engeland. Het importeren van die verbruiksklare oesters gebeurde in tonnen. De teelt van oesters was onbestaande alhier.

Het aantal oesters per ton variëerde naargelang de grootte van de schelpen : 1.800 à 1.900 stuks voor de grote, 2.400 à 2.600 voor de middelmaat en 3.400 à 4.000 stuks voor de kleine oesters.

Met de bedoeling een practische methode te creëren om de invoerrechten op de oesters te bepalen, werd door de Regering een poging gedaan om

één ton oesters te bepalen als bevattende 1.800 stuks grote of 3.000 stuks kleine oesters. Tegen deze maatregel werd bezwaar geuit. De ordonnantie werd door een nieuwe regeling vervangen : één ton oesters werd voortaan gelijk gesteld met één ton haring of kabeljauw wat de tol betrof (1766).

Cijfermateriaal bewijst dat het verbruik van oesters in onze landstreken zeer aanzienlijk was in die tijd. Zo beliep de invoer in 1763 een 3.030 ton, in 1764 al 3.783 ton en in 1765 uiteindelijk 4.059 ton. Een steeds stijgende lijn van invoer en verbruik dus. Stellen we dat een ton doorgaans zo'n 2.000 oesters bevatte, dan zou in de jaren 1763-1765 per jaar gemiddeld 7.249.000 oesters zijn ingevoerd !

Het was dan ook niet wonderlijk dat particulieren in de Oostenrijkse Nederlanden het plan opvatten om de oesterteelt in eigen handen te nemen en om naar het Zeeuwse voorbeeld aan onze kusten oesterputten aan te leggen. De geschiktheid van onze kusten voor een dergelijke cultuur liet immers een winstgevende onderneming voorzien. Meteen zou de afhankelijkheid van het buitenland automatisch afnemen. (x)

Oostende zou in die laatste decennia van het Ancien Régime drie oesterputten kennen.

(x) naar H. DESMEDT (zie bibliografie)

HOOFDSTUK II

OOSTENDSE OESTERPUTTEN IN DE 18e EEUW

OESTERPUTTEN CLAYS & CIE (x)

Nog voor de oesterputten CLAYS er kwamen zou een Bruggeling de oesterkweek te Oostende geprobeerd hebben, zonder goed gevolg echter.

De gebroeders Jan en Pieter DE LOOSE, twee Gentse handelaars, waren de echte pioniers van de Oostendse oesterkweek. Samen met vier door hen aangezochte personen, nl. VILAIN XIII, VILAIN Heer van Welle, Jacques en Jan-Baptiste RYNGAUT stichtten zij een vennootschap. De DE LOOSE'S waren voor de helft, hun vier compagnons elk voor 1/8 in de vennootschap.

Constantin CLAYS, een oude zeekapitein, werd als directeur van de onderneming aangesteld. Vandaar de naam die de oesterputten van de DE LOOSE'S en hun vier vennoten zou krijgen: „Constantin Clays & Cie”.

Op 1 mei 1765 sloten de vennoten een pacht af met Jacques VAN ZUYLEN, Heer van Garsbeke, als eerste commies van de Sinte-Catharinapolder buiten Oostende. Daarbij werd hen 1.327 roeden (ca. 2 ha) in cijns gegeven (xx). Het terrein lag, zoals overigens al op de grote FERRARIS-kaart te zien is, „een kwart-uers van de Stad, omtrent het Sasken vanden grooten Dyk over Ste. Catharinekreke”. (xxx) Buiten de stad Oostende dus.

Daar werden de bekkens aangelegd, omgeven door lage maar stevige dijken. Er waren in totaal vier waterbassins: twee dienden als water-reservoir en de twee anderen voor het eigenlijke verwateren der oesters. Kleine sluizen stonden in voor de onderlinge verbindingen der vier bassins en lieten toe om de zes uur het gebruikte water af te voeren en vers zeewater binnen te laten; dit als allernoodzakelijkste procedure bij de oesterteelt.

Het vetten bestaat er immers in de kleine oesters in de bekkens te laten, beveiligd tegen hun natuurlijke vijanden, en het zeewater in de bekkens regelmatig te vervangen door vers, voedselrijk water.

(x) naar H. DESMEDT (zie bibliografie)

(xx) het contract was feitelijk pas op 5 april 1766 gedateerd maar er stond in vermeld dat de cijnspacht reeds op 1 mei 1765 was ingegaan.

(xxx) J. BOWENS, *Nauwkeurige Beschrijving...*, Brugge, 1792.

De firma CLAYS & Cie kocht de jonge oesters te COLCHESTER (Engeland), en volgens BOWENS „op de kusten van Schotland”. „Schuyten, die de zelve uyt Zee-schepen afhaken door eene hooge opwindende Wiel-sluyze, staende op de slynkeren hoek van den Dyk, regt over d'Haven, door welke Sluyze men insgelyks het water aflaet uyt de Bakken...” (BOWENS). Pikant detail: de schepen die de oesters uit Engeland aanvoerden zorgden voor extra-benefiet door meteen thee en sterke dranken te smokkelen.

In de parken zelf werkten zo'n 40 à 45 man tijdens het oesterseizoen (6 maand per jaar). In het binnenland onderhield de compagnie een 12-tal vertegenwoordigers, commiezen genaamd.

Na de installatie van de oesterparken wendden de vennoten zich tot het Centraal Bestuur met de vraag octrooi voor hun onderneming te verwerven.

Na rijp beraad besloot de Raad van Financiën op 1 juli 1765 de oesterputten CLAYS & Cie een octrooi te verlenen voor de duur van 15 jaar ; tot 1780 dus.

Meteen ook kreeg de maatschappij vrijstelling van invoerrechten en alle andere rechten op de geïmporteerde kweekoesters. Voor de zelfgekweekte oesters die ze exporteerden, kregen ze gelijkaardige vrijstellingen. In verschillende steden bekwamen ze een vermindering van de stadsrechten.

Te Gent, bv., betaalden ze maar 2 guldens mijnrecht in plaats van de 4 guldens die voorgeschreven waren per ton oesters.

In dezelfde stad kregen ze zelfs een stapelmagazijn toegewezen, nl. in het gebouw van het Stedelijk **Corps de Garde** aan de Brugse Poort (Gent. Stadsreglement 23 juni 1766).

Te Brussel bleef men echter 12 schellingen stadrecht per ton oesters eisen, ondanks het decreet. In een rekwes van 28 oktober 1766 vroegen de directeurs van CLAYS & Cie dan ook vrijstelling van deze financiële overlast aan.

VOORSPOEDIGE JAREN

In den beginne bedroeg de wekelijkse productie van CLAYS & Cie zo'n 150 à 160 tonnen. Ze hadden excellente afzetmogelijkheden maar ondervonden toch nog sterke concurrentie vanwege hun Zeeuwse collega's. Een troef die de DE LOOSE'S toen tegen de Zeelanders uitspeelden, was het op punt stellen van een snel en betrouwbaar transportsysteem. Inderdaad, de Zeeuwse oesters — bestemd voor onmiddellijk verbruik — die op vrijdag of zaterdag verpakt werden, arriveerden pas de woensdag daarop in de Brabantse steden.

In dezelfde jaren begonnen de Staten van Vlaanderen zich te interesseren voor de problemen van de visserij, en ondermeer ook voor de nood aan een snel en regelmatig transportsysteem voor vis. De DE LOOSE'S die op de hoogte waren van die besprekingen, waren bereid een dergelijke

transportdienst te organiseren. Meteen konden ze langs diezelfde weg hun oesters naar Brabant voeren.

Na besprekingen kwam het op 17 december 1766 tot een overeenkomst tussen de Staten van Vlaanderen en de Gebroeders DE LOOSE. Met „Ventschuyten” werd de afstand Oostende-Brabant overbrugd binnen de drie dagen. Van Oostende uit was het nu mogelijk verbruiksklare oesters binnen de 72 uur te leveren in de steden van Brabant. De afstanden naar Luxemburg of Metz, bijvoorbeeld, deed het transport van de DE LOOSE'S in amper 6 dagen! Voor de klanten betekende dit verse oesters: een betere service dan ooit voorheen.

CLAYS & Cie hadden met de tijd een grote afzetmarkt: hun oesters werden niet alleen verkocht in Brabant, Vlaanderen en Luxemburg, maar ook in Liège, Lorreinen, Trier, de Opper-Palts, Mainz en Straatsburg! Om de vreemde concurrentie helemaal uit te schakelen richtte de compagnie op 10 maart 1767 een rekwist aan de Raad van Financiën, met het verzoek het Centraal Bestuur een verbodsbepaling tegen de invoer van vreemde oesters te laten uitvaardigen, dit voor de duur van het monopolie van de Compagnie CLAYS.

Ze spraken de intentie uit hun oesterpark uit te breiden om zo de totale binnenlandse vraag te kunnen beantwoorden en om te kunnen exporteren. Ten dien einde stelden ze een wekelijkse productie van 300 tonnen voorop; dit is zo'n 6.600 tonnen per seizoen. Daarnaast stelden ze een vaste verkoopprijs van 20 guldens per ton voor, evenals een verzekerd transport naar alle steden in Brabant, per ventschuit, tegen een vrachtlon van 1 gulden per ton. Dit verzoekschrift stuitte op een ongunstig antwoord.

Een „mémoire” (x) betreffende rendabel en snel transport van haring, oesters en goederen tussen Oostende en Brabant dat DE BEELEN, Auditeur van de Rekenkamer, aan de Regering overmaakte, bracht de zaak echter weer aan het rollen. DE BEELEN'S genoemde „mémoire” eindigde met enkele concrete voorstellen:

- invoerverbod van vreemde oesters
- het sluiten van een overeenkomst tussen het Korps der Bijlanders van Oostende en de Gebroeders DE LOOSE
- het in pacht geven van het ponton bij de sluizen te Oostende aan de DE LOOSE'S; dit voor de duur van 3 of 6 jaar, zonder dat de stedelijke inkomsten daardoor zouden verminderen.

De directeurs der „ventschuyten” zouden vooraf met de Regering een verbintenis aangaan om:

- tweemaal per week, op vaste dagen en uren, de dienst Oostende-Brabant te verzekeren; dit tijdens het 9 maanden durende visvangstseizoen en zowel voor vis als voor andere goederen

(x) *Mémoire contenant les moyens de se procurer une navigation aussi prompte d'Ostende sur le Brabant, que de Zélande sur le Brabant pour le transport des marchandises combiné avec celui du hareng et des huîtres* (mei 1767).

- de reis Oostende-Brabant in drie dagen te volbrengen
- garanties te leveren dat het transport in goede condities zou verlopen
- ook buiten het visvangstseizoen (april-juni) binnen de 24 uren te varen, wanneer er maar zes tonnen goederen moesten overgebracht worden, zelfs maar naar één stad in Brabant.

Deze laatste maatregel viel nadelig uit voor de directeurs der „ventschuyten”, maar was duidelijk een voordeel voor de handel.

De Gebroeders DE LOOSE, op de hoogte van DE BEELEN'S „mémoire”, hernieuwden hun verzoekschrift. De Raad van Financiën stelde een onderzoek in, maar de leden werden het niet eens. De Gouverneur-Generaal schaarde zich aan de zijde van de voorstanders die het rekwest **voorlopig** wilden goedkeuren. Ingeval van tekortkoming vanwege de Gebroeders DE LOOSE eisten zij echter de confiscatie van de helft der oesterbanken. DE GRYSERRE, lid van de Geheime Raad, werd belast met de opdracht een overeenkomst te sluiten met de Oostendse „Neering van de Vrije Bijlanders” mei (1767). Na heel wat onderhandelingen kwam het tot een mondeling akkoord. In augustus 1767 tenslotte, keurde het Centrale Bestuur het rekwest goed.

Ondertussen werd de oesterbank verbouwd. Na de vergrotingswerken waren er twee parken: één met 24 bedden, die 69 ton oesters per bed kon bevatten en een tweede met 16 bedden, die 61 ton oesters per bed kon dragen. Een totaal van 2.632 ton dus. De productie kon zo tot 6.000 ton per oesterseizoen opgevoerd worden.

HOOG BEZOEK

Op 23 juni 1774 bracht de Aartshertog Maximiliaan met zijn gevolg een bezoek aan de oesterparken CLAYS & Cie: „Naer het noenmael genomen te hebben, begaf zig het geheel Gevolg naer de Oester-Banken, om den zelve, benevens den grond en ontwerp van onzen nieuwen aengeleyden kom te bezichtigen...” (BOWENS)

KLACHTEN OVER DE DE LOOSE'S

Niet steeds liep alles gesmeerd in de oesterparken CLAYS & Cie: soms werd er geklaagd over een tekort aan oesters. Zo door de Oostendse Magistratuur in 1770-1771.

Daarom werd van Regeringswege aan de firma het bevel gegeven wekelijks vooraf twee tonnen oesters te bezorgen aan de Oostendse vismijn. Dit gebeurde per decreet van 14 oktober 1771.

LE VASSEUR, de directeur der Zouttraffinaderijen, meldde in een brief van 29 oktober 1765 al, de grote mistoestanden in de oesterparken, voortspruitend uit onwetendheid...

In 1768 deed de Ieperse stadsmagistraat in een schrijven aan de Raad van Financiën officieel haar beklag over de slechte kwaliteit en de hoge prijzen van de Oostendse oesters (x).

In 1771 volgde de Oostendse stadsmagistratuur (xx).

In 1775 beklagde de Gentse magistratuur zich bij haar Oostendse collega's over de slechte kwaliteit van de hen toegezonden oesters (xxx). In 1780 verkreeg de maatschappij dan ook geen verlenging voor hun 15 jaar oud exclusief octrooi: de Regering was van oordeel dat de oesterteelt een gevestigde en blijkbaar voorspoedige nijverheid geworden was, die ook voor andere ondernemers moest vrijgegeven worden. Zo werd het voor elkeen mogelijk eigen oesterputten aan de Vlaamse kusten aan te leggen. Te Oostende kregen de parken CLAYS & Cie al gauw het gezelschap van twee concurrenten: de oesterputten CLEMMEN en de oesterputten POLLET.

Hoe de oesterputten CLAYS er uit zagen, weten we door enkele doeken van de gekende Brugse schilder Jan GAREMYN (1712-1799) die ze als onderwerp hadden. Een exemplaar uit 1765 bevindt zich in de verzameling A. MONBALLIU te Brugge; een doek uit 1766 berust in de verzameling van Baron KERVYN DE VOLKAERSBEKE te Sint-Michiels. Beide werden anno 1955 te Brugge geëxposeerd. (xxxx)

DE OESTERPUTTEN CLEMMEN (x)

De Gebroeders CLEMMEN, ook al uit Gent, bleven niet bij de pakken zitten toen het monopolie van CLAYS & Cie verviel anno 1780. Eind april 1780 hadden ze al de cijnsacht van ene „butteput” aan de buitenkant van de Sinte Catharinapolder overgenomen van Jos OLLEVIERS, met de bedoeling er een oesterput aan te leggen. Daarvoor hadden ze echter toelating van de Regering nodig. Eind april werd hun vraag overgemaakt aan de Raad van Financiën. Gen. Maj. Baron DEVOS ging akkoord maar opperde toch bezwaren: er bestond immers een bouwverbod binnen 300 vadem van de vestingen. Hij vreesde dat men door het verlenen van een toelating aan CLEMMEN een precedent zou scheppen.

(x) Schrijven van 10 december 1767 en van 18 februari 1768.

(xx) Schrijven van 4 oktober 1771.

(xxx) uit H. HAVARD, *La Flandre à vol d'oiseau*.

(xxxx) *Drie Vlaamse Meesters van de XVIIIe Eeuw (tentoonstellingscatalogus)*, Brugge, 1955, nr. 29-30.

(x) Voornamelijk naar gegevens uit de documentenbundel „Papieren raekende den hoesterput tot Ostende overgenomen door de franschen anno 1805 & rekening van A.:J: Van Iseghem tot Ostende 1805 à 1806” (Verz. R. HALEWYCK).

Bij het rekwest van de CLEMMEN's hoorde een plattegrond van de terreinen aan het Nieuwe Dok, de Sinte-Catharinakreek en de Gouweloze-kreek met de plannen van de nog aan te leggen oesterput erop uitgetekend (Pl. Nr. 8). Op het met zorg getekende en geaquarelleerde plan staat naast de legende ook nog de volgende tekst :

„ Les soussignés déclarent que le plan ci dessus contient sous les lettres „ A & B, les batimens par eux demandés pour leurs bancs d'huîtres y „ désignés conformément au petit plan ci joint de ces batimens cotées „ en longueur largeur et hauteur fait à Gand ce 15 may 1780.

Les cinq frères Clemmen ”

Op 8 juli 1780 al, kregen de Gebroeders CLEMMEN de gewenste vergunning vanwege de overheid. De toelatingsacte stipuleerde alle gegevens betreffende de geplande aanleg : situering van het terrein, bouw van huis en hangar, toelatingsvoorwaarden... (x) Ziehier de tekst van die acte :

„ Son Altesse aiant eu Rapport du contenu en cette requete a pour „ et au nom de L'Impératrice Douairiere et Reine apostolique par avis du „ Conseil des Domaines et finances de Sa Majesté accordé comme elle „ accorde par cette aux Suplians la permission de faire construire une loge „ et autres batimens nécessaires à l'établissement d'un Banc d'huîtres pres „ de la Ville d'Ostende, dont l'Emplacement des Batimens proposés est „ en dehors du Poldre de Ste. Catherine au confluent des Creques gauloises „ et désigné au Plan cy-joint sous les lettres A et B. le premier des d. „ Batimens à construire à l'endroit A, consistant en une petite maison en „ maçonnerie de dix huit pieds de longueur sur quatorze de largeur et de „ quatorze de hauteur et le second à l'endroit B. en une loge de char- „ pente de cent pieds de longueur sur vingt de largeur conforméments aux „ Plans et Profils du d. Batimens ci-également joints et signés par les „ suplians à charge et condition qu'il sera libre à Sa Majesté de retirer „ et faire démolir par les Suplians l'un et l'autre de ces batimens dès que „ Son Service l'exigera sans que les Suplians leurs hoirs ou aiant Cause „ pourront exiger aucune indemnité tant pour les Batimens que pour le „ terrain et les accessoires des Bancs d'Huîtres ce que les Suplians devront „ transcrire par une soumission en forme qu'ils remettront à l'officier „ ingenieur de station à Ostende ordonne Son Altesse à tous ceux qu'il „ appartiendra de se regler et conformer selon ce fait à Bruxelles ce huit „ juillet Mil Sept Cent Quatre Vingt

Starhemberg
Le Baron de Casiers
Paradis
Baudier (?)

(x) *Acte au faveur des Frères Clemmen négocians à Gand*, stekende in hogerge-noemde bundel.

Daarop verklaarden de Gebroeders CLEMMEN zich schriftelijk akkoord met de voorwaarden genoemd in de acte :

„ Les soussignées certifient d'accomplir toutes les articles reprises dans
„ l'octroy depeché en notre faveur le huit de juillet 1780 par Son Altesse
„ Royale Le Prince de Starhemberg, pour l'érection d'un banc d'huîtres,
„ loges et autres batimens necessaires, qui ont été proposés en dehors du
„ Polder de Ste. Cathrine le long de la rive gauche du havre, en vertu
„ du dit octroi nous nous soumettons à faire démolir lesdits batimens, dès
„ que le Service de Sa Majesté l'exigera, Sans que nous puissions prétendre,
„ n'y exiger aucun indemnité, tant pour lesdits batimens, que pour le
„ terein et les accessoires du dit banc d'huîtres, c'est-ce que nous trans-
„ crivons par la présente Soumission en, en due forme que nous remettons
„ en main de M. le Capitaine et Ingenieur de Lamy de Station en la
„ Ville d'Ostende pour servir au besoin.

Ost. ce..... 1780.

Pas in 1787 werd Judocus CLEMMEN eigenaar der gronden van de oesterput Hij betaalde er 1.150 gulden voor in dat jaar. Met het oog op die transactie maakte „den gesworen Lantmeter Slants van den vrijen” Johannes RAMAULT op 18 mei 1787 een „Caerte figuratif” van de oesterput en de bijbehorende terreinen op (Pl. Nr. 18). Op 5 juni had Judocus CLEMMEN voor Notaris Paulus RYCKAERT Andreas VAN ISEGHEM als zijn gevolmachtigde aangesteld. Op 11 september sloot A.J. VAN ISEGHEM in naam van Judocus CLEMMEN de koop af met twee vertegenwoordigers der eigenaars van de Sinte-Catharinapolder. In het koopcontract werd om. de tekst van RAMAULT's „Caerte Figuratif” hernomen :

„ WIJ PETRUS VAN BERBLOCK ende Jacobus de Knuijt Scheepenen
„ in deeze tijden der Steede ende Port van Oostende doen te weten
„ dat op heeden dato dezer voor ons zijn gekoomen ende gecompareert
„ in persoonen Jonker Jan Baptiste De Ghelder en Jonker Henricus
„ Legillon als geauthoriseerden ter Cuere ende meentugte van daeten
„ 26 februarij 1787 van de heeren groote gelande van de Polder van
„ Sinte Cathrine neevens deeze Stad welcke heeren comparanten hebben
„ bekend ende beleeden zoo zij doen bij deezen wel ende deugdelijk verkogt
„ te hebben geevende over zulk bij deezen halm ende wettelijcke gijfte
„ aen ende in profijtte van d'Heer Judocus Clemmen woonende binnen
„ de Stad Ghend ter acceptatie van d'Heer A.J. Van Iseghem Negociant
„ binnen deeze stad als magtig bij procuratie over den voornoemden
„ D'heer Clemmen dezelve procuratie aldaer op den 5 juny 1787 ge-
„ passeert voor den Notaris Meester Paulus Ryckaert en zekere getuijgen
„ ten passeeren deezer gelechteert ende gerestitueert over hem zinnne
„ hoirs ende naerCommers accepteerende den nomber van twee gemeeten
„ twee lijnnen en vijfenveertigh Roeden lands volghens Landmaete gedaen
„ door den gesworenen Landmeeter Slands van den Vrijen Joannes Ramault
„ op den 18 mey 1787 voor hem heer Judocus Clemmen in Cheijnse
„ gebruijkt ten meerderen deeze tot eenen hoesterput gelegeen in den
„ noordoosthoek buyten de bedickinge vanden gezeyden polder onder de

„Jurisdictie deezer Steede aboutteerende in zijnen geheelen al tusschen
 „de Keijjaerts Creeke ; aende oostzijde, den polderdijck tot aan de
 „Cruynne gemeeten & Som jeghens de propriëteyt van d'Heer Loose
 „aende Westzijde Streckende met den Zuijthende scheidende op het
 „point van het Cromme van den Dijck vanden polder aenden Grond
 „van d'heer Pieter Pollet bij Coope vandenzelven polder ende met
 „den noordhende naest de westzijde vande voorschreeven propriëteyt
 „d'Heer Loose verhaekende met een kleijn weijlandeken naeres de
 „oostzijde noordwaert, geschied ende deeze Coop ende Gifte door ende
 „mits de Somme van Elf Hondert Vijftigh Guldens Wisselgeldt Zuyver
 „Goedt voor zuyver Gold (?) Welcke Somme Sieur C.J. Bouvaert
 „als ontfanger-generael van den gemelden polder ten deezen meede
 „compareerende van den heer acceptant in comptant bekent ontfangen
 „te hebben dienende deeze voor volle ende absolute quittantie zonder van
 „eenige andere ofte voordere naermaels meer te moeten doceeren dan
 „alleenlijk uyt Cragte deezer ende mits welken verclaeren d'Heeren
 „Comparanten in hunne voorschreeven qualiteit aan hetzelfde Land geen
 „regt, magt cause nogte actie te hebben of te pretenderen nemaer
 „hetzelfde te laeten ende te renuncieren aen ende in profijtte Van den
 „Voornoemden d'heer Jud. Clemmen zjinner hoirs ende Naercommers
 „omme bij hun dan of voortaan te gebruyken ende te difformeeren als
 „van hemlieden andere Eygene ende propre goederen met belofte van
 „guarand dat denzelven grond als voorzeyt is vrije suyver ende onbe-
 „last hebbende D'Heeren Comparanten Vercoopers zoo zij agieren
 „gedaen ende den Heer Acceptant in de ziele van zijnen mandant
 „gere...teerd den lod (?) dat deeze Vercoopingh nog te Coop niet en
 „is geschied omme den zelven Grondt te brengen in dooder handt van
 „eenige Kerken, Cloosters, Conventen, Hospitaelen. In Contrarie S.
 „Majesteyt placcaerte tendien Poorte geEmaneerd ende alzo den hier-
 „vooren gezeyde grondt door den gemelden d'Heer Clemmen in Cheynse
 „gebruikt...?... comt denzelven Cheyns 't Seedert meye 1787 in profytte
 „van den meer gemelden d'heer Judocus Clemmen bij doen wordt den
 „Zelven mids deezen gedoodt ende geannuleerd.

„In KENNISSE der waerheyd hebben wij deeze gedaen depecheeren
 „onder onze respectie Zeegels hieronder uythangende neevens het
 „handteken van onze RaedPensionnaris deezen Elfsten September 1700
 „Seevenentaghentigh.

VAN LERBERGHE. ”

Judocus CLEMMEN (° 1712), gehuwd met Marie-Barbe THEEUWS, was een vooraanstaand zakenman in zijn tijd. Hij had fortuin gemaakt met de linnenhandel. Zijn kapitalen investeerde hij in nieuwe of minder frequente industrietakken. Zo richtte hij in 1777 een katoendrukkerij op te Gent, en zoals we zagen de oesterputten in Oostende, dit samen met andere familieleden. Later nog rustte hij sloepen uit voor de visvangst aan de Doggerbank. Op 18 november 1791 ontving hij de patentbrief van Baron. Na zijn dood, op 23 januari 1802, kwam de oesterput in handen van zijn 7 kinderen, nl. Jean CLEMMEN Baron van Petegem, Lieven CLEMMEN, Francis CLEMMEN, Pieter CLEMMEN, Anna-Barbara

CLEMMEN (echtg. Marie-Regis DU ROT), Josse CLEMMEN en Marie-Joanna-Jacoba CLEMMEN (echtg. François SPEELMAN).

Jean, Lieven, Francis, Pieter en Anna-Barbara verkochten op 2 juli 1802 hun aandeel in de oesterput aan hun broer Josse CLEMMEN POELMAN en aan François SPEELMAN, de echtgenoot van Maria-Joanna. Aan die verkoop ging — gewoontegetrouw — een waardeschatting vooraf :

„ Generaele Prisye gedaen tot Ostende in jully 1802 van den hoesterput	
„ competerende aan d'hoirn van d'heer J. Clemmen Pere zoo als volgt	
„ alvooren weerdeeren den grond bestaende in 2 gemeten 2 linnen	
„ & 45 roeden op den zelven prys, zoo als die ten jaere 1787 van inkoop	
„ met onkosten betaeld is geweest, ter somme van	1350. 2. 4
„ Al het timmer en yserwerk van den hoesterput,	
„ grachten, logien en huys ter somme van	8068
„ al het metsewerk ter somme van	1490
„ 2 groote en een cleenen boot met riemen, haecken	
„ & al de oude fustagien, boomstucken, hoepels,	
„ & cuypersgereedschap ter somme van	287. 12
„ de schoppen, los & spoelmanden, schooven voor de	
„ buysen, copplancken, kammen, cortewaegens,	
„ touwwerk, & 2 schalken ter somme van	161. 10
„ 3 tonnen Terre ter somme van	72
„ alle de noorsche deelen, cutters, plancken &	
„ ...linge (?)	232. 5
Total Courant	11881. 9. 4

Er werd uiteindelijk een verkoopssom van 17.300 f court. overeengekomen. Zoals blijkt uit het verkoopcontract (x), ontvingen de 5 verkopers elk 1/7 deel, terwijl de resterende 2/7 de kopers-medeërfgnamen ten goede kwamen.

HUN ACTIVITEIT

In de documentenbundel betreffende de Oesterputten CLEMMEN vonden we enkele echo's betreffende de eigenlijke werking van genoemd bedrijf terug.

In de „Casse Raeckende d'Hoesters” (september 1802 - mei 1803) zien we ondermeer met welke steden CLEMMEN handel dreef. Klanten uit Antwerpen, Brussel, Gent, Kortrijk, Leuven en Mechelen komen erin voor. Meteen kennen we ook de prijs der oesters uit die jaren : 27.1 guldens voor 1/2 ton, of 8 guldens voor 1/8 ton.

(x) Steekt, net als het document „Generaele Prisye...” in de hoger genoemde documentenbundel (Verz. R. HALEWYCK).

In deze bundel steekt verder ook een kwitantie vanwege een vrachtvoerder :

Den 9 january 1803 geladen voor Mijnheer Clemmen
acht tons en 1/8ste ousters en gelost te Melle faute den
vorst à 12 stuyvers par tonne volgens accord op
4 8bris 1803 f 4.17.6

pour acquit F.J. De Pauw

recu de Speelman f 2. 8.9

idem de Clem : Poelm 2. 8.9

f 4.17.6

En uit de „Reekeninge die bij dezen is doende A.J. VAN ISEGHEM...” weten we dat ene Hervieu DU CLOS uit Caen in de jaren 1804-1805 176.000 oesters uitzette in hun putten.

Deze brachten 1 530.3.9 gulden op waarvan 4 % (61.4 fl) CLEMMEN POELMAN toekwamen.

De oesterputten CLEMMEN waren geen lang leven beschoren : na amper een kwarteeuw bedrijvigheid werden ze onteigend. De Oostenrijkers hadden hier ondertussen de plaats geruimd voor de Franse overheersers. Weg de vrede en voorspoed !

Op 26 Thermidor XIII verkocht A.J. VAN ISEGHEM uit eigen naam en als gevolmachtigde van CLEMMEN-POELMAN, SPEELMAN, J.C. STOCKHOVE, J.B. DE BAUWER & Fr. BOUVAER de oesterput (1 Ha 51.4) aan de Prefect van het Leie-departement. De overeengekomen verkoopssom beliep 54.395 Fr. Het verkoopcontract stelde de betaling als volgt :

10.000 Fr op 15 Fructidor (september)

25.000 Fr op 20 Vendémiaire (october), en de rest

19.395 Fr op 20 Brumaire (november)

In deze som waren 3.103 Fr voor de hof begrepen. Het contract bepaalde verder dat de aldus vrijgekomen gronden zouden gebruikt woden voor de aanleg van een jachtsluis, waarvan de constructie op 24 Messidor XI door de Regering was bevolen.

Ziehier de tekst van het bewuste verkoopcontract (x) :

„ Le soussigné A.J. Van Iseghem demeurant à Ostende, tant pour lui que
„ comme fondé de pouvoirs de Mm Mm Clemmen Poelman & Speelman,
„ habitans de la ville du Gand, du 12e Messidor derniers et de MM.
„ J.C. Stockhove, J.B. DE Bauwer (?) et Fran. Bouvaert de Bruges du

(x) Verz. R. HALEWYCK.

„22 Messidor, déclare pour les présentes vendre à M. Le Préfet du
 „Département de la Lys, acceptant au nom du Gouvernement, tant un
 „terrain grand d'un hectare cinquante un ares et quatre centiaires,
 „situé au midi de la ville d'Ostende, tenant à 'Orient à l'emplacement... ?...
 „et vague vers le Quai au Sel, au Midi à l'huître de Mad. la Veuve
 „Pollet, au Nord au Chenal et à 'Ouest de la digue du Polder Ste.
 „Cathrine, sur lequel sont construits des batimens et réservoirs à l'usage
 „d'une huître, ainsi qu'un Jardin planté d'arbres, lequel terrain est
 „destiné au placement d'une écluse de chasse, dont la Construction a été
 „ordonnée par arrête du Gouvernement en date du 24 Messidor an II.
 „La dite vente faite et acceptée en moyennant les prix et somme de
 „Cinquante quatre mille, trois cent quatre vingt quinze francs, payable...?...
 „Dix mille francs le quinze fructidor
 „Vingt Cinq mille francs le vingt vendémiaire
 „et e restant de la somme au vingt brumaire.
 „Ainsi fait et passé sous... ?... obligations que de droit, et sous l'agrément
 „de S. Ex. Le Ministre de l'Intérieur.
 „Fait en triple à Ostende le 26° thermidor an 13. ”

Deze 54.395 Fr was de optelling van twee bedragen: enerzijds de 3.103 Fr voor de hof, anderzijds de 51.292 Fr die als volgt bekomen werd:

„ De Grondt gepreessen voor	Fr 5.400
„ De Waeterwerken	Fr 35.102
„ Het huyske	Fr 2.630
„ De Aubette	Fr 907
„ De Kleyne Logie	Fr 1.088
„ De Groote Logie	Fr 5.805
„ Het Gallent	Fr 360
„	
„	Fr 51.292 ” (x)

Aan deze transactie gingen overigens heel wat voorbereidingen vooraf: de waarde der verschillende placementen moest bepaald worden. Timmerman F. SUYS en metser P. SUYS schatten de gebouwen en de waterwerken. Daarvoor kregen ze 78.8 fl vergoeding. Voor het „prysen” der Aubette ontving F. SUYS nog eens 6 Fr. Ene VAN ZIELEGHEM schatte de waarde der gronden. Zijn loon bedroeg 15 f.

Alle gereedschappen die men in de oesterput CLEMMEN had gebruikt, werden openbaar verkocht. De werklieden die de verkoop in gereedheid

(x) Reekeninge die bij dezen is doende A.J. VAN ISEGHEM in Ostende aen Mynheeren J. Clemmen Poelman & Fs Speelman tot Gend; over betaelingen door hem gedaen, als meede ontfanck voor hunne edele Hoesterput van 10 april 1803 tot 13 Aoust 1805 / Wanneer die aen het Gouvernement overgeleevert hebbe, volgens gedaene prisie. (Verz. R. HALEWYCK)

brachten werden gezamenlijk 9.18 f betaald. De druk der aankondigingen en de verspreiding ervan in het omliggende kostte 10.10 f. De openbare verkoop bracht 1.072.11 f op.

Na het aftrekken van genoemde en andere onkosten, alsook van A.J. VAN ISEGHEM's „Gagie zedert 10 april 1803 en Commissie over extra ordinaire devoirs tot bekomen mandaeten als wijdloopige Correspondentie ten dien eynde gehouden ” voor een bedrag van 2800 f, bleef er voor de heren CLEMMEN POELMAN & SPEELMAN een batig saldo van 25.754 . 10 . 9 f Courant over.

In een schrijven van 5 juli 1805 deelde VAN ISEGHEM mee aan CLEMEN-POELMAN & SPEELMAN dat de werklui bezig waren aan het uitbreken van de oesterput. Na amper 25 jaar bedrijfzaamheid, betekende 1805 aldus het einde voor de oesterputten CLEMMEN. Meteen een kleine achteruitgang voor de Oostendse economie, die er onder de Fransen niet meer op zou verbeteren...

OESTERPUTTEN POLLET

De oester- en kreeftenparken van Pieter POLLET, Burgemeester van Blankenberge, bestonden zeker al in 1787. Ze kwamen immers reeds voor op de „Caerte figuratif van den nomber van G 2.2.45R° volgens landmaete gedaen den 18 meye 1787 door de gesworen Lantmeter Slants van den Vrijen Joannes Ramault...” (Pl. Nr. 18).

De terreinen grensden ten ZW aan de „Dyck van den Polder ” en ten NW aan de oesterputten van CLEMMEN. Voorheen was daar een herberg genaamd „Catharintje ” (x). De eigenlijke oesterparken hadden een parallellogramvormige plattegrond. Ze namen het ZO-deel van POLLET's strook grond buiten de dijk van de Sinte-Catharinapolder in. Er hoorden drie dienstgebouwtjes bij de oesterputten. Het verse water werd door een kanaaltje met sas uit de Gouwelooszekreek aangevoerd. Het water liep de putten langs de ZO-zijde binnen.

Na de dood van Pieter POLLET werd het bedrijf door zijn weduwe verder gezet. Waarschijnlijk werden deze oesterputten in dezelfde tijd onteigend als die van CLEMMEN, dit om de bouw van een jachtsluis mogelijk te maken (1805).

OVERZICHT

In de laatste jaren van het Ancien Régime zag Oostende dus de oprichting van drie oesterparken : CLAYS & Cie, CLEMMEN en verderop POLLET.

Het feit dat ze alle drie dicht bij elkaar gelegen waren, op een plaats met goeie faciliteiten voor aanvoer van vers water, gaf dit bepaalde stadsgebied een heel eigen karakter. De oesterteelt bracht tevens het hare bij tot de voorspoed van de stad in die relatief-vredige periode.

(x) Komt voor op : Rijksarchief Brussel, G. I 348 (anno 1776)

HOOFDSTUK III

DE FRANSE OVERHEERSING, HET HOLLANDS TIJDVAK EN DE EERSTE DECENNIA NA 1830

De gelukkige omkeering van zaken
had tot nog toe geen invloed
van belang op de handel van deze
Stad. Alles teekent nog verval. (x)

Zoals elders in de Zuidelijke Nederlanden, was ook te Oostende de economische toestand eerder ongunstig in de onzekere en bewogen jaren 1800-1830. Ook de zo al broze oesterteelt kwijnde. Oorzaken daarvan waren niet alleen de talrijke belemmeringen voor de handel maar vooral de onteigeningen die vergrotingswerken aan de haven mogelijk moesten maken. Daarvoor moesten in de Franse Tijd, zoals we hoger al zagen, de oesterparken van CLEMMEN en die van POLLET wijken anno 1805.

Kwam daarbij dat de concurrentie vanuit Zeeland zich sterk liet gevoelen tijdens het Hollands Tijdvak: de douanerechten waren veel te laag en langs de Schelde konden de Zeeuwen dagelijks verse oesters aanvoeren. In 1836 was die Zeeuwse concurrentie nog scherp voelbaar. Ook in deze secundaire tak van de economie stelden de Hollanders dus alles in het werk om hun éigen producten te bevoordelen.

1829. Volgens kadastrale plannen uit dat jaar zou er toen maar één oesterput bedrijvig geweest zijn te Oostende. Het was die van CLAYS & Cie, inmiddels onder een nieuwe uitbater, nl. Balthasar VANDERHEYDE. De onafhankelijkheid van België betekende stabilisatie en zekerheid. En ook het doortrekken van een spoorlijn tot in Oostende (in de dertiger jaren nog) was niet zonder belang. Een en ander bracht onze lokale economie weer op gang.

(x) *Reis door België in het jaar 1814*, Amsterdam-Brussel, 1815, p. 19.

OESTERPARKEN VANDERHEYDE

Pl. Nr. 1, een detail van het plan AVANZO, toont ons de exacte ligging van die 16.970 m² grote oesterparken. Ze bevonden zich op het „Haze-gras”, ten westen palend aan het Arsenaal, ten zuiden aan de Oesterbankstraat en ten noordoosten aan de Amerikaanse Kreek met het afleidingskanaal Brugge-Oostende. Het bijhorende huis met koer was 330 m² groot.

In 1829 werden ze uitgebaat door de Weduwe VANDERHEYDE en haar kinderen. Eugène BOCHART schreef als volgt over deze oesterputten : „Banc aux Huîtres (rue) ...

A gauche, en entrant, on trouve l'Arsenal, auquel deux portes grillées donnent accès. Des boulets entassés en piles sont dans l'avant-cour et sur le côté du corps de bâtiment.

A côté est le parc aux huîtres de Mme Veuve Vanderheyde. Il fut creusé en 1766, et obtint du gouvernement un octroi exclusif, qui équivalait à la concession d'une monopole.

Les produits de ce parc ont été recherchés dès son origine : les établissements créés à une époque toute récente n'y ont motivé aucun changement, tant les premières dispositions ont été parfaits.” (x)

De lijsten van binnen- en buitenvarende schepen in de haven van Oostende — lijsten die regelmatig in de locale dagbladen verschenen — leverden enige interessante gegevens betreffende de bedrijvigheid der VANDERHEYDEN's op :

In de jaren 1853-1855 werden hun oesterputten geregeld met jonge oesters bevoorraad vanuit BURNHAM. Het was vooral de sloep „Amity” die met ladingen van gemiddeld 21 ton aanvoer.

Later kwamen hun oesters uit Whitstable (1866-1883 om.). De sloepen „Sea Solter” en „Tempter” verzorgden het transport.

De opvolging van eigenaars en uitbaters en de verschillende verdelingen van het oesterpark VANDERHEYDE is een uiterst complexe aangelegenheid. Een akte uit het Notariaat VAN CAILLIE (akte 3927 van 25 oktober 1849) handelt over de verdeling van die oesterput. Ze vermeldt ene August DE LOOSE als medeëigenaar voor 4/6 en daarnaast de kinderen VANDERHEYDE-DELMOTTE voor 1/6. De kinderen VANDERHEYDE waren met hun zessen : Balthasar, Hippolyte, Léonie, Mathilde, Charlotte en Louisa (x Auguste VALCKE).

In 1870 vermeldde het kadaster August DE LOOSE als eigenaar en ene DESMET als erfpachter. Het jaar daarop was er sprake van een vereniging DE LOOSE-VANDERHEYDE, in 1880 van een verdeling VANDERHEYDE-DEVOLDER.

(x) E. BOCHART, *Ostende ancien et nouveau...*, Brussel, s.d., p. 43.

In 1883 werden de gronden van de oesterparken VANDERHEYDE ont-eigend door de Domeinen en kregen ze een nieuwe bestemming. Op 10 december 1863 verkochten Victor VANDERHEYDE en DE LIMON DE STEENBRUGGE, echtg. Charles DE KERSCHOUWE DE DENTER-GHEM, Burgemeester van Gent de 15.248 m2 der oesterparken, 2 huizen en koer aan de Belgische staat. Meteen was dit het einde van meer dan een eeuw oud stukje geschiedenis Oostendse oesterputten.

In april 1888 verdwenen de allerlaatste herinneringen aan het oester-park :

BESTUUR DER DOMEINEN
KANTOOR OOSTENDE

Openbaring verkoop, op Donderdag 29 Maart 1888, om 11 uren 's morgens, zal de ontvanger der Domeinen te Oostende, ter plaats, openbaarlijk verkoopen de oude materialen, voortkomende van de afbraak van den Oesterput Vanderheyde, op het Hazegras.

Zoo als : Hout, Deuren en Vensters, Trap, IJzer en Zink, en omtrent 4000 pannen, en ook twee oude Sas deuren.

Komptante betaling met 10 % verhoog.

EO, 25 maart 1888.

In de onmiddellijke nabijheid van de oesterparken VANDERHEYDE bevond zich al sedert de veertiger jaren het café-restaurant „JARDIN DE LA CONCORDE”, dat omwille van zijn oesters grote bekendheid genoot.

De uitbaters maakten ondermeer als volgt reclame in de locale dag-bladen :

HUITRES ANGLAISES DE TOUTE PREMIERE QUALITE
AU RESTAURANT DE CH. DESMET
A L'HUITRIERE PRES DE LA PORTE DE BRUGES
EN CETTE VILLE

FM, 1850

JARDIN DE LA CONCORDE. A COTE DU GRAND PARC
AUX HUITRES. PRES DE LA STATION DU CHEMIN DE
FER. OSTENDE. CAFE-RESTAURANT. CET ETABLISSE-
MENT SE RECOMMANDE POUR L'AGREMENT DE SON
BEAU ET SPACIEUX JARDIN. ON Y TROUVE CONTI-
NUELLEMENT DU POISSON FRAIS, HUITRES ET
HOMARDS.

FM, 1855

In de jaren onmiddellijk na 1830 kwamen er te Oostende algaau enkele oesterparken bij. Op het „**Plan du Port, de la Ville et des Environs d'Ostende**” van AVANZO (ca. 1840) (Pl. Nr. 31) treffen we dan ook al drie oesterputten aan, enerzijds VANDERHEYDE (echter al van voor 1830 actief) maar anderzijds ook twee nieuwkomers, nl. DE BROCK en VALCKE & DE KNUYT.

Volgens „**L'Indépendance Belge**” van 4 augustus 1844 bestonden er sedert 1835 ook vlottende oesterparken in de Oostendse voorhaven.

De eigenaar van de drie bestaande parken sloten in die tijd een contract om onderlinge concurrentie te vermijden en tevens een monopoli te vestigen. Door het aanleggen van nieuwe parken in latere jaren, werd de vrije concurrentie vlug hersteld.

In de veertiger jaren kwamen de oesterparken van MUSIN erbij en in 1852 werden nog eens twee oesterparken aangelegd: deze van VAN IMSCHOOT-DE BROCK en deze van VAN LOO-BERNIER. Daarmee telde het Oostende van 1853 niet minder dan 6 oesterparken, waarvan de totale omzet voortdurend de hoogte inging.

In de „**Moniteur Belge**” (Belgisch Staatsblad), verschenen op 24 december 1857 de voorwaarden aan de welke onze oesterkwekers moesten voldoen om van minimum-invoerrechten op de kweek-oesters en kreeft te genieten: het waterreservoir der oesterputten moest minstens 2 x kubiek tellen van het eigenlijke oesterpark. De oesterputten moesten van sluizen voorzien worden. De aanvoer van oesters over zee mocht in tonnen gebeuren, de kreeft echter uitsluitend in waterbakken. Daarbij moesten de transportscheepjes minstens voor de helft van de lading oesters of kreeft vervoeren.

In augustus 1858 kwam het tot een coalitie tussen zes Oostendse oesterparken, dit om de gezamenlijke belangen te verdedigen en concurrentie tegen te gaan. De coalitie werd gesloten voor de duur van 10 jaar. De zes waren: VANDERHEYDE, DE BROCK, VALCKE, VAN IMSCHOOT-DEBROCK, MUSIN en ROYON-BETTGER & CIE. In 1860-61 waren er ernstige moeilijkheden tussen de 6 kwekers en de firma BETTGER, waarbij het tot een proces kwam.

Daarbij waren de Oostendse oesterputten van meetaf aan een interessante attractie voor de toeristen, die ook eens wat anders dan Strand, Casino en Kursaal wensten te zien.

In 1850 al had F.G. KOHL aan de lezers van zijn „**Reisen in den Niederlanden**” megedeeld:

„**Die Austern bekommen die Niederländer gewöhnlich von der englischen Küste, wo die natürlichen Austernbänke grösser und reicher sind als auf der niederländischen Seite. Hier in Ostende und auch in anderen niederländischen Häfen haben sie aber eigene künstliche Magazine oder Mästanstalten (sogenannte Huitrières oder Parc aux huitres) für sie angelegt.**

Es sind diess grosse, tief in den Boden der sandigen Küste ausgegrabene und ausgemauerte Bassins mit mehreren Abtheilungen. Die Austern sissen still

auf dem Grunde derselben, und die Hauptsache dabei ist, dass man ihnen immer viel frisches Seewasser zuströmen lasse und zugleich ihr Gefängniß immer recht reinlich halte. Die Bassins sind daher so eingerichtet, dass immer auf der einen Seite das Seewasser mit frischen Nahrungstheilen geschwängert zu — und auf der anderen wieder abfließe, die verdauten Excremente und sonstigen Unreinlichkeiten mit sich nehmend. — Die Thiere werden auf dieser Weise viel fetter und besser gemästet als die wilden auf ihren Bänken im Grunde des Meeres, wo es von den Launen der Natur und von vielen Zufälligkeiten abhängt, ob ihnen Nahrung zugeführt werden soll oder nicht.”

En ook J.B. LAUWERS raadde zijn vele lezers van zijn anno 1853 gepubliceerd „Album” aan eens een kijkje te gaan nemen :

„Après la pêche, l'industrie huître est la principale et la plus ancienne industrie d'Ostende. Il serait impardonnable de quitter la ville d'Ostende, sans avoir visité dans ses plus minimes détails un de ces établissemens dont les délicieux produits jouissent d'une réputation européenne. Personne n'ignore qui l'huître, à son arrivée des bancs d'Angleterre, est chétive et malade ; On la dépose immédiatement dans un vaste carré, construit en pierres de taille avec un plancher en bois de chêne ; un bassin immense communiquant directement avec la mer, est destiné à dégager l'eau de tous les corps malfaisans et à la déverser sans cesse, claire, fraîche et courante dans le parc.

L'huître, malade d'abord, ne tarde pas à devenir convalescente, et peu de jours suffisent pour la rendre saine, blanche et grasse, digne en un mot de la grande renommée qu'elle s'est acquise dans l'Europe entière.”

OESTERPARKEN DE BROCK

Deze oesterparken waren zeker al ca. 1840 in bedrijf : ze kwamen immers al voor op het plan AVANZO uit die jaren (Pl. Nr. 2) en bv. ook op het stadsplan in PASQUINI (x).

De oesterputten DEBROCK bevonden zich in de zuidoosthoek van het grote „Bassin de Chasse”, ten noordoosten palend aan de Steenweg naar Brugge, die daar een soort verhoogde dijk tussen de twee bassins was.

De putten werden naderhand (zeker in de zestiger jaren) uitgebaat door Ch. BREYDEL-DEBROCK, nadien door DESMET-LAMBRECHT.

Ook DEBROCK betrokken hun oesters uit Engeland : Burnham en Colchester. Omstreeks 1855 zorgden de sloepen „Fairy” en „Amity” voor de aanvoer van jonge oesters, gemiddeld 20 ton per overtocht. Ca. 1867 zorgde de „Tempter” voor hun bevoorrading vanuit Burnham.

(x) J. PASQUINI, *Histoire de la Ville d'Ostende et du Port*, Oostende, 1843.

DE BROCK dreven ook handel in kreeft : in november 1855 b.v., importeerde de „Flèche” 41 ton kreeft uit Sarsund voor hen.

In „Zoeklicht op Bredene” schreef EECKHOUT als volgt over deze oesterparken :

„Naar de buitenhelling van de vestingsgracht van het Fort St. Philippe, „de westeroever der achterhaven dus, was het Varretje. Het was het „afwateringskanaal van het vroegere Camerlynckxambacht en voerde de „wateren van de grote Zandvoordepolder af. De westelijke dijk van het „Varretje” was bebouwd. Achter de huizen lang het Springsas met „de „écluse militaire”. In het water was een oesterpark aangelegd. Op „het water werd ’s zomers ook druk gespelevaard door wandelaars die „gebakken paling kwamen eten in de Tivoli”.

Van de „Tivoli”, destijds een druk bezochte eetgelegenheid, vonden we in enkele nummers van de „Echo d’Ostende” uit 1885 volgende publiciteit terug :

AU TIVOLI
CAFE - RESTAURANT
TENU PAR
E. HUYGHE - DE CEUNYNCK
SAS SLYKENS (LEZ OSTENDE)
A 10 MINUTES DE LA STATION

Grand parc aux huîtres et homards
Spécialité de moules élevées dans le
parc de fr. 0.60 à 0.76 le cent.
Expédition en province. Gros et détail.
Huîtres à fr. 10 le cent portées à
domicile et ouvertes en ville.
On peut se procurer à toute heure huîtres,
homards et moules par portion.

OESTERPARKEN VALCKE - DE KNUYT

Aimé DE KNUYT & Jean VALCKE - DE KNUYT kregen een concessie om hun oesterparken met gebouwen aan te leggen op Staatsdomein. Die concessie-akte werd op 12 mei 1834 te Oostende geregistreerd. De aanleg geschiedde nog anno 1834 en het jaar erop werden de parken in gebruik genomen.

Ze waren gelegen ten oosten van de havengeul, palend aan de vestingen die „het Kroonwerk” genoemd werden.

Het emplacement bestond uit een terrein in de vorm van een onregelmatige vierhoek, waarop de parken en twee dienstgebouwtjes. De ter-

reinen vormden de grens Oostende-Bredene. Zo kwamen die oesterparken voor op het Plan AVANZO (Pl. Nr. 3) en op het jongere en overigens niet al te nauwkeurige luchtgezicht op Oostende van DE BRUGADAL (Oostende, Heemkundig Museum).

VALCKE - DE KNUYT betrokken hun oesters uit Burnham. In de jaren 1850-1855 onderhield de sloep „Amity” de bevoorrading. In de jaren 1870-1880 was het de „Gipsy” die vanuit Burnham voer, en de sloepen „Sea Solter” en „Three Brothers” vanuit Whitstable. Er waren ook kreeftenparken: de kotter „La Perle” voerde kreeft aan, zowel vanuit Concarneau en Argentan (Bretagne) als vanuit Ny-Hellesund (1865, 1870 om.). De schoener „Ondine” bevoorraadde ze vanuit Portoer (1871) en Lingoer (1876).

OESTERPARKEN MUSIN

J'ai visité avec curiosité une huître
près de la digue. C'est un magasin dont
certains amateurs d'huîtres donneraient
un grand prix (x).

In 1832 begon François-Constant MUSIN, die bekend stond als „particulier”, „apprêteur de poissonniers” of „cabaretier” (xx), met de oesterteelt in de grachten ten oosten van de havengeul. François-Constant was toen ongeveer 39 jaar oud. De zaken bleven zo tot in 1848.

Op 5 juni 1846 kreeg François-Constant MUSIN vanwege de Belgische regering (Departement Openbare Werken) een concessie op een terrein van 3812 m², gelegen aan de westzijde van de havengeul. Het terrein was gelegen tegen een naar het westen inspringende bocht van de Kanonnendijk, achter een dekkingswal die tussen de verlengden van Langestraat en Nieuwstraat, op de plaats van de huidige Visserskaai was gelegen.

Twee jaar later opende hij er een oesterpark met restaurant.

In DAVELUY's „Album d'Ostende” anno 1854 alhier uitgegeven, stond het zo: „Après le phare, à l'angle nord, sur un môle avancé, près de l'entrée de l'estacade, un tir au pistolet et à la carabine, flanqué d'un petit jardin où l'on entretient des fleurs sur des terres rapportées, et le parc aux huîtres précédé d'un restaurant confortable de Monsieur Musin”. „Monsieur Musin” stond toen reeds voor Auguste MUSIN, zoon van François-Constant; de vader was in 1849 overleden, en na zijn dood kwam het bedrijf in handen van zijn drie zoons, Auguste, François-Etienne (de beroemde marineschilder) en Eugène (kandidaat-notaris te Oostende).

(x) B. APPERT, *Voyage en Belgique*, Brussel, 1848, p. 221-222.

(xx) dit laatste komt voor in de geboorteakte van zijn zoon François-Etienne; 1820.

Zoals we vernemen uit een aankondiging uit het lokale dagblad „La Flandre Maritime” van 27 juli 1850, werd de oesterput MUSIN tijdens de zomer van 1850 openbaar verkocht :

OPENBARE VERKOOPING
VAN EENEN
OESTER - PUT
MET HUIS
EN HUIZEN
TE OOSTENDE

De Notaris A.H.N. LIEBAERT, te Oostende, zal op op maendag den 5 Augusty 1850, des namiddags om 4 uren, in de estaminet de Conciergerie van het Stadhuis, bewoond door den heer J. Denys, overgaen tot de FINALE TOEWYZINGE, der hierna volgende goederen, te weten : KOOP I. Een en OESTER-PUT met Woonhuis ingerigt voor Restaurant, benevens Werklogie, staende te Oostende, over de Zeedyk, voor het front 2-3 en gebouwd op grond toebehoorende aen den Staet van Belgien.

Afhangende der nalatenschap van den Heer Franciscus Musin-Dickschen, en thans opengehouden door zyne erfgenamen.

Ingesteld 15.000 francs.

François-Etienne liet nóg in 1849 zijn aandeel over aan zijn broer Auguste. Deze nam het bedrijf als restauranthouder-oesterkweker over. Eigenaardig is wel dat François-Etienne op de geboortekte van zijn zoon Auguste-Henri anno 1852 zélf nog als „koopman in oesters” vermeld staat, al was hij toen al een internationaal befaamd kunstschilder.

In 1853 verkocht Auguste MUSIN 1/6e deel aan Eugène. Eugène MUSIN, de derde broer, zou eerst op 21 januari 1857 zijn aandeel in de zaak verkopen en wel aan de destijds bekende brouwer Gabriël JEAN.

Aldus voerde Euguste MUSIN zijn publiciteit in „La Flandre Maritime” in 1855 :

PARC AUX HUITRES ET HOMARDS. Digue de Mer, près du Phare et du Débarquement des Bateaux à Vapeur. Restaurant tenu par A. MUSIN. On y trouve constamment des huîtres et homards de toute première qualité. Se recommande spécialement pour le poisson frais. Déjeuners et diners à la carte.

Ook de volgende aankondiging in hetzelfde dagblad (december 1855) is nog van het oesterpark MUSIN :

PARC AUX HUITRES
DIGUE DE MER

On peut se procurer au dit
établissement des huîtres de 1r
Qualité à 3 Fr 25 C le 100

A. MUSIN betrok zijn oesters uit Queensbank. In december 1855 bv., voerde de Engelse sloep „Perseverance” 35 t oesters aan voor zijn rekening.

Het druk bezochte oesterpark en restaurant kreeg een uitvoerige vermelding in „Ostende confortable, pittoresque et hygiénique”, een in 1855 alhier uitgegeven toeristische gids (p. 21) :

„... Mais une aussi longue promenade nous fera peut-être désirer quelques instants de repos ou un repas substantiel. Nous trouverons l'un et l'autre au grand Parc aux huîtres et homards, dont le joli pavillon se présente devant nous. C'est là que d'intéressants mollusques reçoivent l'éducation, les soins et le degré d'embonpoint qui doit les rendre digne de paraître ensuite avec éclat sur les tables les plus somptueuses de l'Europe.

Plusieurs autres établissements du même genre existent à Ostende, mais celui-ci est le mieux situé et le seul où l'on ait joint un restaurant.”

Sancho maakte in zijn artikel „Un jour à Ostende” extra reclame voor het restaurant Musin (x) :

« ... Sans vouloir mettre les hôteliers ostendais sur la ligne des montagnards écossais, dont la touchante hospitalité a été chantée par M. Scribe (décoré), nous croyons cependant qu'un voyageur peut y dîner sans être obligé d'écrire à son notaire pour la carte. Nous avons découvert quelques-uns de ces endroits dans lesquels se trouvent des landlords baptisés, et chez lesquels, moyennant une honnête rétribution, on peut se procurer une nourriture saine et abondante. Les touristes qui connaissent leur histoire romaine se souviennent avec regret de ces fêtes d'Héliogabale qui ornait les salles, témoins de ces ripailles impériales, de vastes bassins dans lesquels l'aloë, le thon, le conge, le surmulet, le langouste du Nord, l'huître du Lac Lucrin, s'étaient aux yeux des convives et se disputaient l'honneur d'être broyés par d'augustes machoires. Eh bien ! Ostende possède un établissement de ce genre, et moins les lambris incrustés de nacre et d'ivoire, les gourmets peuvent voir dans l'huîtrière de M. Musin, nager sous leurs yeux la langouste ou l'homard qu'ils jugeront digne de faire partie de leur déjeuner. Renfermés dans d'immenses paniers d'osier,

(x) FM, 6, 69, 29 augustus 1855

ces intéressants animaux attendent les pratiques, comme les chrétiens attendaient les lions du cirque. Quelques-uns obtiennent quelquefois grâce à cause de leur jeunesse et de leur inexpérience, — mais les homards majeurs, ceux qui ont pu comprendre la fonction qu'ils ont à remplir dans une société soumise à l'action apéritive des brises marines, se résignent avec un stoïcisme remarquable. Nous avons aidé à en exécuter un qui paraissait être le chef de la tribu. Lorsqu'on l'enleva du panier, les homards restants levèrent leurs pattes vers le ciel pour le prendre à témoin de notre barbarie et de notre appétit.

L'établissement de M. Musin est un charmant pavillon. On y trouve tous les éléments d'un déjeuner confortable et tous les ingrédients inventés par les anglais POUR FAIRE POSSER l'appétit. L'ale, le porter, les vins du Rhin les plus fameux, feront du Pavillon de M. Musin un lieu de prédilection pour ceux qui aiment la liberté, le grand air, les huîtres et la salade de homards. SANCHE »

De uit 1846 daterende grondconcessie van het oesterpark MUSIN nam theoretisch een einde in 1867, bij de ontmanteling der stad. Terzelfdertijd werden er plannen gemaakt om de Kanonnendijk recht te trekken in het gedeelte tussen het nieuwe dok en de oude vuurtoren. Nabij het oesterpark MUSIN zou er een zwemkom komen. Er was sprake van het al of niet behouden der oesterputten. Op 7 december 1869 stemde de gemeenteraad voor het behoud van het oesterpark, dat immers een belangrijke toeristische aantrekkelijkheid was.

Met de dood van Auguste MUSIN viel de uitbating van het bedrijf tijdelijk stil : de oesterput verslibde en het restaurant raakte bouwvallig. Dit werd het ogenblik waarop de Luikenaar Louis DELBOUILLE een rekwest aan het Ministerie stuurde om een concessie te krijgen op de gronden van het oesterpark MUSIN. De gronden van het bouwvallig restaurant en van de putten wou hij opnemen in een groots hydrotherapeutisch complex (1876). Pas in 1881 werd DELBOUILLE's voorstel definitief geweigerd.

Marie VAN GLABBEKE, Auguste's weduwe, verkocht het haar nog toebehorend aandeel aan Edouard JEAN die het geheel liet opknappen (verkoop op 5 augustus 1875). Daarmee was het gehele complex nu in handen van de JEAN's. Van toen af sprak men nog enkel van de „Oesterput JEAN”.

Toen de Kanonnendijk eindelijk rechtgetrokken werd en de gammele brug naar het Westerstaketsel werd vervangen door een dijkconstructie (1881), raakte de Oesterput JEAN meer en meer geïsoleerd. De uitbreiding van de Visserskom naar het noorden toe (1885-1887) betekende dan ook het einde voor dit pittoresk stukje Oud-Oostende.

Zo luidde een onopvallende aankondiging in „La Feuille d'Ostende” van 22 februari 1885 :

TER OORZAAK VAN VERGROOTING DER VISSCHERSKAAI.
STAD OOSTENDE. OPENBARE VERKOOPING VAN DEN
OESTERPUT EN GEBOUWEN (GEKEND ONDER DE NAAM
MUSIN) GESTAAN EN GELEGEN TE OOSTENDE. VISSCHERS-
KAAI, NABIJ DE PHARE.

Op Dinsdag 24 februari 1885, om 2 ure juist namiddag te Oostende. Visscherskaai, nabij de Phare, zal den deurwaarder Karel Joseph DECLERCQ te Oostende, resideerende openbaarlijk verkopen om afgebroken te worden :

A. Het gebouw en aanhoorigheden in goeden staat, gansch in hout ter lengte van 16 meters, 25 centimeters, op eene breedte van 8 meters, 25 centimeters.

B. Een gebouw gansch nieuw gebouwd in steen en gedekt met pannen. ter lengte van 9 meters, op eene breedte van 4 meters.

C. Twee gebouwen in hout.

D. De afsluitingen in zeer goeden staat van den ganschen Oesterput.

E. Het opgaande- en vloeiwerk van den oesterput gemetst in steen inhoudende 286,75 kubieke meters, en het vloerwerk inhoudende 527,52 kubieke meters.

F. Eene groote partie balken, ijzeren sluizen, tronken en brandhout. Deze venditie geschiedet op gewone voorwaarden en tijd van betaling mits borg stellende aanzocht zijnde, in handen en ten kantore van den voornoemden Deurwaarder DECLERCQ, Westlaan, 7, te Oostende. Elk zegge het voorts.

Een unieke panoramafoto toont ons de MUSIN-oesterputten, verscholen achter de wallen (Pl. Nr. 4). Een schets in H. HAVARD's „*La Flandre à vol d'oiseau*” stelt de oesterputten voor, gezien langs de zijde der waterbekkens (Pl. Nr. 5). Op Pl. Nr. 6 zien we nog eens de putten, nu met enkele bezoekers en werklui.

OESTERPARKEN VAN IMSCHOOT - DE BROCK

Deze oesterparken werden in 1852 aangelegd bij de werf op het Hazegras. Ze komen voor op het in 1856 bij DAVELUY gedrukte „*Plan du Port, de la Ville et des Environs d'Ostende*” door Pierre VAN HERCKE, stadsarchitekt. (x)

(x) Het Stadsarchief te Oostende bewaart een exemplaar van dit plan.

Ze verdwenen al in 1888 :

KANTOOR
KAREL DECLERCQ

Deurwaarder, Rogierlaan 7
te Oostende

1. Op donderdag 1 maart 1888, om 10 ure
voormiddag te Oostende, nabij de statie
van de débarcadère, venditie der afbraak
van den Oesterput VAN IMSCHOOT-DE BROCK ET CIE.

EO, 17, 1888

OESTERPUTTEN JOHANNES VAN LOO - BERNIER

De historiek van de oesterputten VAN LOO - BERNIER is op zijn minst een zonderling verhaal :

Johannes VAN LOO, een Gents koopman, legde zijn oesterputten met een oppervlakte van 1960 m² aan achter de strandzone tussen het Pavillon du Rhin (waar nu de Venetiaanse Galerijen van het complex der Kon. Villa staan) en het Pavillon des Dunes, de terreinen tussen de huidige Parijsstraat en Kemmelbergstraat dus. Alles wijst erop dat de oesterputten VAN LOO - BERNIER net als het oesterpark VAN IMSCHOOT in 1852 werden aangelegd, al zouden ze volgens kadastrale gegevens pas uit 1856 dateren. In dagbladartikelen uit 1853 werden die oesterputten „nieuw” genoemd en uit lijsten van het havenverkeer weten we ondermeer dat ze in 1854 oesters uit Burnham betrokken (30 t in januari, bv.). Ze werden aangevoerd door de Engelse sloep „Four Brothers”. Het jaar erop bracht dezelfde sloep geregeld Colchester-oesters binnen voor VAN LOO - BERNIER (20 t in september, bv.).

In 1866 bouwde VAN LOO - BERNIER een pakhuis (160 m²), dat in 1876 aweer verdween. Over het strand liepen buizen tot aan zee om het nodige water voor de putten te trekken. Ze waren een hinder voor wandelaars en badkarren. Wanneer die leidingen verstopt raakten, en dat gebeurde nogal eens, moesten ze opengebroken worden, wat dan nog méér ongemakken met zich meebracht.

VAN LOO werd voor de rechter gedaagd om herstellingen te hebben uitgevoerd zonder voorafgaande toelating, maar hij werd vrijgesproken.

De administratie beval echter dat hij alles wat zonder toelating gebouwd was moest afbreken, wat VAN LOO weigerde. De oesterputten werden door een *escouade* vernield en met zand opgevuld. Dit moet einde 1872 - begin 1873 gebeurd zijn : de putten bestonden nog in 1871, want in juni van dat jaar opperde VAN ISEGHEM bezwaren tegen die oesterput op de

Zeedijk (**Doc. Parl.** 1870-71, nr. 159 / Ziting van 2 juni 1871). Maar op 3 februari 1873 vroeg het gemeenteraadslid CARBON wanneer die rommel van de oesterput VAN LOO - BERNIER eindelijk zou opgeruimd worden (**Bull. Comm.** 1873, p. 9). Op 14 september 1876 betaalde het Rekenhof 2.085,21 Fr solde uit, de prijs der vulwerken van de oude oesterput „VLB” en herstel van de Zeedijk (**Doc. Parl.** 1876/77).

Een annonce in „La Flandre Maritime” anno 1850 verraaft ons verder nog het bestaan van een „**Depot d'huîtres anglaises et homards**” gelegen Kapellestraat, 16 en uitgebaat door Rosalie DESMET. Deze zaak was geen oesterpark in de échte zin van het woord, eerder een winkel waar de oesters zolang in water gehouden werden.

Als restaurants die omwille van de oesters bijzonder gerenommeerd waren, noemden we al de „**Jardin de la Concorde**”, het restaurant van de oesterputten MUSIN en de „**Tivoli**”. Deze waren allemaal op een of andere manier met oesterputten in verband te brengen. Een andere eetgelegenheid was wel het café-restaurant-hotel „**Pavillon des Dunes**”, ten Westen van de stad, dat op 5 juni 1855 opende en dat ook bekend was voor oesters :

Sans abonnement. PAVILLON DES DUNES. CAFE-RESTAURANT.
Cet établissement situé au bord de la mer, à deux pas des bains, donne accès aux voitures. On y trouve constamment le poisson frais, les huîtres anglaises de 1re qualité, homards, etc. à un prix modéré. Cabinet particulier pour diners de famille. Appartements garnis à louer, sur la mer et sur la campagne.

FM, 1855

HOOFDSTUK IV

DE „BELLE-EPOQUE ”

BLOEITIJD VAN DE OOSTENDSE OESTERTEELT

In de laatste decennia der 19e eeuw werden de Oostendse oesters, „**Royal d'Ostende**” of „**Ostendaises**” genaamd, een zo goed als onmisbare gang op de tafels van alle Europese paleizen, luxe-restaurants en herenhuizen.

Tot in 1914 waren de eerste-klasse oesters een zo goed als exclusieve Oostendse aangelegenheid. De faam der „**Ostendaises**” was zo groot dat ze een gevoelige concurrentie ging betekenen voor de oestercultuur in de vreemde (Bretagne!).

Mettertijd stuurden buitenlandse kwekers hun jonge oesters naar parken aan onze kusten om ze in de wateren uit te zetten en ze zo het sappige vlees, de karakteristieke finesse en smaak te laten verwerven. Minder eerlijke kwekers stuurden hun oesters via Oostende naar de verbruikers en gaven ze ook de naam „**Ostendaises**” mee. Ten onrechte natuurlijk, want deze oesters werden hier immers nooit geparkeerd. In de eigentijdse pers werd die bedrieglijke gewoonte dan ook regelmatig aan de kaak gesteld.

Voor al de Fransen zagen die Oostendse oester-voorspoed met een zeker gevoel van nijd: de vreemde oorsprong van de jonge oesters die hier opgekweekt werden was de aanleiding tot een soort lastercampagne die BOUCHON-BRANDELY, Inspecteur der Franse Zeevisserij in 1891 op gang bracht via „*L'Événement*” en „*Le Petit Journal*”: hij beweerde dat de Oostendse oesters een minderwaardig importartikel waren, dat 'e parken slecht gevoed werden en dat de Oostendse oesterkwekers maar één bekommernis hadden, namelijk zich zo snel mogelijk van hun uit Engeland ingevoerde oesters te ontdoen omdat de dieren na enkele weken vergingen in vieze bassins. Tegen deze lasterlijke aantegingen van BOUCHON-BRANDELY werd dan ook heftig gereageerd in de Belgische pers. Het was immers geen geheim dat de oesters hier niet geteeld werden. Ze werden aangevoerd uit natuurlijk teeltplaatsen in Groot-Britannië als daar waren: Burnham, Colchester, Falmouth, Whitstable... In de oesterparken van onze kusten (Blankenberge, Nieuwpoort, Oostende) werden deze dieren opnieuw uitgezet om ze in het zoute water die eigen verfijnde smaak en het gegeerde blanke vlees te laten krijgen. Deze eigenschappen waren het die de „**Royal d'Ostende**” tot de gastronomische wereldroem voerden.

Het spreekt vanzelf dat de behandeling van die oesters onaflatende zorg vergde. Zo moest men er ondermeer op letten de oesters in dunne lagen uit te spreiden op de bodems der parken. Zo bestond er minder kans dat de oesters elkaar gingen knijpen, wat anders een aanleiding tot grote sterfte gaf. Verder moest er ook op gelet worden de oesters bij hevige wind niet onbedekt te laten, daar de dieren daardoor verzwakten. Werden de oesters toch ziek — hun schelp kreeg dan een zwarte tint — dan was het noodzakelijk de oesters regelmatig te verleggen terwijl men er de dode dieren met zorg van tussen uit pikte.

Bijzonder eervol voor de Oostendse oesterteelt in het algemeen was de uitspraak van A. SMITH, raadsman bij de Deense regering, die in februari 1868 met zending te Oostende was om er de oesterteelt te bestuderen. Hij bezocht hier alle parken en concludeerde dat de Oostendse oesterputten de beste waren die hij ooit te zien had gekregen.

Een grote rol bij het bekend maken van de „*Ostendaises*” speelden de grote tentoonstellingen van industrie en kunst die elk jaar in tal van grote Europese steden werden georganiseerd. Daar kreeg het (rijke) publiek de gelegenheid kennis te maken met producten van allerlei teelten en industriën uit vele anden. We noemen hier enkel de industrie-tentoonstellingen van Boulogne, Arcachon, Paris, Den Haag... Maar onze oester-telers hadden op bijna elke expo een stand.

Uit de „Provinciale Wegwijzer van West-Vlaanderen” voor 1864 leren we dat er toen een achttal oesterputten te Oostende waren, namelijk :

DE BROCK & C°	Hazegras
MUSIN	Zeediijk
ROGER & C°	Christinastraat
ROYON HERTOGHE	Kerkstraat
TERMOTE Zn & C°	Christinastraat
VALCKE & C°	Albertstraat
VANDERHEYDE Wwe	Hazegras
VAN IMSCHOOT	Hazegras

Anno 1867 was er sprake van 10 parken ; maar in 1886 telde A. STRACKE weer maar acht oesterhandelaars, die daarom niet allmaal parken bezaten (x) :

J. BETTGER	Brusselstraat 8
H. DESMET-LAMBRECHT	St. Jozefsplein 11
HALEWYCK-ROYON & C°	Nieuwpoortsesteenweg 37
E. JANSSENS	Langestraat 91
E. MAURUS	Kappellestraat 42
L. PAVOT	Parkstraat 8
J. ROGER	Kappellestraat 70
J. WOLTERS	St. Paulusstraat 40

Ook in 1887 was er slechts van acht oesterputten sprake (xx).

(x) A. STRACKE, *Almanach du Commerce et de l'Industrie de la Ville d'Ostende*, 1, Oostende, 1886, p. 126.

(xx) *Bulletin Mensuel de l'Association Commerciale...*, mei 1888.

In „L'Echo d'Ostende” stond op 8 maart dat er maar vijf parken meer waren te Oostende: STRACKE & C°, O. ROGER, H. DESMET, E. JANSSENS & C° en de SOCIETE DES HUITRIERES PARKS. Samen hadden ze een jaarlijkse productie van 20.000.000 oesters. Twee Belgische kotters zorgden voor de aanvoer van oesters en kreeft: de „Cecile” (reder E. LAMBERT; patroon VAN DEN BROUCKE) en de „Progrès” (reder ROGER; patroon HUBERT).

Enkele cijfers tonen duidelijk het groeiend belang van de Oostendse oesterputten in die tijd aan: In 1852, toen de kweek in Oostende nog goed op gang moest komen, voerden de Engelse sloepen reeds een totaal van 542 ton jonge oesters de Oostendse haven binnen, naast 136 t kreeft. Daarbij voerden de Belgische schepen nog eens 401 t kreeft voor reparkage aan.

Nog enkele cijfers betreffende invoer van Engelse oesters in de Oostendse haven:

1866 :	344.666 kg (à 1,60 Fr/kg)
1867 :	voor 551.466 Fr
1896 :	290.644 kg
1897 :	366.029 kg
1898 :	357.791 kg
1899 :	267.145 kg
1900 :	305.130 kg
1911 :	267.894 kg (133.947 Fr)
1912 :	527.378 kg (263.689 Fr)

Het hoogtepunt kwam in de jaren kort voor de Eerste Wereldoorlog. De invoer van Engelse oesters, bestemd om in VLAAMSE oesterputten verder te „vetten” en voor later verbruik in België of voor uitvoer, zou in 1912 zo'n 2.135.000 kg belopen hebben (ca. 35.000.000 stuks ter waarde van 1.068.000 Fr.). En in 1913: 1.788.000 kg (ca. 30.000.000 stuks ter waarde van 1.378.000 Fr). Vanzelfsprekend slaan deze cijfers niet op Oostende alleen.

In dezelfde tijd waren de prijzen der consumptie-oesters in de Oostendse Vismijn als volgt:

- 1e kwaliteit : 8 à 25 Fr./kg.
- 2e kwaliteit : 4 à 7 Fr./kg.

Op zekere tijdstippen waren er niet minder dan 26 oesterparken bedrijvig aan de Belgische kust. Allen werkten met gespecialiseerd personeel. Want de installaties vergden zeer nauwgezet en vakkundig onderhoud, wilde men de hoogstaande kwaliteit der oesters behouden. In de ongunstig gelegen parken moest voortdurend zeewater gepompt worden: voor deze bedrijven betekende dat extra-onkosten. Mandenvlechters, kistenmakers en kuipers vervaardigden de speciale verpakkingen, nodig voor het oestertransport. Anno 1914 stonden ongeveer 275 personen in voor het onderhoud der parken, het inpakken en verzenden. Dit voor het totaal van onze oesterputten.

De Regering beseftte ten volle het belang van de aanvoer van jonge Engelse oesters om onze eigen putten te laten floreren. Daarom was er — mits aan bepaalde voorwaarden voldaan werd — een vrijstelling van 50 % op de invoerrechten der oesters bestemd voor de parken toegelaten.

De afhankelijkheid van de vreemde teeltcentra was verre van ideaal, zoals men later zou ondervinden.

In 1887 kloegen de Oostendse oesterkwekers : sedert enige jaren voelden ze de felle concurrentie van Frankrijk en Holland. Ze vroegen de Regering om tussenbeide te komen door om, de transportprijzen der expresstreinen te verminderen, evenals de transportprijzen op de mailboten Oostende-Dover.

Ook in de jaren 1908-1909 liep de verkoop voelbaar terug : na een epidemie waarbij slachtoffers waren gevallen, en waaraan oesters de oorzaak hadden, was in heel Europa een ware paniekgolf ontstaan onder de oesterconsumenten. Het betekende een slag voor onze kwekers, ook al waren het vreemde oestersoorten die de schuld troffen. In een interview dat kweker VAN GRAEFSCHPE in 1908 toestond aan „L'Echo d'Ostende” noemde hij alle vrees in verband met de „Ostendaises” ongegrond.

Onze kwekers deden al het mogelijke om de betrouwbaarheid van de „Ostendaise” te bewijzen.

De oesterkwekers van de Belgische kust exporteerden gezamenlijk jaarlijks zo'n 30.000.000 oesters naar Frankrijk, Rusland, de Balkanstaten, de Duitse en Oostenrijkse landen. Dit is zo'n 300.000 à 400.000 stuks per week !! Al deze verzendingen verliepen vlot met de expresstreinen.

Alle grote lijnen hadden immers goeie verbindingen met Oostende. En het degelijk uitgebouwde treinverkeer in de jaren voor W.O. I stond borg voor snelle verzending.

Laten we tenslotte hier ook nog de auteur Antony VALABREGUE aan het woord : In zijn „Au pays flamand” (x) legde hij in enkele alinea's getuigenis af van zijn bezoek aan een oesterput te Oostende.

„ Avant de quitter Ostende, quelques excursions étaient encore indiquées dans les environs immédiats de la Ville. Je suis allé à Slykens visiter les écluses, et j'ai vu les parcs aux huîtres et aux moules. On croit généralement que les huîtres d'Ostende représentent un produit indigène ; elles viennent d'Angleterre de Harwich et de Colchester. Dans les parcs ostendais, elles se transforment ; on les engraisse dans les bassins plantés de pieux, où l'on fait entrer chaque jour l'eau de la mer à l'heure des marées. Des ouvriers spéciaux sont chargés d'ouvrir à n'importe quelle heure, le jour ou la nuit, à l'arrivée du flot, les vannes des bassins. Ils distribuent l'eau salée qui se renouvelle. Les parcs sont nombreux, placés à la fille et à la portée des écluses dont ils empruntent les eaux. ”

(x) Antony VALABREGUE, *Au pays flamand*, Tours, s.d., p. 272.

OESTERPARKEN ROYON-BETTGER & CIE ;

later ROYON-HERTOGHE & CIE

Deze oester- en kreefteparken werden in 1856 opgericht door ROYON en BETTGER, een Duits zakenman.

On vient de commencer, hors de la Porte d'Ouest, contre la plage, à l'endroit dit Oude Optiek (sic) °, la construction d'une nouvelle huître, à laquelle sera annexée un établissement public dans le genre du Pavillon Royal, de l'établissement Musin et du Pavillon des Dunes. Ce nouvel établissement construit pour le compte de ROYON-BELLE-GER et Cie (sic) sera mis à la disposition du public avant l'ouverture de la prochaine saison des bains.

FO, 29 januari 1857

Op 1 juli 1857 werd het complex ingehuldigd en kort nadien al met een bezoek van Prins Leopold en Prinses Marie-Henriette, het toekomstige vorstenpaar, vereerd.

Stichter was Louis-Antoine ROYON (° Oostende 22 september 1805 - † Mariakerke 18 oktober 1866), telg van een voorname Oostendse familie. Het bedrijf, dat naderhand een bijhuis te Londen had, dreef tevens handel in gedroogd fruit, ijs en alle vissoorten.

De gronden waarop het oesterpark was ingericht, werd door de kwekers gehuurd van de Staat : het gebied was immers militair domein. De gronden der oesterparken en gebouwen hadden een totale oppervlakte van ca. 5442 m². Ze waren gelegen op de gronden van de huidige Koningstraat, Parijsstraat en een gedeelte van het complex der Kon. Villa.

Zoals gezegd stonden die terreinen in 1857 nog bekend als de „Oude Optrek” (Pl. Nr. 8). Het uitzicht van deze gronden was in die jaren opmerkelijk anders dan vandaag : ten W grensde het park aan het nu verdwenen deel der Chaletstraat : 74 m. Aan de overzijde van de Chaletstraat lag het Kon. Domein met het paviljoen. Ten Z werd de grens over een lengte van 55,38 m gevormd met de Parijsstraat, die toen parallel met de Zeedijk liep (dus niet de grond van de huidige Parijsstraat !). Ten O grensde het oesterpark aan de eigendommen van Louis DELBOUILLE's „Société des Terrains Domaniaux” en dit vanaf de Parijsstraat tot aan de Zeedijk : 84 m.

Tussen beide eigendommen liep echter een ongeveer 5 m brede gemeenschappelijke weg die in de Parijsstraat uitgaaf. Ten N tenslotte, langs de Zeedijk dus, hadden de terreinen van ROYON-BETTGER een lengte van 65,38 m. Alle samen een oppervlakte van 54 are 41.92.

° eigenlijk „Oude Optrek”.

Het langwerpige gebouw dat bij de oesterput hoorde werd pas anno 1863 opgetrokken. In 1883 werd er een stoommachine geïnstalleerd. Deze moest de aanvoer van vers zeewater verzekeren via een ijzeren buis die over het strand liep.

Bij het oesterpark hoorde ook het „**Pavillon du Rhin**”, dat als restaurant grote vermaardheid genoot. Het was een sober bouwwerk met twee zijvleugels en een wat terugspringend middengedeelte; een balkon liep over de hele lengte der voorgevel, Kant Zeedijk. Vooraan was ook nog een afdekbaar terras. Op de zijgevels van het „Pavillon” stond in grote letters het opschrift :

PAVILLON DU RHIN
GRAND PARC AUX HUITRES ET HOMARDS
ROYON BETTGER & CIE

EN

RESTAURANT A LA CARTE

Het restaurant werd door de „**Guide Conty**” een „**bonne maison**” genoemd en ook BOCHART schreef enkele woorden over het oesterpark en restaurant (x) :

„**Le Pavillon du Rhin possède, en outre, une huîtrière dont les constructions de réserve offrent un renouvellement continu d'eau fraîche, qui permet de servir, en toute saison, des huîtres et des homards, d'une qualité supérieure.**”

We kennen het „**Pavillon du Rhin**” en de oesterputten tamelijk goed uit eigentijdse prenten, schilderijen en foto's :

- de litho „**OSTENDE. VUE GENERALE DES BAINS**” van E. BRAUD (SIMONEAU & TOOVEY, Brussel) toont rechts het „Pavillon du Rhin” en het Chalet (Oostende, Heemkundig Museum).
- Een afbeelding in „**COLLECTION DES PLUS BELLES VUES DES BAINS DE MER D'OSTENDE & BLANKENBERGE**”, BUFFA, Brugge-Oostende, 1859. (Pl. Nr. 10).
- een aquarel van Auguste MUSIN (1852-1920) dat een gezicht op de Oostgevels van het restaurant voorstelt (Oostende, M.S.K.).
- er waren stereofoto's van het „Pavillon” in omloop (Pl. Nr. 9).
- een publiciteitskaartje van de firma — met foto — toont een gezicht op de eigenlijke installaties : de parken en dienstgebouwen (Pl. Nr. 11).
- Pl. Nr. 12 toont ons het echtpaar ROYON-HERTOGHE.

(x) BOCHART, *op. cit.*, p. 82.

Ook hier de regelmatige aanvoer van jonge oesters en kreeft : De oesters uit Burnham werden aangevoerd door de „Four Brothers”, de „Enigma” of de „Gipsy”. Deze uit Whitstable voeren Oostende binnen in de Engelse cutter „Czerina” of in de schepjes „Friendship”, „Robert Elisabeth”, „Three Brothers” en „Sea Solter”.

Kreeft kwam uit Terfstad, aangevoerd door de cutter „Rosalie Mathilde”. De ROYON's hadden ook een eigen bark in vaart : de „Etoile de La Mer”, die in de jaren 1871-1877 voor de aanvoer van kreeft zorgde, oa. uit Lodshaven, Ny Hellesund, Eggersund. Het schip bracht verder ook haring en kabeljauw binnen. Gerookte haring werd er eveneens verkocht. De „Vijf Broeders” uit Scheveningen was een van de schepen die voor de bevoorrading zorgde.

De historiek van het „Pavillon” en de oesterputten ROYON is weer eens zo'n heel complexe aangelegenheid door de talrijke verkopen, erfenisgevallen en dergelijke meer. Ahoewel van secundair belang, hier toch enkele gegevens in dat verband :

Toen in 1861-1862 een dijkweg aangelegd werd vanaf het Pavillon du Rhin tot aan de bocht (waar later Kursaal II gebouwd zou worden), moesten de ROYON's een gedeelte van de kostprijs (3.000 Fr) dragen. Aanvankelijk betaalde de firma jaarlijks 45 Fr voor hun grondconcessie. Na enkele jaren werd het bedrag door de Ontvanger der Domeinen op 400 Fr gebracht. De Regering halveerde echter dit jaarlijks te betalen bedrag.

Op 10 augustus 1866 verkocht de firma de helft van de oesterput aan Charles MEYNNE, advocaat te Brugge. Op 18 augustus 1866 verkocht Gust. BETTGER zijn aandeel in het „Pavillon du Rhin” (niet de oesterput !) aan Louis ROYON. Zo kwam het restaurant volledig in handen van de familie ROYON-HERTOGHE. BETTGER bleef echter medeëigenaar der putten. Enkele maanden later, op 18 oktober 1866 stierf Louis-Antoine ROYON te Mariakerke. Het „Pavillon du Rhin” kwam zo in het bezit van zijn erfgenamen, de oesterput deels.

Het eigenlijke uitbaten der putten gebeurde door een schoonzoon van Louis ROYON, Michel HALEWYCK, echtgenoot van Eugénie ROYON (1845-1905).

Naderhand kwam het voor de Rechtbank te Brugge tot een proces tussen de Belgische Staat en de erfgenamen ROYON om de Staat te dwingen tot verkoop van de gronden der oesterput (juli 1877). Na lange palabers werd een verkoopprijs van 150.000 Fr vastgesteld ; 1/5 te betalen één maand na akkoord, 4/5 te betalen over 10 jaar (mits 4,5 % intrest per jaar). Het contract tussen de Staat, Alfred ROYON (zoon van Louis) en Charles MEYNNE werd op 16 oktober 1883 gesloten.

Anno 1889 moet het „Pavillon du Rhin” over zijn hoogtepunt heen geweest zijn : in *l'Echo d'Ostende* van 13 oktober 1889 kon men dan ook lezen dat het verdwijnen van het „Pavillon” een uitgemaakte zaak was.

De gronden zouden verkocht worden, een kolossaal hotelgebouw zou er verrijzen. Toch zou de toekomst er anders over beslissen.

Drie jaar later was het dan definitief afgelopen met het „Pavillon du Rhin”. De inboedel van het hotel-restaurant werd verkocht en kort daarna de gebouwen, zowel die van het hotel als die van de oesterput :

KANTOOR
VAN DEN NOTARIS
BERGHMAN
TE OOSTENDE

- A. OP MAANDAG 16 MEI 1892 EN
VOLGENDE DAGEN, TELKENS OM 2 URE NAMIDDAG,
IN EN OP DE ACHTERERF VAN HET
HOTEL PAVILLON DU RHIN, ZEEDIJK TE OOSTENDE,
OPENBARE VERKOOPING
VAN ALLE DE MEUBELN
EN HUISHOUDELIJKE VOORWERPEN
ZICH ALDAAR BEVINDENDE.
- B. OP MAANDAG 23 MEI 1892 EN
VOLGENDE DAGEN, TELKENS OM 2 URE NAMIDDAG,
OPENBARE VERKOOPING
VAN ALLE DE WIJNEN EN STERKE DRANKEN ZICH IN
BOVENGEMELDE HOTEL BEVINDENDE.

EO, 8 mei 1892

KANTOOR VAN
DEN NOTARIS BERGHMAN
TE OOSTENDE

OP WOENSDAG 10 AUGUSTI 1892, OM 3 URE JUIST
NAMIDDAG, IN DE VOORNAME ZAAL VAN HET HOTEL
PAVILLON DU RHIN ZEEDIJK TE OOSTENDE, OPENBARE
VERKOOPING TOT AFBRAAK VAN :
KOOP EEN. DE GEBOUWEN VAN HET HOTEL PAVILLON
DU RHIN VOORMELD, MET ALLE DE TOEBEHOORTEN.
KOOP TWEE. DE GEBOUWEN IN STEEN EN HOUT, GE-
DEKT MET PANNEN, VAN DEN OESTERPUT, GESTAAN
OP DE KOOP VAN VOORNOEMD PAVILLON DU RHIN.
KOOP DRIJ. EEN BUIS IN GEGOTEN IJZER, VAN 33 TOT
40 CENTIMETER DIAMETER, LIGGENDE IN HET ZEE-
STRAND WATER GEVENDE AAN DEN OESTERPUT.

EO, 31 juli 1892

In 1893 dan, verkocht Alfred ROYON-KREMER & Cie de gronden van de oesterputten aan Michel HALEWYCK-ROYON (Akte voor Notaris BERGHMAN).

In dezelfde tijd begon Leopold II naar gronden uit te zien om het domein van de Kon. Villa uit te breiden. Met de intentie de gronden van de oude

oesterput ROYON te kopen, ging Leopold dan ook meerdere malen persoonlijk onderhandelen met Michel HALEWYCK. Op 15 januari 1895 werd de koop gesloten : de koning kocht de gronden voor 610.000 Fr (akte voor notaris BERGHMAN). Zijn geniale urbanisatieplannen konden verder doorgezet worden !

In april 1898 werden de parken gedempt :

KANTOOR
VAN DEN NOTARIS
H.-L. BERGHMAN
TE OOSTENDE
VAN ISEGHEMLAAN 151

OPGENOEMDEN NOTARIS ZAL OP DONDERDAG
31 MAART 1898, OM 3 URE JUIST NAMIDDAG, TE
OOSTENDE, TER „CAFE LEPAGE” GEMEENTEPLAATS,
OPENBAARLIJK VERKOPEN OM AFGEBROKEN TE
WORDEN.

A. TWEE NEVENS ELKAAR STAANDE
IN BOUW ZIJNDE
WOONHUIZEN
MET KOETSPPOORT, AFHANKELIJKHEDEN
EN TOEBEHOORTEN.

EN B. DE BEVLOERING, HET GEWELF IN
STEEN EN IJZER, BENEVENS HET BINNEN
WERK IN STEEN, HOUT EN IJZER VAN EENEN
OESTERPUT

DIT ALLES ZICH BEVINDENDE TE OOSTENDE,
TUSSEN DEN ZEEDIJK (WESTWANDELING)
EN DE KONINGLIJKESTRAAT, NABIJ
DE KONINGLIJKE CHALET.
TWEE MAANDEN TIJD VOOR HET AFBREKEN
EN WEEREN.
OP COMPTANT MET 10 % VERHOOG
VOOR KOSTEN.

EO, 27 maart 1898

Een goeie maand later kon men lezen :

AU CHALET. LA HUITRIERE QUI SE TROUVAIT
SUR LE TERRAIN CONTINGU A LA DIGUE PRES
DU CHALET DU ROI EST DEMOLI. ON PRETE A
S.M. LE PROJET D'ETABLIR A CETTE PLACE UN
SQUARE. BEAU PROJET ET QUI SERAIT CERTES
FORT BIEN VU.

EO, 1 mei 1898

Michel HALEWYCK liet nieuwe oesterparken aanleggen op de rechteroever van de IJzer te Nieuwpoort.

N.V. LES PRODUITS MARITIMES

Michel HALEWYCK stierf op 26 februari 1907. Zijn vijf erfgenamen waren niet op de hoogte van het uitbaten van oester- en kreeftenparken, evenmin van de vishandel. Ze stichtten een N.V. LES PRODUITS MARITIMES. Victor OSTERWIND, een bediende van de firma, werd Directeur.

Tijdens de eerste wereldoorlog werden de installaties totaal vernietigd. De herbouw gebeurde naderhand NIET op dezelfde plaats, maar op de linkeroever van de IJzer. Het brievenhoofd der facturen der N.V. toont een goed gedetailleerd luchtgezicht op het hele complex (Pl. Nr. 13). In juni 1929 kwam het tot samengaan met de N.V. HUITRIERES ET VIVIERES DE LOMBARTSYDE. Dat duurde echter niet lang en in 1931 stichtte Raoul HALEWYCK, kleinzoon van Michel, de N.V. HUITRIERES ET POISSONNERIE REUNIES, met Zetel te Oostende. Naderhand veranderde de naam in HUITRIERES HALEWYCK & C°. Daarover verder meer.

De oesterputten te Nieuwpoort bleven in bedrijf tot in 1975, onder de firmanaam HALEWYCK.

OESTERPARKEN L. JANSSENS & CIE

JANSSENS legde de oesterparken aan bij de bouw van een jaagdok aan de Halve Maan : ten zuiden van de Leopoldkom en ten oosten van een gepland, maar nooit uitgevoerd droogdok. De oesterputten JANSSENS komen voor zo voor op het „**Plan Définitif**” van 1879 (Oostende, Stadsarchief).

Oesters kwamen uit Whitstable, oa. aangevoerd door de „Sea Solter”. Kreeft kwam oa. uit Argenton, aangevoerd door de „Cécile” (oa. 1896).

De firma had ook oester- en kreefteputten aan de Langestraat 91, waar nu overigens de oesterput „Antoine” is. Ze zouden er al in 1835 geweest zijn en hoorden toe aan ene Michel JANSSENS.

Het brievenhoofd van de firma Louis JANSSENS & Charles MESTDAG, daterend van rond de eeuwwisseling (Pl. Nr. 14), toont een op zijn minst een niet al te getrouw gezicht op de huizen aan de Langestraat en de oesterputten die erachter liggen.

Ook hier zou vers zeewater toegevoerd zijn via een buizenstel dat tot aan zee liep. De firma dreef verder ook nog handel in verse en gezouten vis.

Tot voor kort bestaande als „Oesterputten Antoine”.

OESTERPARKEN DESMET - LAMBRECHT

Mogen we de 19e eeuwse bronnen geloven, dan moeten de oesterputten DESMET, een voortzetting van die van DE BROCK, een voorbeeld geweest zijn voor heel oesterkwekend Europa.

In 1858 bezocht de Parijse geleerde J. COSTE de kwekerijen. Hij was vol lof over hetgeen hem er getoond werd. Hij zei om. dat de oesters er rustten op „prinsenbedden” (*couchés sur des lits de prince*). In 1865 kreeg DESMET het bezoek van René CAILLIAUD, lid van de Société d'Acclimation uit Paris. Zijn rapport over de oesterputten DESMET bezorgde CAILLIAUD de titel van Corresponderend lid der genoemde société.

In 1867 was er het bezoek van LAFOND uit Archachon, J.L. SOUBEIRAN uit Paris — deze was secretaris van de Franse Minister van Openbare Werken — en van Koning Leopold II. Deze liet DESMET via zijn secretaris Graaf DE BORGHGRAEVE feliciteren.

1874. BOUCHON-BRANDELY, *Sécrétaire Suppléant au Collège de France*, bezoekt de oesterparken DESMET en looft ze in zijn rapport als een waar voorbeeld van moderne kweekmethoden. Het is dezelfde BOUCHON-BRANDELY die in 1891 een campagne tegen de „Ostendaise” op touw zette.

Charles DESMET, die vermoedelijk een gewezen werknemer van de oesterputten VANDERHEYDE was, liet zijn oesterparken graven op de berm van de weg Oostende-Brugge, rechtover de Oostendse Achterhaven, op het grondgebied Bredene. Met de beschermde dijken die het complex omzoomden, hadden de parken een totale oppervlakte van ca. 1 ha. De bekkens konden 21.000 à 22.000 hectoliter water bevatten.

Aan de hand van Pl. Nr. 15 zien we hoe DESMET's oesterpark was gebouwd en hoe het complex functioneerde :

De watering A, die onder de weg via een onderaardse verbinding naar de Achterhaven liep, bracht het water in een klein geïsoleerd compartiment B. B was voorzien van 2 sluisdeurtjes (C & D) langswaar het water het grote reservoir E binnenstroomde. In E waren 2 rechthoekige oesterparken (F & G) gemetst, de ene 20 x 14,5 m, de andere 12,5 x 10 m. Een muurtje scheidde F en G van elkaar. Twee watergangen J flankeerden F en G die met elkaar door het sluisdeurtje H in verbinding stonden. Het grote park F was door houten schotten in 12 evenwijdige compartimenten onderverdeeld. Het kleine park G telde er drie. Daar werden de oesters in gelegd. Deze compartimenten stonden met J in verbinding, rechts met schuiven, links met een open traliewerk. De vier sluizen K, H, L en M bedenden de twee parken.

- langs K, aan het zuidende van F, liep het verse water de rechtse J binnen.
- H, in J, ter hoogte van het muurtje tussen F en G, bevoorradde het park G.
- L, op het uiteinde van J, links van het grote park F en

- M, op het einde van J, links van het kleine park G lieten toe het vervuilde water via B af te voeren.

Men wachtte de vloed af om zeewater binnen te laten in het grote reservoir E. Daartoe werden de sluizen C & E geopend, terwijl K gesloten bleef.

Wanneer het water in E even hoog stond als in de achterhaven, werd D dan opnieuw gesloten. Zo kon het water niet wegvloeien wanneer het tij terugtrok in de achterhaven. Na enkele uren waren het zand en andere onzuiverheden in het verse zeewater bezonden op de bodem van E. Dan pas opende men de sluizen K & H en konden de oesterparken vollopen.

Door H te sluiten en M te openen stroomde het vuile water uit het kleine oesterpark weg naar het bassin B. Bij laag water vloeide het door de onderaardse leiding naar de Achterhaven. Wanneer G droog liep, reinigden de werklieden het vrije compartiment 1 met de borstel. Dan zakte men de schuiven der compartimenten van F en opende men H en K. Zo kon het water in het kleine park G vloeien. De snelheid van het over de dunne oesterlaag stromende water, reinigde de schelpen, en liep zo via het traliwerk, de linker J en M terug in het bassin B.

Gelaardse mannen gingen dan in compartiment 2, dat naast het net gereinigde compartiment was gelegen. Met uit koperdraad gevlochten schoppen brachten ze de oesters naar het leegstaande compartiment over.

Vervolgens borstelden ze het leeggekomen compartiment 2 uit en herhaalden dezelfde bewerking met de oesters uit 3, die ze naar 2 brachten.

Tenslotte werd 3 gereinigd om leeg te blijven tot wanneer de hele procedure herhaald werd. Toen sloot men de sluizen van park G af om het water erin te houden. Na het sluiten van K en openen van L liep het water weg uit de 12 compartimenten van het grote park F. Men herhaalde dan dezelfde bewerkingen als in G.

Bij normale weersomstandigheden volstond het die operatie eens of twee keer in de week uit te voeren. In de zomermaanden moest het echter dagelijks gebeuren. Dan was het ook noodzakelijk de oesters 's nachts enkele uren onbedekt te laten ten einde ze te laten verfrissen in de open lucht.

Tijdens de wintermaanden vergden de oesters speciale zorgen : had het té hard gevoren, zodanig dat er een ijslaag op de parken stond, dan werd deze prompt verwijderd. Daarna liet men het water wegvloeien. Nadat men de oesters korte tijd in de open lucht liet om zuurstof op te doen, werd het water hernieuwd. Ook na erge sneeuwval vernieuwde men het water, want de sneeuw liet het zoutgehalte in het stilstaande water sterk afnemen.

Alles samen een tamelijk complexe teeltmethode dus.

In 1865 gebeurde DESMET's bevoorrading vanuit Brightlingsea door de „Sovereign”. In de jaren erop vanuit Whitstable door de „Three Brothers” en later door de „Sea Solter” (ca. 1883). De sloepen voeren tot bij de oesterput. De oesters werden gelost met harken en schoppen en in manden overgeladen om ze zo naar de parken te dragen. Ze werden in

dunne lagen over de beddingen der verschillende compartimenten gelegd. Daarbij werd het laatste compartiment steeds leeg gehouden om, zoals we hoger zagen, de oesters gemakkelijk te kunnen verplaatsen bij het leeglopen en reinigen der compartimenten. In weinige uren herstelden de oesters van de fysieke schade, tijdens het 48 uren durende transport opgelopen.

In het grote waterreservoir werden ook nog kooien met kreeft neergelaten. De kreeft werd uit Bretagne gehaald, oa. door de kotter „Marie-Louise” (1883).

In januari 1887 had een publieke verkoop van de oesterputten DESMET plaats, zoals blijkt uit volgende aankondiging uit „L'Echo d'Ostende” :

POUR CAUSE DE DECES ET
POUR SORTIR D'INDIVISION

Vente publique par le Notaire
SERRUYS à Ostende.

Le lundi 10 janvier 1887, à deux heures de relevée, à l'Hôtel de la Couronne, à Ostende, Quai de l'Empereur, du Parc-aux-Huîtres, connu sous le nom de Grand Aquarium Charles Desmet, à Breedene-lez-Ostende, le long de la Chaussée de Bruges à Ostende. Entrée en jouissance immédiate.

Tijdens de eerste zitting werd de verkoopprijs op 40.000 Fr gebracht. De definitieve verkoop had plaats op 24 januari 1887. Blijkbaar kocht één der erfgenamen de oesterput in, want ze bleef voortbestaan onder dezelfde naam.

In 1888 werden de putten onteigend voor totale afbraak. De terreinen werden in de openbare weg geïncorporeerd.

In 1896 was de herbouw van de oesterputten DESMET aan de Mosselhoek volop bezig. Ze kwamen er te liggen naast die van ROGER-LOHR en STICHERT-STRACKE (Pl. Nr. 17). Op zondag 6 december 1896 stortte er een in opbouw zijnd dienstgebouw in. Daarbij viel 1 dode en werd een tweede persoon zwaar gewond. Anno 1931 nam HALEWYCK de putten over. Ze werden vernield in 1940-45. Er bestaan foto's waarop de ravage aan de putten duidelijk te zien is. Pl. 16 geeft een beeld op de oesterputten in betere tijden.

OESTERPARKEN ARMAND TERMOTE & CIE

Deze oesterparken waren eveneens gelegen in de „**Bassin de Chasse**”. Ze werden in 1863 gebouwd en in gebruik genomen.

De ligging was meer bepaald in één van de twee binnenhoeken gevormd door de dijk van de Steenweg naar Brugge en de lunetten. De andere hoek werd ingenomen door de oesterparken van Arsène LOHR (Pl. Nr. 19).

Deze lunetten verdwenen ca. 1884.

OESTERPARKEN A. ROGER-LOHR & CIE

Arsène ROGER-LOHR kreeg op 30 maart 1861 toestemming van het Ministerie van Openbare Werken om een oesterput aan te leggen in het „**Bassin de Retenue de l'Ecluse de Chasse dite Française**”. De putten waren aangelegd in één van de twee binnenhoeken der lunetten, met in de andere hoek de putten van TERMOTE (zie boven). Ze kwamen in 1863 in bedrijf en stonden zo vermeld in de „Provinciale Wegwijzer van West-Vlaanderen... voor het Schrikkeljaar 1864”. De lunetten verdwenen ca. 1884.

ROGER-LOHR betrokken hun oesters zowel uit Whitstable als uit Burnham. Het waren de sloepen „Three Brothers”, „Enigma”, „Sea Solter” en „Friendship” die voor hen voeren. Hun kreeften kwamen zowel uit Bretagne als uit het Noorden (Roscoff, Ny-Hellesund, Farsund, Abervrach...). Het waren de kotter „Progrès”, de schoener „Louise” en verder de „Clara” en de „Olivier” die voor ROGER-LOHR kreeft aanvoerden.

In 1896 werden de parken overgebracht van het Springsas naar de oostzijde van de haven, ten N. van de Mosselhoek. Deze overplaatsing gebeurde uit noodzaak van de geplande handelsdokken die tussen 1898 en 1905 werden gegraven. In die tijd verdween ook het „Kroonwerk”, een 2 à 3 m hoge wering die een overblijfsel van de Hollandse werken langs de havengeul was (1816-1823).

Zo kwamen er drie oesterputten vlak naast elkaar te liggen op die gronden aan de achterhaven, anno 1896 : DESMET, A. ROGER-LOHR en A. STICHERT-STRACKE. Dit is duidelijk te zien op een plattegrond dat Ir. VANDERSCHUEREN in oktober 1896 tekende (Pl. Nr. 17) : een trapeziumvormig stuk grond, tegen de steenweg naar de Noord-Ede aanliggend (Liefmoreshoek), en verdeeld in drie delen van elk 39 a 01 c. Karl BAEDEKER's „Belgium and Holland” van 1905 sprak als volgt over die drie oesterparken :

„The oyster parks are extensive reservoirs on the S.W. side of the Avant Port, where vast quantities of these favourite bivalves are stored throughout the greater part of the year. They are imported from the English coast, and kept here in prime condition by daily supplies of

„clarified sea-water. Their price varies from 5 to 8 Fr per hundred, and „upwards. In the height of summer they are out of season. Lobsters, „brought chiefly from France, England and Norway are kept in separate „receptacles in the huitrières and fetch from 2 to 6 inch each. ”

OESTERPARKEN A. STICHERT, STRACKE & C°

Uit „La Saison d'Ostende ” uit de vroege negentiger jaren komt volgende publiciteit van STICHERT-STRACKE :

GRANDS PARCS AUX HUITRES ET HOMARDS
STICHERT STRACKE & C°
SPECIALITE DE HUITRES ANGLAISES VERITABLES NATIVES
HOMARDS ET LANGOUSTES

NOS PARCS SONT SITUES SUR LE PARCOURS DU CHEMIN
DE FER VICINAL DE BLANKENBERGHE. C'EST A DIRE
OSTENDE (STATION) ET LE TIVOLI

Hun bouwaanvraag voor de herbouw aan de Mosselhoek, naast DESMET en ROGER-LOHR, dateert van 9 april 1896. Einde 1896 waren de werken volop bezig.

De oude gebouwen van de oesterput STRACKE aan de Achterhaven, tussen het Camerlynck-Ambacht en het Maritiem Station, bleven nog een tijdje bestaan ten behoeve van de aannemers die de nieuwe havengedeelten aanlegden.

Eens op hun nieuwe terreinen (Pl. Nr. 17) specificeerden STICHERT-STRACKE dan ook „Quai aux Moules - Mosselhoek ” in hun publiciteit.

Vreemdelingen werden graag in de oesterparken toegelaten en er waren zelfs prentkaarten met gezichten van het oesterpark beschikbaar : Pl. Nr. 20 toont ons de waterbekkens, Pl. Nr. 21 het dienstgebouw en Pl. Nr. 22 het personeel van de expeditiedienst in actie.

STICHERT-STRACKE betrokken hun oesters vooral uit Whitstable ; voornamelijk de „Sea Solter ” zorgde voor de aanvoer.

Plaat 23 toont ons Auguste STRACKE himself, de stichter van de oesterput. STRACKE was tevens uitbater van het in de Belle-Epoque zeer gekende „Hôtel d'Allemagne ” in de Kaaistraat. Hij zette zich steeds volledig in voor het promoveren van de Oostendse economie en het mondaine toerisme. In Oostende draagt een straat trouwens zijn naam.

Na 1914-18 werden deze oesterputten verder uitgebaat onder de naam VERMEERSCH & C°.

HUITRIERES MODELES D'OSTENDE

In april 1880 was er sprake van de oprichting van de „S.A. Huîtres Modèles d'Ostende”. De ondernemers wilden te Oostende oesters uit Arcachon vetten. Hun prospectus moet de kandidaat-investeerders fabuleuze winsten beloofd hebben. Het blad „Europe” haalde daarop enkele zakencijfers van buitenlandse oesterkwekerijen aan, en besloot met de hele opzet één grote oplichterij te noemen.

Bij een petitie van 10 juli 1880 vroegen de bestuurders van de „Huîtres Modèles” het Stadsbestuur van Oostende om toelating bassins aan te leggen op de terreinen die ze gekocht hadden aan STAESSENS (x). Het ging hier om de terreinen van het Oude Koersplein, ten oosten van de haven.

De Naamloze Vennootschap kwam nooit goed van de grond en ging naderhand failliet.

GRANDES HUITRIERES „PARK”

Louis DELBOUILLE, de onvermoeibare en ondernemende Luikse zakenman, wiens naam voorgoed verbonden blijft met de snelle uitbouw van Oostende tot luxe-badstad (1875-1900), kreeg op 6 augustus 1888 een concessie voor die oesterput.

De aanleg kwam klaar in 1890. De putten waren gelegen tegen de Steenweg naar de Noord-Ede, tussen die Steenweg en de Oostendse achterhaven. Een detail uit een plan van VANDER SCHUEREN (10 oktober 1896) toont ons de exacte ligging van DELBOUILLE's oesterpark (Pl. Nr. 17). DELBOUILLE voerde oa. publiciteit in TABARY's „Almanak der Noordzee” en ook in het populaire „La Vie d'Ostende”, een tekenalbum van MARS :

GRANDES HUITRIERES „PARK”, OSTENDE
PROPRIETAIRE : M.L. DELBOUILLE
spécialité d'huîtres anglaises fines
de Colchester et de Burnham
Fournisseur des premières maisons de
Paris, Saint-Petersbourg, Vienne,
Dresde, Berlin, Budapest, Munich, etc.
Adresse télégraphique „PARK” OSTENDE
Téléphone N° 161

(x) *Bulletin Communal* 1880, p. 106 & p. 127.

In 1897 al, waren de oesterputten in handen van een NV. „Huîtres Park d'Ostende" waarvan de Luxemburger Eugène GASPAS gerant was. In juni 1897 werd GASPAS als directeur van deze N.V. aangesteld. Plaat 24 een prentkaart uit die jaren, toont ons de putten en de gebouwen. Op de zijgevel van het hoofdgebouw lezen we echter: HUITRIERES PARK M. DE MUYSER S(uccesseur). Deze oesterputten werden in 1903 onteigend.

GRANDE HUITRIERE DU KURSAAL

De Oostendse dagbladen „L'Echo d'Ostende" en „Le Carillon" signaleerden eind oktober 1898 de vestiging van een nieuw oesterpark, de „Grande huître du Kursaal", gelegen op gronden achter het „Etablissement Hydrothérapique" aan de Oosthelling Kursaal. Het oesterpark betrof trouwens zijn zeewater langs dezelfde leidingen als die kuurstelling. Meteen al was een restaurant voorzien en Eugène GASPAS, die we al kennen als directeur van DELBOUILLE's oesterputten „PARK" (DELBOUILLE was inmiddels overleden) werd aan het hoofd van de instelling geplaatst.

Het hotel-restaurant opende zijn deuren op zaterdag 8 juli 1899. En het was in vele opzichten een eerder originele aangelegenheid: er was eerst

Ne pas quitter Ostende sans avoir
visité le parc aux huîtres du Kursaal
au restaurant de la Marée, Boulevard
Van Iseghem, à la sortie du Kursaal
SO juli 1899

en vooral een ultra-moderne grill-room, een nieuwigheid in die dagen. Maar de blikvanger was ongetwijfeld het restaurant. Men kwam er door een grote vestibule die uitgaaf in de Van Iseghemlaan, over de Belpairestraat (toen nog Laboratoriumstraat). Het restaurant was een soort terras rondom de oesterparken aangelegd, tevens als een soort wandeling. Men kon er vanzelfsprekend een somptueuze maaltijd tot zich nemen, maar ook gewoon iets drinken. Dat restaurant-terras nu, was schitterend gepland en gedecoreerd door de architect Antoine DUJARDIN en zijn medewerker A. HUBERT. Als thema had DUJARDIN „Oud Oostende anno 1614" gekozen, in navolging van zijn versieringen der Kursaal-rotonde voor liefdadigheidsfeesten, die kort voordien zo'n successen waren geweest.

OSTENDE - Visitez le parc aux huîtres
Du Kursaal au restaurant La Marée,
Boulevard Van Iseghem, à la sortie
du Kursaal

C, juli 1899

Het werd een geromantiseerde weergave van die typische kleine volkse huisjes met kleine deuren en vensters en die schattige topgeveltjes. 's Avonds werd heel dat decor electrisch verlicht en dat was ook weer een nieuwigheid. (Pl. Nr. 25)

LA MAREE hôtel restaurant de 1° ordre -
Grand parc aux huîtres et homards ;
l'eau prise directement à la mer
est renouvelée journellement. Au
tour des parcs, vaste terrasse décorée
dans le style „ Vieil Ostende ” et éclairée
à l'électricité - Grill room installé selon
les derniers perfectionnements.
Bd Van Iseghem, près du Kursaal

C, juli 1899

OESTERPARKEN CH. PAVOT & FILS

Was gelegen Kapellestraat, 80.

Het huis zou in 1876 gesticht zijn, volgens de tekst op het brievenhoofd van de firma. Naast de oester- en kreefteparken was er ook handel in verse en gerookte vis. De firma dreef handel met Rusland.

Een prentkaart met gezicht op het Gentse restaurant „Rocher de Cancale ” werd in 1909 door de eigenaar René DE TAVERNIER naar PAVOT gestuurd. Het illustreert beter dan wat ook de toenmalige gang van zaken. De tekst luidt :

„ Gand, le 3 octobre 1909,

„ Monsieur Charles Pavot. Veuillez, je vous prie, m'expédier demain lundi
„ par express 600 BELLES HUITRES OSTENDAISE à titre d'échantil-
„ lon. Joignez y un certificat. Les clients y tiennent absolument. Si la
„ marchandise est belle, nous continuerons à traiter ensemble. Recevez,
„ Monsieur, nos sincères salutations.

René DE TAVERNIER ” (x)

OESTERPARKEN VAN GRAEFSCHPE

In feite een minder belangrijk bedrijf, net als het hierboven besproken oesterpark PAVOT trouwens. VAN GRAEFSCHPE was gelegen op de helling der Cirkelstraat, aan het nr. 21. Het komt zo voor, op het stadsplan G. DAVELUY uit 1902, oa. Ziehier de tekst van enkele VAN GRAEFSCHPE-reclames :

(x) Verz. R. HALEWYCK

PARC AUX HUITRES & HOMARDS
RUE DU CERCLE
PRES DE LA DIGUE ET
DE L'ESTACADE OUEST
DEGUSTATION D'HUITRES
CHAMBRES GARNIES A LOUER
AVEC OU SANS PENSION

AUSTERN UND HUMMERN PARK
AUSTERN SALON
RUE DU CERCLE
NAECHST DEM SEEUFER UND
DER WESTLICHEN VERPFAEHLUNG
SO, 1888

HUITRES - HUITRES - HUITRES
PARC A HUITRES & HOMARDS
21 RUE DU CERCLE
OSTENDE
PRES DE LA DIGUE ET DU PORT
SALON DE DEGUSTATION
AUSTERN SALON - WEINSTUBE
RESTAURANT A LA CARTE
BUFFET FROID

C, 1896

Plaat 26 toont de oesterputten VAN GRAEFSCHPE die op 1 juni 1922 werden verkocht.

HOOFDSTUK V

MOEILIJKE JAREN NA WERELDOORLOG I

Tijdens de Eerste Wereldoorlog verdwenen de oesterputten aan de Belgische kust ten gevolge van de vernielingen door de bezetters aange-richt. Na de oorlog brak in Engeland — vanwaar de jonge kweekoesters geïmporteerd werden — een epidemie uit in de kwekerijen (1922). Daardoor hadden onze kwekers moeilijkheden om zich te bevoorraden. Komt daarbij dat de internationale handel tijdens de oorlog en de jaren erna helemaal ontwricht was. Ziedaar de oorzaken die aan de basis lagen van het verdwijnen van de eens zo gerenommeerde „Ostendaise”.

DE ZEEUWSE OESTERS KOMEN STERK OPZETTEN

Tijdens de Eerste Wereldoorlog breidden de Zeeuwse oesterkwekers hun culturen aanzienlijk uit : zij bleven immers van het vernielende oorlogsgeweld gespaard. Na de Wapenstilstand veroverde Zeeland dan ook moeiteloos een overheersende positie op de oestermarkt daar ze onmiddellijk en voldoende konden leveren.

Vergeleken met Zeeland, was de situatie in België zeer ongunstig : alles moest vanaf zero herbegonnen worden. De oesterteelt kwam dan ook maar zeer traag opnieuw van de grond. Slechts zeven parken bleken te kunnen standhouden na de oorlogsjaren. De eigenlijke oesterteelt was dan nog maar zeer bijkomstig in die bedrijven, die het vooral moesten hebben van invoer en reparkage van IJslandse, Schotse en Noorse kreeft en langosten.

De andere vooroorlogse oesterputten werden niet meer heringericht om redenen van onteigeningen, geldgebrek, moeilijkheden bij de uitbetaling der vergoedingen voor oorlogsschade, felle concurrentie... De „overlevende” oesterparken kwamen pas tijdens de jaren na 1918 weer bedrijfsklaar.

Daarbij was de houding van de Belgische Regering niet bevorderlijk voor een heropbloei van de oesterteelt : de industrie werd niet langer economisch-interessant bevonden. De voordelen waarvan sommige oestertelers voor 1914 genoten (vermindering op de invoerrechten van jonge oesters bv.) werden opgeheven.

Rond 1933 liet de Bestendige Commissie voor Zeevis en Oestercultuur proeven ondernemen om te zien of oesterkweek op onze kusten al dan niet mogelijk was.

De proeven werden genomen in twee grote waterbekkens die toen ongebruikt lagen : enerzijds de Spuikom te Oostende, met haar ondiep en

bijgevolg snelwarmend water ; bijzonder geschikt voor het opvangen en in leven houden der oesterlarven. Anderzijds in de Vlotkom te Nieuwpoort waar de jonge oesters in het diepere water tot volwassen dieren opgekweekt werden.

Na 4 jaar proefnemingen bracht de commissie een verslag uit waaruit bleek dat methodische, integrale oesterkweek in onze kustwateren zeer goed mogelijk was. Om met de kweek op commerciële gronden te beginnen in deze twee bekkens, was de toestemming van het Bestuur van Bruggen en Wegen nodig. Het bestuur stond in den beginne weigerachtig die toestemming te verlenen.

In een Zeewacht-artikel van 9 oktober 1937 („Oostendsche Oesters”) wordt de vraag nog steeds gesteld : „Waarom de 84 hectaren yachtsluizen die daar niets doen, door het Gouvernement niet zouden afgestaan worden om er de oesterteelt in te richten”. De voorwaarden voor het gebruik van de Spuikom, gesteld door Bruggen en Wegen, waren echter uiterst ongunstig voor de oesterkweek ; het bestuur vreesde namelijk dat door het vele verversen van het water de Spuikom vlug zou aanslibben, zoals het eerder met het Leopoldsas het geval was geweest. Maar het Leopoldsas had zijn in- en uitlaat dicht bij de zee, terwijl de Spuikom meer dan een km verder landinwaarts gelegen is. Het meeste zeewaterslijk is al lang bezonken eer het de afstand Noordzee-Spuikom kan overbruggen. Feitelijk was de vrees voor aanslibbing ongegrond.

HUITRIERES HALEWYCK & C°

De historiek van deze oesterputten staat reeds grotendeels te lezen bij die der N.V. LES PRODUITS MARITIMES. HALEWYCK baatte de Nieuwpoortse parken uit tot in 1975. Daarnaast hadden ze te Oostende de putten van de oude firma DESMET en, sedert 1945 deze van de gewezen firma's ROGER-LOHR en STRACKE (VERMEERSCH).

In 1934 begonnen HALEWYCK & C° en enkele andere ondernemers met proeven voor INTEGRALE oesterteelt in de 84 ha grote Spuikom te Oostende. Dat was nieuw, want voorheen hielden onze kwekers zich uitsluitend bezig met het „vetten” van de uit Engeland ingevoerde jonge oesters. Anno 1934 werkte men met een kleine hoeveelheid volwassen oesters in het moeilijk verversbare waterbekken dat de Spuikom was. Men ondervond het volgende : in tegenstelling met de algemene verwachtingen bleken de oesters goed te groeien in het weinig ververst water, terwijl de dieren zich ook voortplantten en het oesterbroed makkelijk vangbaar bleek.

In 1935 zette men de proefnemingen verder op grote schaal : met ca. 200.000 uit Zeeland ingevoerde volwassen oesters, met zo'n 150.000 volwassen oesters uit Frankrijk en met een 200.000-tal éénjarige Zeelandse oesters. Vanaf begin juli werden 25.000 gekalkte pannen in de Spuikom neergelaten. Eind september bleken de proeven gunstig te zijn verlopen : de volwassen oesters waren merkbaar gegroeid. Hun gewicht

was van 30 kg/1.000 in mei toegenomen tot 60 à 70 kg/1.000 in september. De sterfte bedroeg 50 à 60 % voor de Zeelandse oesters (70 à 80 % in Zeeland zelf !) en ongeveer 25 % voor de Franse oesters. De éénjarige oesters waren spectaculair gegroeid : van 1 kg/2.000 in mei 1935 naar 15 kg/1.000 eind september 1935. De 25.000 pannen vingen niet minder dan 450.000 jonge dieren op en deze waren van de beste kwaliteit : gezonde vis in regelmatige, donkerbruine schelpjes.

1936 dan, was een jaar vol tegenspoed : er werden 1.200.000 éénjarige oesters neergelaten in de Spuikom ; 75.000 tweejarige en 60.000 3 à 4 jarige. In juli waren de larven nog niet geboren. Eind augustus pas, hechtten de jonge oesters zich aan de pannen. De maand september was uitzonderlijk koud en de oesterproductie bleek zo gering dat het de moeite niet loonde de dieren los te maken. De éénjarige en volwassen Zeelandse oesters waren niet gegroeid terwijl er een sterfte van om en bij de 50 % genoteerd werd...

Al deze rampspoed werd aan het gure weer toegeschreven.

HUITRIERES HALEWYCK & CIE
OSTENDE (PHARE)
SPECIALITE DES HUITRES D'
OSTENDE

HOMARDS VIVANTS

OSTENDE

IMPORTATION

ADRESSE TELEG : PRODUINORD
TEL OSTENDE 2121
EXPORTATION

uit De Haven van Oostende, 1936

Een andere factor die in hoge mate de schuld had aan het mislukken van de oogst '36, was het feit dat er verschillende oesterkwekers in de Spuikom bedrijvig waren : allen hielden er andere ideeën over de te gebruiken technieken op na. Vooral nopens de waterverversing liepen de meningen fel uiteen. Ten einde allen te bevredigen werd besloten de kleine verlaten ten Z van de Spuikom constant open te laten. Zo vloeiende er voortdurend water in en uit de Spuikom.

Maar dit was schadelijk voor de voortplanting van de oesters : het gestadig in- en uitlopen van water veroorzaakte temperatuurschommelingen waartegen de oesterlarven niet bestand waren.

In 1937 liep het nog slechter af : er waren 500.000 oesters van eerste kwaliteit uit Zeeland ingevoerd en 300.000 uit Frankrijk, allen vrij van ziektekiemen. Midden mei begon het zeegras, dat op natuurlijke wijze in de Spuikom groeide, overdadig te groeien. Begin juni hadden noorden- en oostenwinden het zeegras in het zuiden van de kom samen gedreven, daar waar de oesters lagen. Het zeegras vormde een laag van soms meer dan

50 cm dikte. Tevergeefs poogde men het woekerende zeegras te verwijderen. In het kalme water begon het zeegras te bezinken, verrotte en gaf koolzuurgas af : alles in het ronde stierf daardoor af. De oestersterfte bedroeg gemiddeld 60 %. Op sommige plaatsen was de sterfte zelfs 100 %. De nog levende oesters waren daarbij nog zeer verzwakt en gaven geen larven af dat jaar. Er konden iets minder dan 100.000 oesters geleverd worden voor de consumptie.

De tegenslagen waren er de oorzaak van dat de ontmoedigde ondernemers de oesterkweek-experimenten opgaven. Anno 1938 bleef alleen de firma HALEWYCK bedrijvig in de Spuikom. Voor hen was dat een voordeel : ze konden nu naar goeddunken beschikken over de kom. De firma trof aanstonds de nodige maatregelen om de oorzaken van de vroegere tegenslagen weg te nemen : de nog levende oesters werden overgebracht naar een bedding die nog geen oesters gedragen had. De dieren werden zoveel mogelijk verspreid om ze een maximum aan voedseltoevoer te verzekeren. Men trof maatregelen om het overdadig groeien van het zeegras te voorkomen en het verslibben te beletten. Er werden ook 15.000 kg Franse oesters aangevoerd. De firma verkreeg bovendien een hienieuwbare concessie voor 5 jaar. Dat zette de firma HALEWYCK er toe aan de nodige duurzame installaties aan te brengen.

De resultaten waren dan ook schitterend : de oesters groeiden goed en gemiddeld bleken ze in september 70 % verzwakt in vergelijking met april. Ook de in de vorige jaren verzwakte oesters werden weer gezond.

De gemiddelde sterfte overschreed het normale percentage van 30 % niet. De voortplanting was al even veelbelovend : Op sommige pannen telde men niet minder dan 300 jonge oesters, maar ook stukjes hout, ijzerschroot, lege schelpen, stenen..., kortom alles wat in de Spuikom lag, was met oesterlarven bedekt. De larven hadden zich helaas pas half augustus gehecht en daardoor hadden ze geen tijd meer voldoende te groeien voor de winter : ze werden in 1938 maar 3 à 4 mm groot.

Ingevolge de internationale economische toestand en de algemene financiële depressie bleef het succes uit wat de zakencijfers betrof. De oesterverkoop daalde met 40 % in vergelijking met de voorgaande jaren en de prijzen daalden met 30 %. De totale verkoop van oesters uit de Spuikom beliep een 300.000 stuks.

In de lente van 1939 werden de 25.000 pannen uit het water gehaald. Elke pan droeg een minimum van 50 oesters. Op andere voorwerpen op de bedding van de Spuikom, hadden zich nog een 600.000 oesters vastgezet. Ook nu bedroeg de sterfte van het oesterbroed niet meer dan een 30 %. Er werden ook 17.000 kg 2 à 3-jarige oesters en 50.000 tweejarige oesters uit Frankrijk aangevoerd om de Spuikom te vullen. De strenge vorst tijdens de winter 1939-1940 bracht een sterfte van 50 % teweeg.

Dientengevolge werden in de lente 1940 opnieuw 17.000 Kg Franse oesters aangekocht. Door het warme weer daalde het sterftepercentage tot 15.

Naarmate de eigen productie steeg, daalden de importcijfers voor jonge oesters, zoals uit volgende tabel blijkt :

1937	549.000 Kg	8.000.000 st.	5.342.000 Fr
1938	548.200 Kg	7.500.000 st.	5.024.000 Fr
1939	479.000 Kg	7.400.000 st.	3.832.000 Fr

Tegelijk hervatte de export van Belgische oesters, die in 1914 was opgehouden :

1935	200 Kg	3.000 st.	2.000 Fr
1936	1.800 Kg	26.000 st.	30.000 Fr
1937	18.700 Kg	274.000 st.	383.000 Fr
1938	39.700 Kg	850.000 st.	765.000 Fr
1939	37.900 Kg	800.000 st.	632.000 Fr

In het seizoen 1939-1940 werden slechts 189.000 oesters uit de Spuikom verkocht. Dit lage cijfer was echter te wijten aan de slechte toestanden op politiek en economisch vlak. In 1940 bevatte de Spuikom naar schatting zo'n 2.000.000 oesters, waarvan zo'n 500.000 à 600.000 goed voor consumptie. Landen als Polen, Duitsland, Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije hadden ondertussen hun grenzen opgesteld voor de invoer van deze oesters.

NIEUWE TELOORGANG TIJDENS WERELDOORLOG II

De oorlog maakte in 1940 een einde aan alle oestercultuur in de Spuikom. Van 17 tot 23 januari 1941 lieten de Bezetters de Spuikom leeglopen om er een dijk in te bouwen teneinde de Spuikom dienstbaar te maken als basis voor watervliegtuigen. Dit leeglopen ging gepaard met een uiterst strenge vorst : — 15° C, terwijl het water met een ruim 15 cm dikke ijslaag bedekt was... Zo gingen in een minimum van tijd de inspanningen en investeringen van jaren teloor. Er gingen 1.186.500 2 à 3-jarige oesters en 525.000 3 à 5-jarige oesters ten onder.

N.V. HUITRIERE ET VIVIERS DE LOMBARTSYDE

Hier vermeld omdat ze sedert 1929 een eigen depôt te Oostende hadden :

Les Huîtres de Lombartsyde ont créé un
dépôt à Ostende „Au Jardin de Murcie” 70,
Chaussée de Thourhout, où l'on peut se procurer
huîtres et homards, aux mêmes conditions qu'à l'
huîtrière même

EO 1929.

Deze N.V. met een kapitaal van 1.000.000 Fr werd beheerd door ene FAGNARD.

In juni 1929 kochten ze oesterputten te Nieuwpoort en in diezelfde tijd voerden ze een kapitaalsverhoging van 1.500.000 Fr door, bij uitgifte van 1.500 aandelen van 1.000 Fr. De NV. „Les Produits Maritimes” kocht er 600 van.

De „Huître et viviers de Lombartsyde” kweekten naast Portugaises ook Engelse en Zeelandse oesters.

HUITRIERE A. VERMEERSCH & CIE.

In feite de samenvoeging van de putten ROGER-LOHR en STICHERT-STRACKE door een nieuwe uitbater: A. VERMEERSCH uit Brussel (Pl. Nrs. 27 & 28). Ze waren een tijdlang geassocieerd met RAU.

AUX HUITRIERES VERMEERSCH UN BEAU STOCK D'HUITRES PORTUGAISES C, 8 sept. 1928.

Sedert 1925 begonnen ze alhier met de teelt van de „Portugaise”, die in onze streken zo goed als onbekend was. Deze oester, die een eerder groen uitzicht heeft, wekte aanvankelijk eerder afkeer, maar na enkele jaren was het een succes.

VERMEERSCH & CIE dreven ook handel in verse vis, garnaal, kreeft, homards en langoesten. De oesterteelt alleen was een onvoldoende inkomstenbron. Te Brussel hadden ze de bekende viswinkel „Poissonnerie Thielemans” (Quai au Briques 16-18).

Tijdens W.O. II werden de oesterputten vernield. Na de oorlog werden de ruïnes opgekocht door de firma HALEWYCK & CIE die ze herinrichtte en opnieuw in gebruik stelde.

WWE. HENRI VAN GRAEFSCHPE

Alhoewel geen oesterput, in de volksmond toch steeds als zodanig aangeduid. Tussen de twee Wereldoorlogen in was Van Graefschpe aan de Adolf Buylstraat gelegen, een bekende eetgelegenheid.

Ziehier hun publiciteit anno 1929 :

POISSONNERIE RESTAURANT „ OSTREA ”
PROPR. Ve. HENRI VAN GRAEFSCHEPE
45, RUE ADOLPHE BUYL, PRES DU KURSAAL
CUISINE DE PREMIER ORDRE
SPECIALITE DE POISSONS FRAIS, HUITRES
HOMARDS - CAVIAR MALOSSAL
CAVE RENOMMEE - SERVICE RAPIDE
PLAT DU JOUR - BUFFET FROID - OUVERT
APRES LES SPECTACLES - ON PORTE A DOMICILE

EO

HOOFDSTUK VI

EEN NIEUWE START NA WERELDOORLOG II

In 1945 bestond er geen oesterkweek meer te Oostende, want niet alleen de Spuikom was onbruikbaar gemaakt, maar ook alle andere putten te Oostende waren of gebombardeerd of op andere wijze vernield.

In de jaren na 1945 beliep de jaarlijkse invoer van consumptieklare oesters in België zo'n 10.000.000 stuks, vooral Franse en Hollandse. Grote winsten gingen hier uiteraard verloren voor onze economie.

In december 1949 stelde R. HALEWYCK een lijstje op van de dringend te treffen maatregelen ter aanmoediging van de Belgische oesterteelt :

- A. Prioriteit bij de uitbetaling van de vergoedingen van oorlogsschade.
- B. Vlug herstel van de sluizen en afbraak van de dijk in de Spuikom te Oostende.
- C. Garanties voor de exploitanten door het verlenen van langdurige concessies : 5 jaar is duidelijk onvoldoende.
- D. Het Ministerie van Financiën zou de exploitanten moeten toelaten gedurende een bepaald aantal jaren een jaarlijkse (onbelaste) reserve aan te leggen, gezien de grote risico's van de oesterteelt.

HALEWYCK stelde voor naast de Spuikom te Oostende verder ook de watering van de Halve Maan in dezelfde stad, de wateringën tussen Blankenberge en Zeebrugge, het Handelsdok te Nieuwpoort en zelfs delen van het Zwin te Knokke beschikbaar te stellen voor de oesterteelt.

In de jaren 1950-1951 vroeg de firma HALEWYCK nog steeds om betere mogelijkheden tot waterverversing in de Spuikom, hetzij langs de Noord-Ede, hetzij onmiddellijk via de achterhaven. In diezelfde jaren bestond er een plan om aan de Spuikom een watersportstadion in te richten. Dit project had zowel voor- als tegenstanders, de laatsten vooral onder hen die bij de oesterteelt belangen hadden. Architect André DANIÉLS tekende een ontwerp waarbij aan de noordzijde van de Spuikom een park zou worden aangelegd. De ene helft zou dienen als sportpark, de andere helft als oesterkwekerij met natuurlijk alle nodige installaties en wateraanvoerbuizen. Het „Visserijblad ” voorzag zelfs een mogelijkheid om ter plaatse een gelegenheid voor oesterverbruik in te richten en om zo van het oesterpark een toeristische attractie te maken...

Alleen de firma HALEWYCK herbegon de oesterkweek na de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de 16 jaar dat de Spuikom ongebruikt was geweest, was ze erg gaan verzanden.

Pas in 1956 bekwam de firma door tussenkomst van de Overheid de verwijdering van de door de Duitsers aangelegde afsluitdijk en de herstelling van de sluisen, waardoor eindelijk de zo nodige regelmatige waterverversing mogelijk werd.

MODERNE AANPAK VAN DE OESTERKWEK IN DE SPUIKOM

(Pl. Nrs. 29, 30, 31 & 32).

Het bleek een noodzaak naar nieuwe kweekmethodes te gaan zoeken. Dr. LELOUP, voorzitter van het Zeewetenschappelijk Instituut, beval de teelt op stokken aan. Deze methode werd voor het eerst beproefd in 1956 met uit Holland aangevoerde oesters. Het gebruikte hout is „green heart”, dat zwaarder is dan water en niet komt bovendrijven. Met cement worden de 2 à 3 jaar oude oesters aan de stokken vastgehecht.

Vervolgens worden de stokken aan een stelling bevestigd en in het water neergelaten. Zo worden ze voortdurend bewogen door het in- en uitstromende water, hetgeen de jonge oesters een rijke voeding verzekert en hen een vrije, van slijk gevrijwaarde ontwikkeling toelaat.

Het seizoen 1956 was koud en regenachtig, de oesters groeiden bijgevolg maar weinig. Hun kwaliteit was echter prima. Zo waren de resultaten toch hoopgevend. Ook de voortplanting kwam op gang en tegen het einde van de zomer '56 waren de collectoren (gekalkte pannen) reeds bedekt met jonge oesters. De eerste oogst van de nieuwe „Ostendaise” kon in 1960 op de markt gebracht worden...

Er waren wel nog enkele factoren die een ongunstige invloed op het sterftecijfer uitoefenden: vooreerst was er het tekort aan ervaring met de nieuwe kweekmethode. Dan was er de slechte bodemgesteldheid in de Spuikom: in het midden der kom was er een nogal diepe kuil die bij ebbe nooit leeg kwam te staan. Dit bevorderde de ontwikkeling van parasieten (crepidulen, pokken, polydora...). Het graven van een geul vanaf de sluisen naar die kuil kon het euvel verhelpen. De put kon aldus gelegeerd worden en bij vriestijd kon men alle parasieten in de kuil vernietigen. Ook het wetenschappelijk onderzoek naar de invloed der parasieten op de oesterteelt en naar de bestrijding van die parasieten, evenals het onderzoek naar de scheikundige samenstelling van het water kon tot betere resultaten leiden.

Op 26 mei 1959 werd door de overheid een werkgroep „oestercultuur” gesticht. Deze groep moest de localiteiten aan de Belgische kust opzoeken die geschikt waren voor oesterkweek. Tevens moesten ze de reële mogelijkheden van oesterkweek op dié plaatsen nagaan.

Deze werkgroep, voorgezeten door E. LELOUP, bestond verder uit Dr. A. GRYSON (Inspecteur voor Hygiëne), R. HALEWYCK, K. MICHIELSEN (Raadgever bij de Dienst Zeevisserij ; Oostende), L. VANMEEL (Kon. Inst. Natuurwetenschappen ; Brussel), J. VERSCHAVE (Hoofdingenieur Bruggen & Wegen ; Oostende) en Ph. POLK (Bioloog ; Gent).

Volgende plaatsen werden geschikt bevonden voor mogelijke oester-cultuur : het Zwin, de wateren tussen Zeebrugge en Blankenberge, de Spuikom te Oostende en het Handelsdok te Nieuwpoort. Om voor de hand liggende redenen werd de Oostendse Spuikom kon het eerste objectief van de Werkgroep : er was al exploitatie en er waren al eerder studies verricht. De resultaten van die onderzoeken, die op strikt wetenschappelijke basis gevoerd werden, staan geboekstaafd in een drietal rijk geïllustreerde rapporten : „**Recherches sur l'ostreiculture dans le bassin de Chasse d'Ostende en 1960**”, „... en 1962”, „... en 1963”.

Het op rust gaan van Dr. LELOUP en het feit dat de subsidies voor het onderzoek werden afgeschaft door het Ministerie van Landbouw leidde tot het stopzetten van de opzoeken, anno 1964.

De biotoop, die de Spuikom toch is, bleef echter bijzonder interessant voor de zeebiologen. Voor verdere opzoeken werd het I.Z.W.O. (Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek) gesticht, onder de hoge bescherming van Ridder P. VANOUTRYVE-D'YDEWALLE, Gouverneur van West-Vlaanderen en met de medewerking van de Vlaamse Universiteiten. Prof. Ph. POLK en J. PERSOONS, oud-medewerkers en leerlingen van LELOUP namen de dagelijkse leiding waar. Het I.Z.W.O. wist in korte tijd internationale faam te verwerven. Het laboratorium is gelegen op de hoeve aan de Spuikom. Wat nu de oesterkweek in de Spuikom aangaat, na menige proeven bleek dat in de huidige omstandigheden niet aan INTEGRALE TEELT gedacht kan worden. Oorzaak : de bezoedeling van het water waardoor de in de Spuikom geboren larven zich niet meer kunnen ontwikkelen.

De kweek bestaat heden ten dage alleen nog in de aankoop van 2 à 3-jarige oesters in Frankrijk. Deze laten een jaarlijkse productie van 300.000 à 400.000 oesters toe.

De constructie van een zuiveringsstation te Oostende laat echter een kwaliteitsverbetering van het water in de Spuikom voorzien. Daardoor zou de integrale oesterteelt een nieuwe kans krijgen...

BEKNOPTE BIBLIOGRAFIE

- APPERT, B., *Voyage en Belgique*, Brussel, 1848, p. 221-222.
- AUGUIN, Edgard, *Places belges. II De Dunkerque à Ostende*, Paris (1898), p. 47 ev.
- BAEDEKER, Karl, *Belgium and Holland...*, Leipzig, 1905.
- BARTHOLEYNS, E., *La Côte belge de la Panne à Knocke*, Brussel, s.d., p. 98.
- BOCHART, Eugène, *Ostende ancien et nouveau...*, Brussel (1860), p. 43.
- BOWENS, Jacobus, *Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zee-stad Oostende*, Brugge, 1792.
- Bulletin mensuel de l'association commerciale, maritime, industrielle et agricole de l'arrondissement d'Ostende*, 5, mei 1888.
- CORBISIER, H., *Ostende-Bains. Guide du baigneur et du Touriste*, Verviers, 1884, p. 28.
- Les côtes flamandes. Guide de l'étranger à Ostende et ses environs...*, Oostende, (1877).
- D'ARDENNE, Jean, *De Dunkerque à Dombourg. Guide descriptif illustré...*, Brussel, 1895, p. 199.
- DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE, Robert, *Ostendiana I*, Oostende, 1897, p. 298-302.
- DE BROUWER, Emile, *L'exposition internationale de pêche de Boulogne-sur-Mer*, Ostende, 1868.
- DESMEDT, Hilda, *De oesterbanken van Oostende*, in *Revue Belge de Philologie et d'Histoire*, XXIX, 2-3, Brussel, 1951.
- EECKHOUT, Raoul, *Zoeklicht op Bredene*, Bredene, 1968.
- HAVARD, H., *La Flandre à vol d'oiseau*, Paris, 1883.
- De Haven van Oostende*, Oostende, 1936, p. 46.
- Les huîtres d'Ostende*, in *EO*, 39, 6, 16 januari 1902.
- KOHL, F.G., *Reisen in den Niederlanden*, I-II, Leipzig, 1850.
- LAUWERS, J.B., *Souvenir d'Ostende. Album descriptif de la Ville...*, Brugge-Oostende, 1853.
- Ostende confortable, pittoresque et hygiénique*, Oostende, 1855.
- Ostende en poche. Guide Conty*, Paris, 1879.
- Ostende. Notabilités commerciales. Hôtels et Restaurants recommandés par le Guide Conty*, Paris, s.d.
- PASQUINI, J., *Histoire de la ville d'Ostende et du Port*, Oostende, 1843.
- PIOT, Ch., *Clemmen (Josse)*, in *Biographie Nationale*, IV, Brussel, 1873, kol. 143-145.
- Provinciale wegwijzer van West-Vlaanderen... voor het Schrikkeljaar 1864*, 37, Brugge, 1863, p. 149.

Rapport sur l'Administration et la Situation des affaires à la Ville d'Ostende, Oostende, 1855.

Rapport annuel de la Chambre de Commerce d'Ostende sur la situation du commerce et de l'Industrie pendant l'exercice 1867, Oostende, 1868.

Reis door België in het jaar 1814, Amsterdam-Brussel, 1815, p. 19.

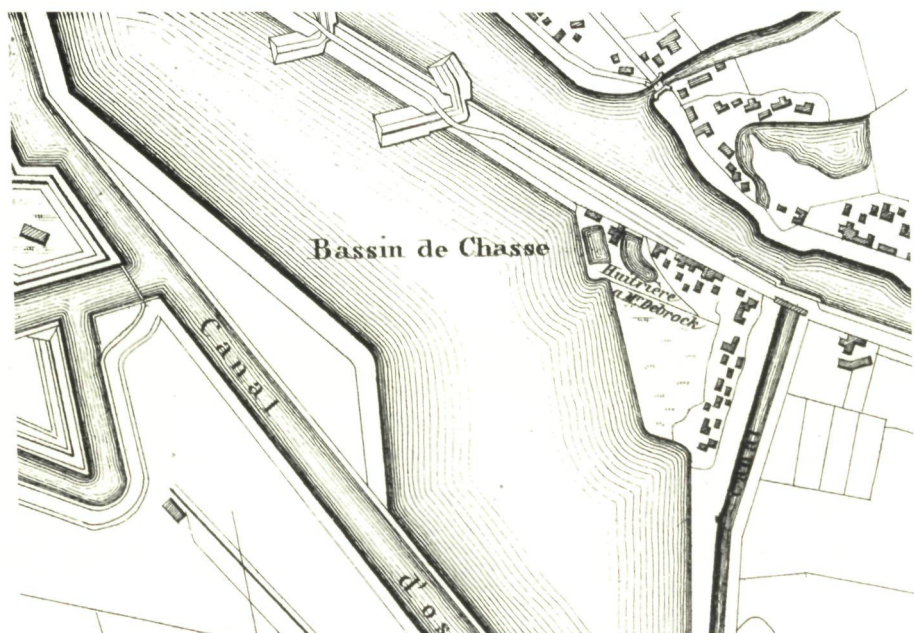
STRACKE, Aug., *Almanach du Commerce et de l'Industrie de la Ville d'Ostende*, Oostende, 1886.

VALABREGUE, Antony, *Au pays flamand*, Tours, s.d., p. 272.

VAN DE WALLE, J., *De oesterteelt aan de Belgische kust*, in *West-Vlaanderen werkt*, Brugge, 1959, p. 94-97.

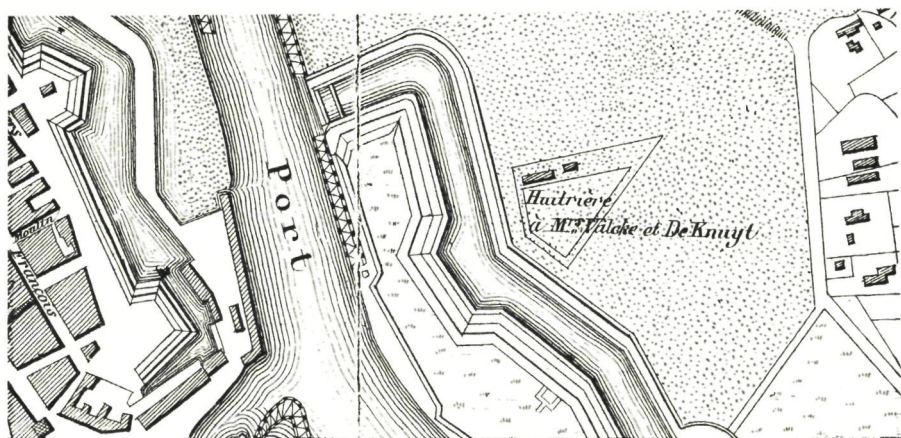
VAN HOUTRYVE, André, *De vishandel en het visambacht te Brugge tot op het einde van het Oud Regiem*, Brugge, 1975.

VERBANCK, Frans, *D'Oede Viertorre 1894-1900*, Bredene, 1969.

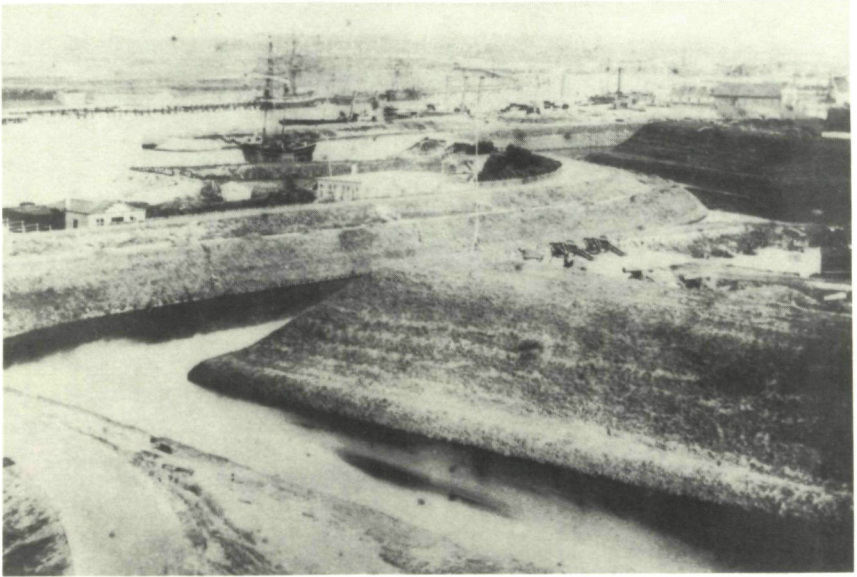
Pl. 2

*Detail van het plan Avanzo, voorstellende
de oesterputten Debrock.*

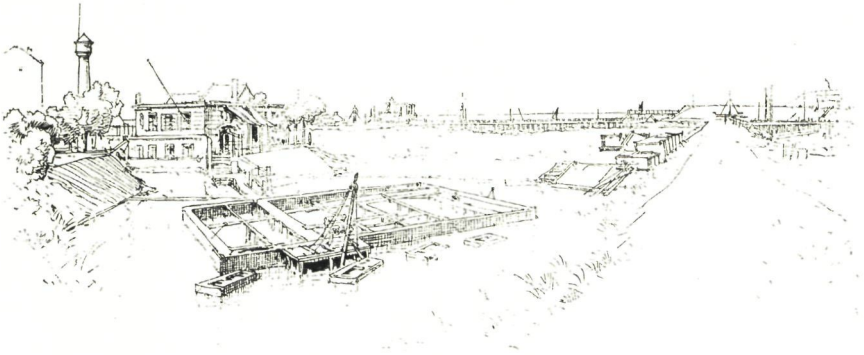
Pl. 3

*Detail van het plan Avanzo, voorstellende
de oesterputten Valcke*

Pl. 4

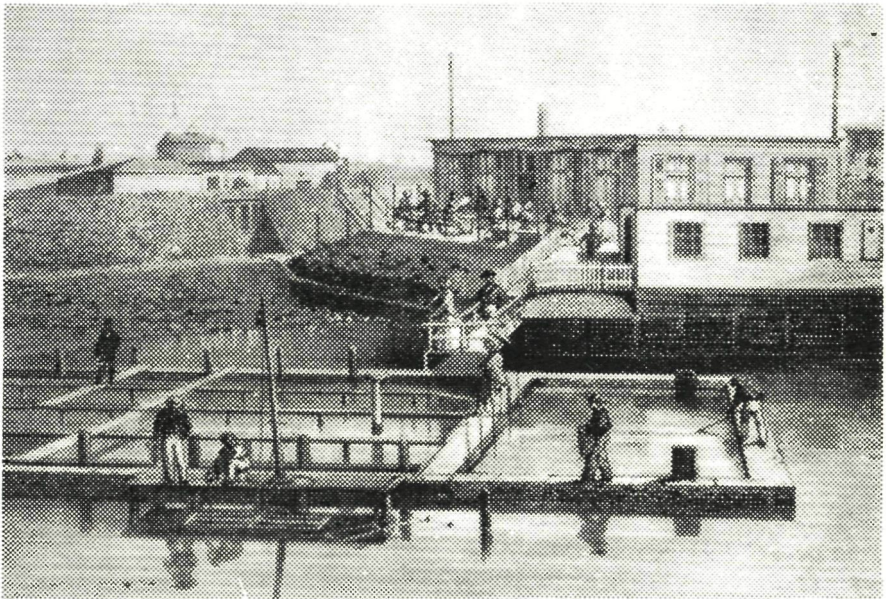
*De vestingen, de haven en de oesterput Musin
gefotografeerd van op de oude vuurtoren.*

O STENDE : PARC AUX HUITRES

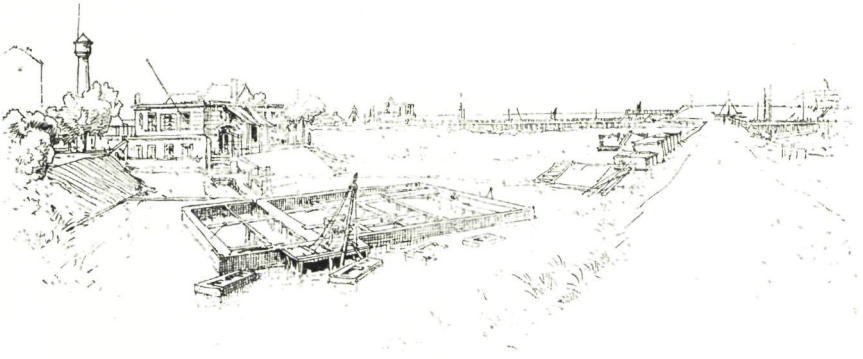
Pl. 5

De oesterputten Musin - achteraan links ziet men de oude vuurtoren. (Uit Havard, La Flandre à vol d'oiseau)

Pl. 6

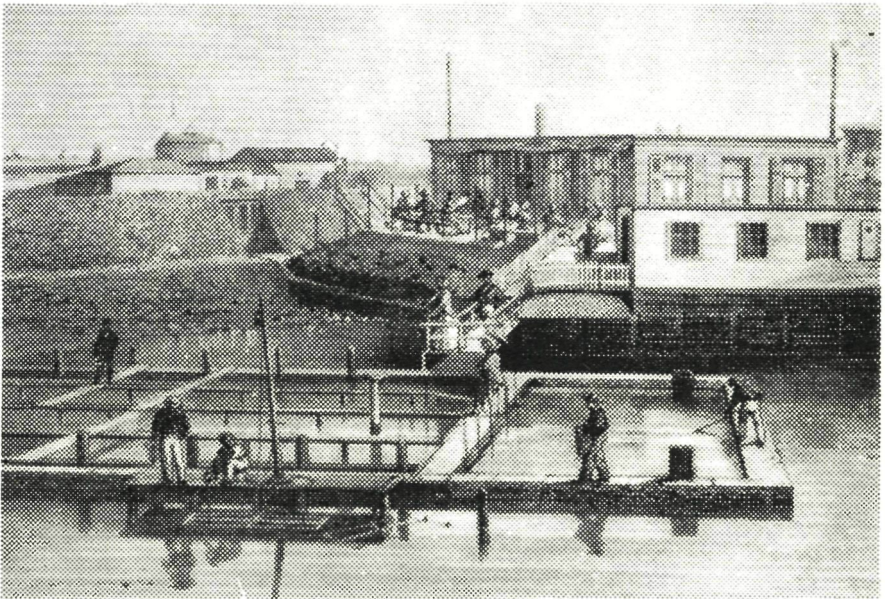
*Oesterpark & Restaurant Musin
(naar een foto in de brochure «Nieuw Oostende»)*

OOSTENDE : PARC AUX HUITRES

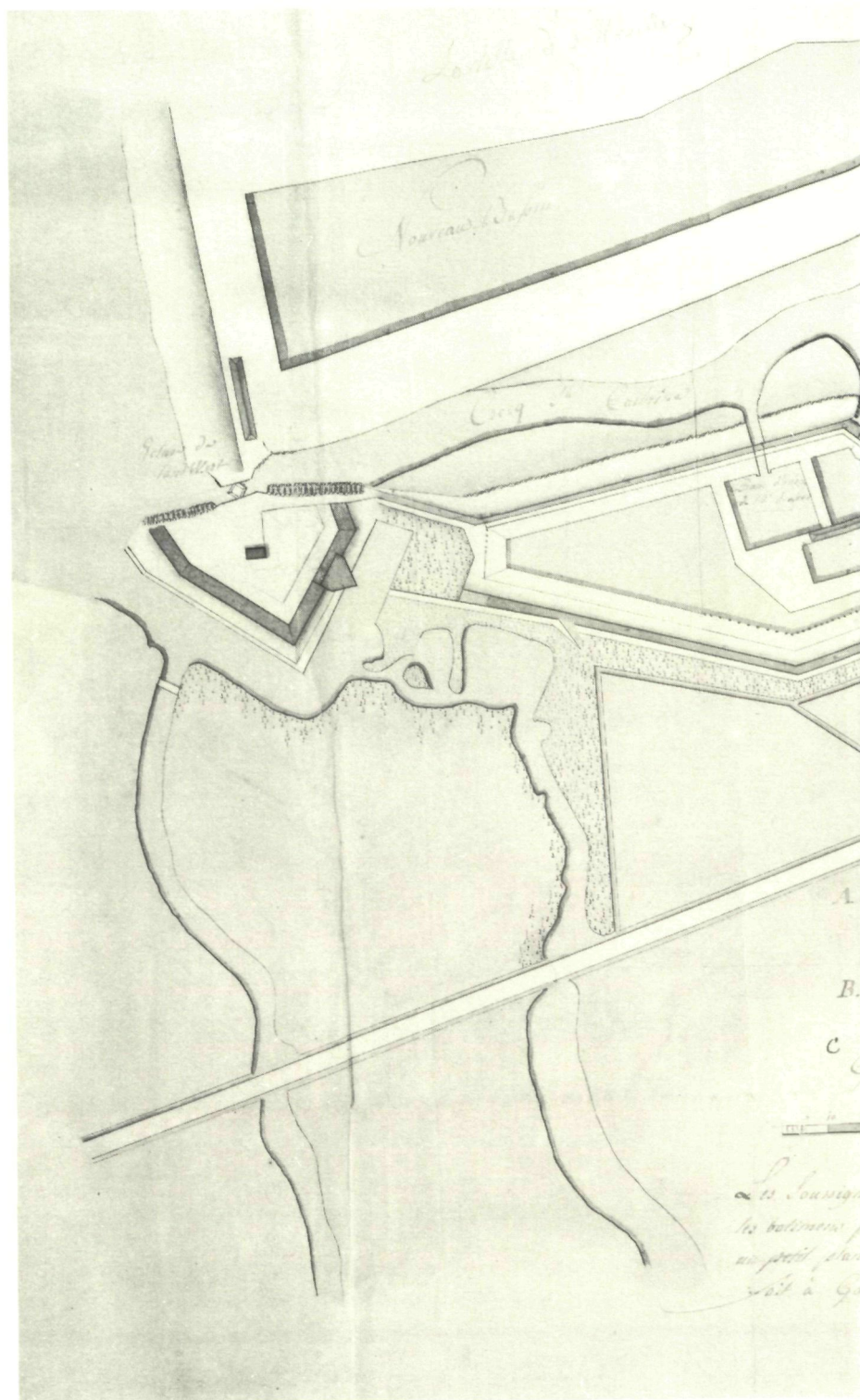
Pl. 5

De oesterputten Musin - achteraan links ziet men de oude vuurtoren. (Uit Havard, La Flandre à vol d'oiseau)

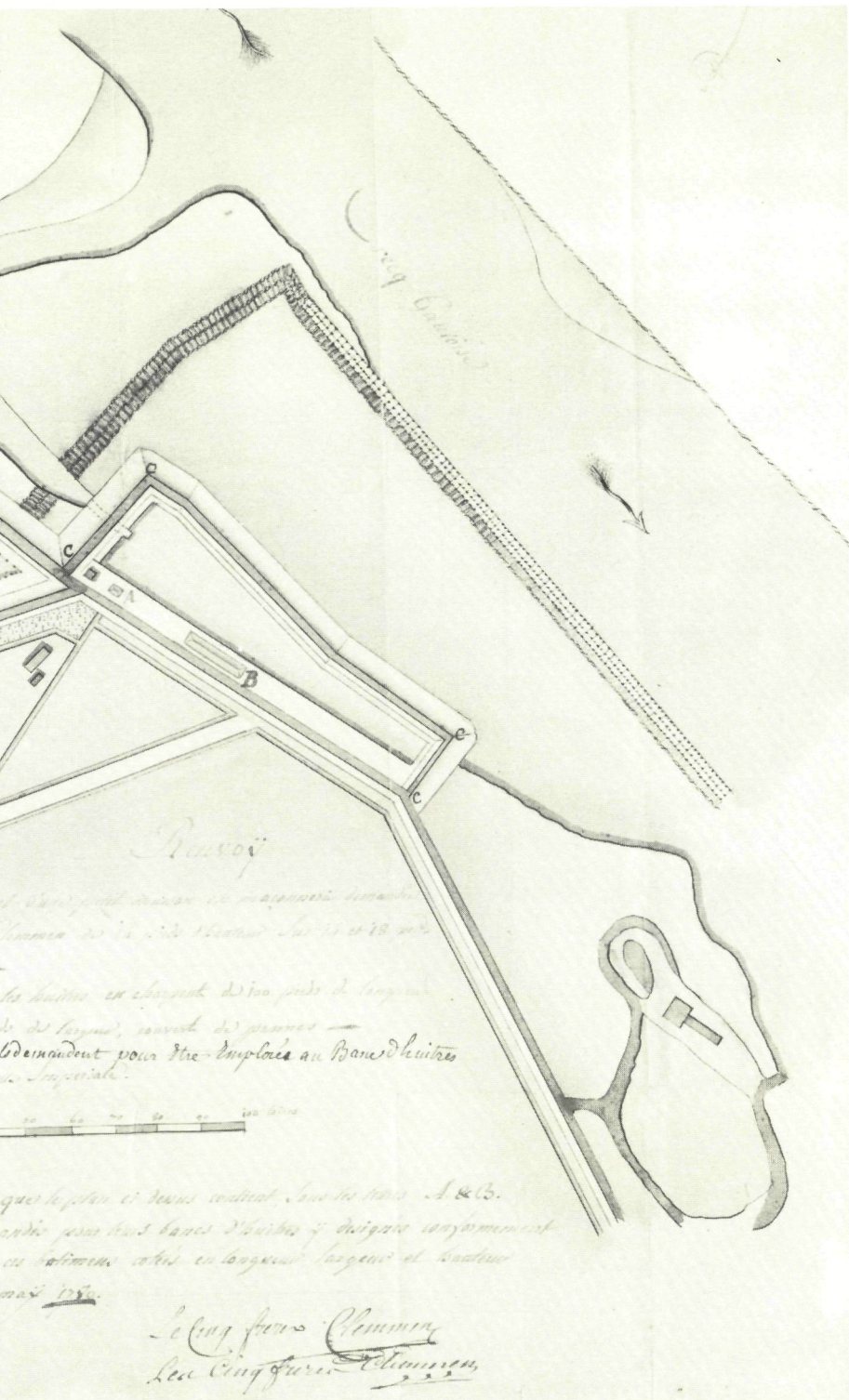
Pl. 6

*Oesterpark & Restaurant Musin
(naar een foto in de brochure «Nieuw Oostende»)*

Grondplan horende bij het rekwest der Clemmens 1780

(verzan

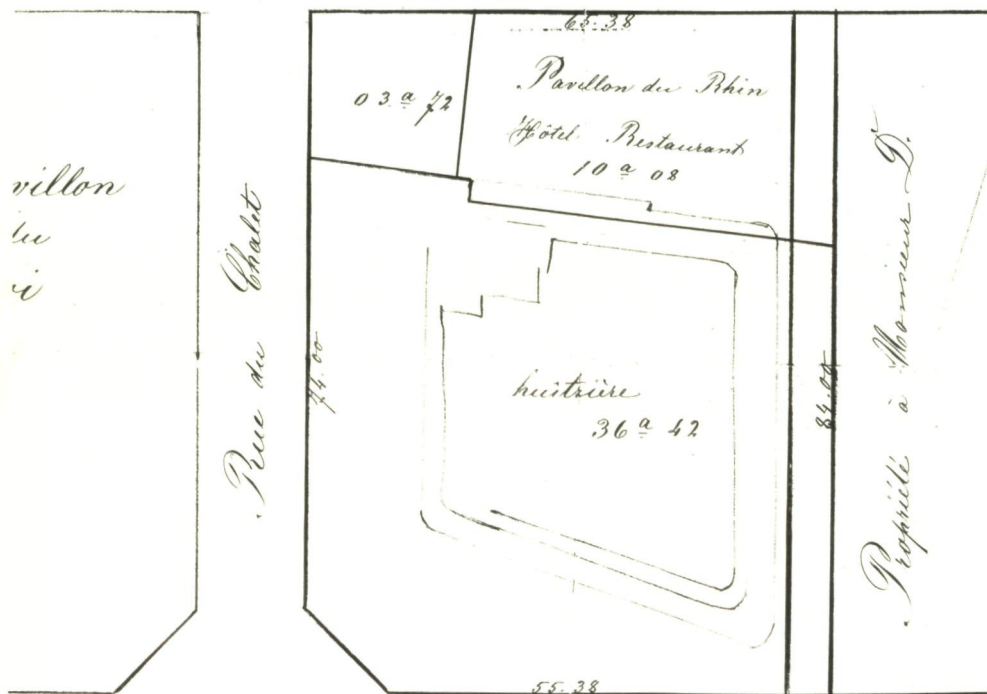

Ville d'Estende
Bloc des terrains domaniaux

Cadastre: 1er C N°s 143 à 145

Contenance réelle de la propriété: 54 a 41 s 92 m

Digue de Mer

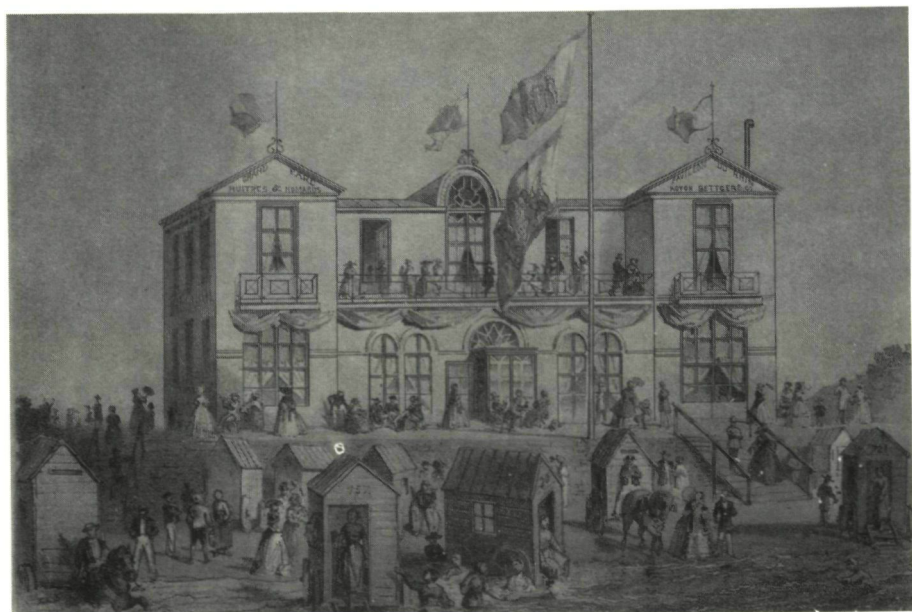

Rue de Paris

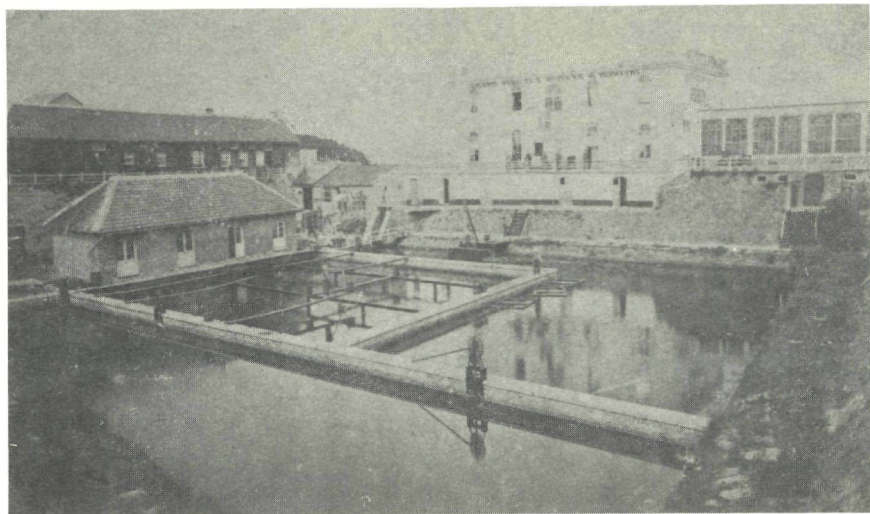
Pl. 9

*Het «Pavillon du Rhin»
(stereokaart verzameling R. Halewyck)*

Pl. 10

Het «Pavillon du Rhin»
(Litho van S. Serlier naar J. Van de Putte)

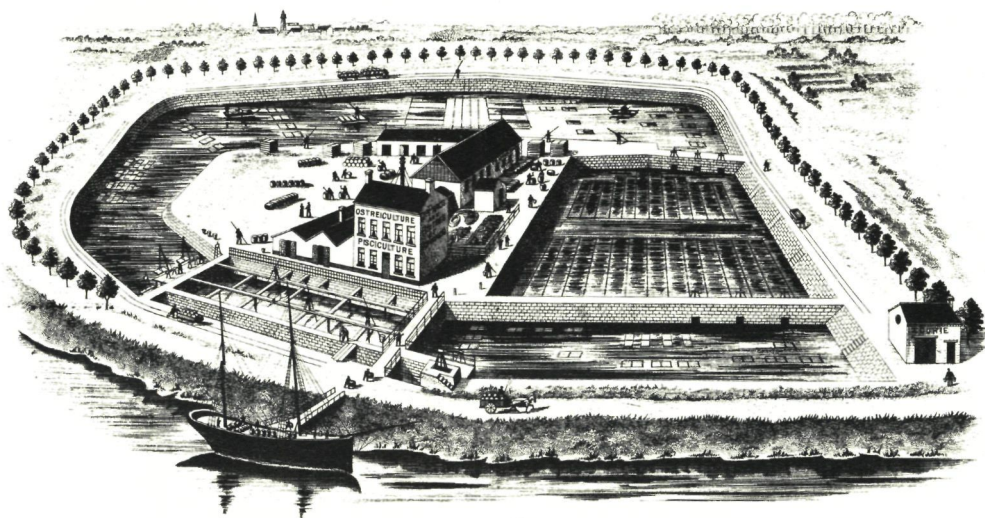
Pl. 11

*De oesterputten Royon-Hertoghe
op een reclamekaartje van de firma.
Achteraan is vaag het gebouw van het «Pavillon du Rhin»
te zien (verzameling R. Halewyck)*

Pl. 12

*Portretten van Louis Royon en zijn echtgenote.
(verzameling R. Halewyck)*

LES PRODUITS MARITIMES

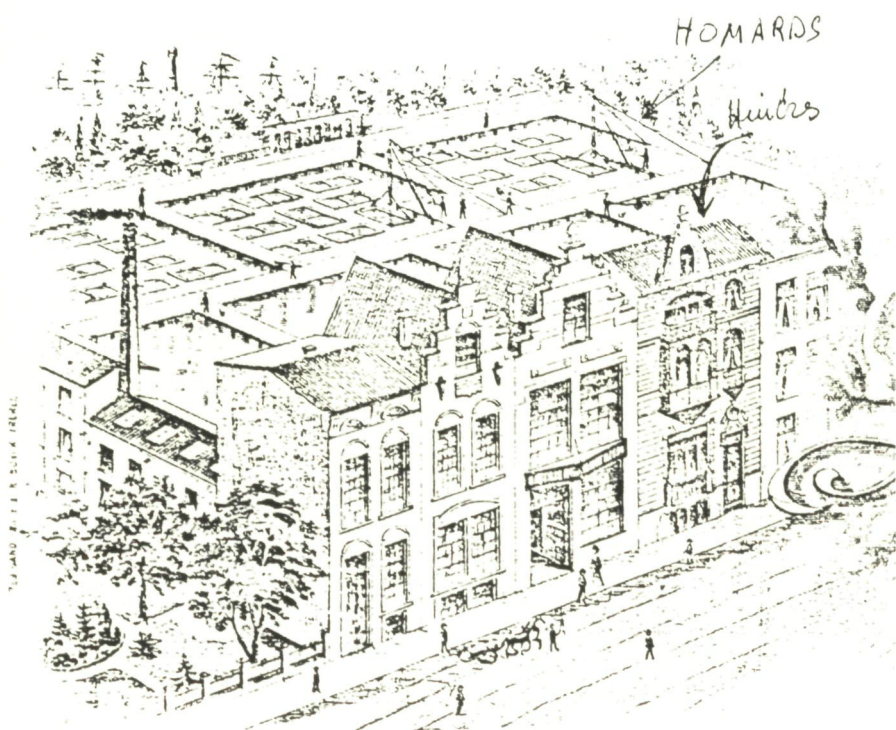
SOCIÉTÉ ANONYME

Successieur de

Ostende, le 8 Juin 1920 *190*

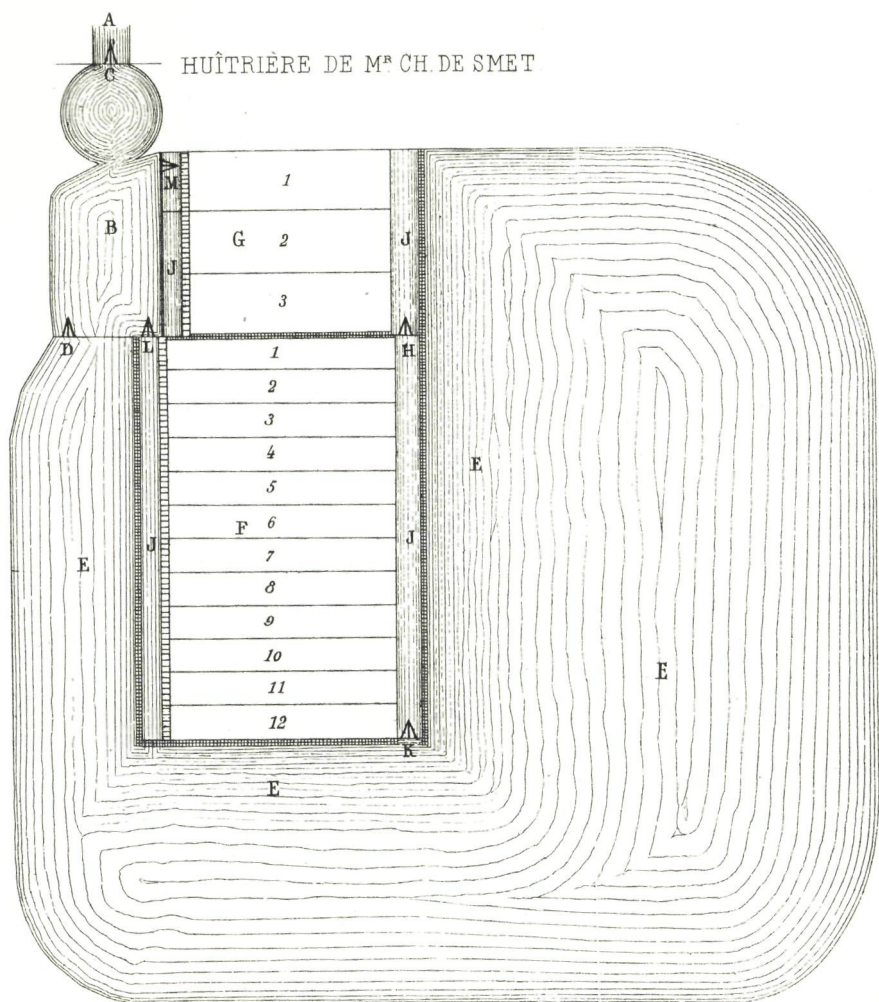
Pl. 13

*De oester- en kreefteparken van «Les produits maritimes»
te Nieuwpoort. - (verzameling R. Halewycck)*

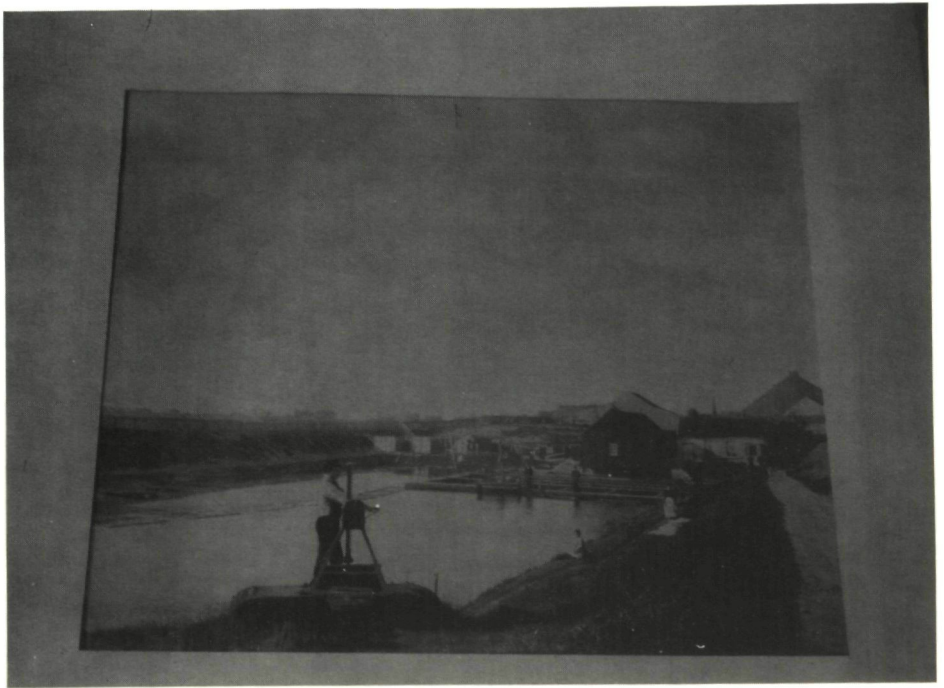

Pl. 14

*Niet getrouw gezicht op de oesterparken Janssens
aan de Langestraat. - (verzameling O. Vilain)*

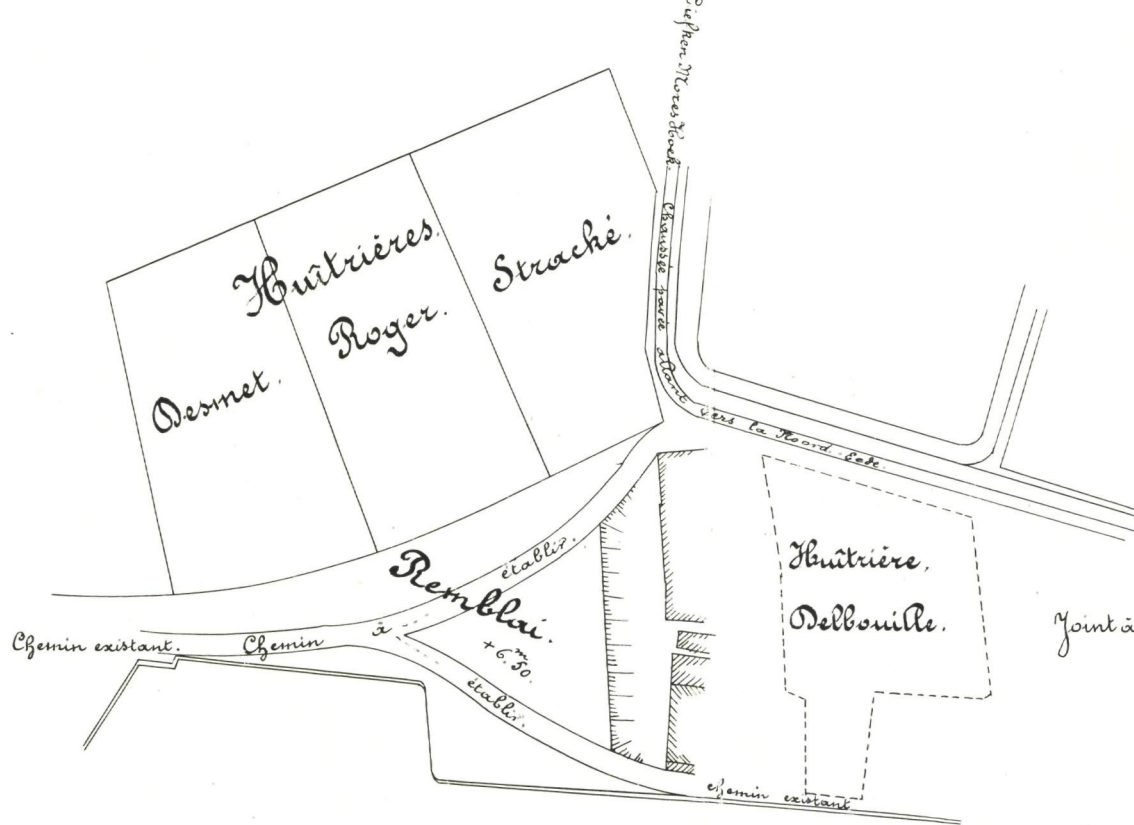

*Schematische voorstelling der waterwerken en oesterbedden
der oesterputten van Ch. De Smet (verzameling R. Halewyck)*

Pl. 16

De oesterputten De Smet (verzameling R. Halewyck)

Joint à mon rapport en date de ce jour n° 14038.
Ostende, le 10 Octobre 1896.

L'Ingénieur,

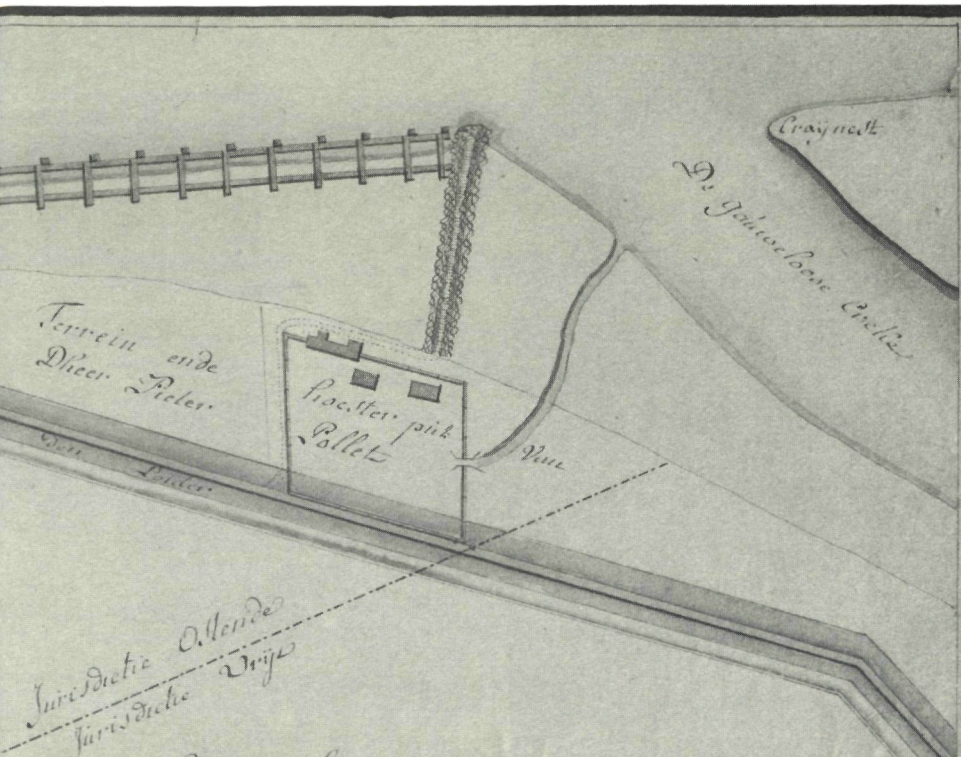
Plan der Schueren

(Ostende). ——— *Arrière - port.* ———

Echelle de 0.001 par mètre

(Slykens)

Plan opgemaakt door Van Der Schueren waarop de oesterputten
De Smet, Roger, Stracké & Delboville - 1896

Caerte figuralif van den nomber van 32 2 45 R
 landmaete gedaen den 18 mije 1787 door den gawooren Landmeter Hans
 vrien Joanna Ramault wezende eenen hoester pijk met de aangeleegen
 Competerende Heer Clemmens tot Gent. Gelegen in den noordoostthoek
 dijeliagie Van den polder Van Ste Catharine onder de Jurisdic tie van de
 port Alende; abousterende in sijn gheelen al tusschen de kijnjaert Crehies
 oostzijde; den polder dijelt tot aan de Cruijne gemeten ende sijn segens
 elijk van dieer loore aan de Zuyl West Zijde; streckende metten Zuystoet
 eedende op het point Van het Crommen Van den Dyck segens den pond
 polder pollet; ende metten noortnoetkonde naert de Zuyl west Zijde
 loore aldaer verhaende naert de noortnoetzijde nootwaert.

A 32 1 67

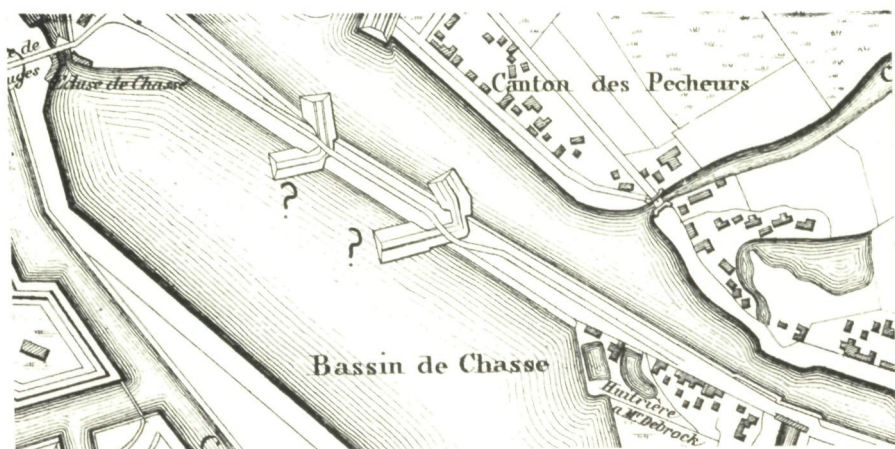
B 0 0 80

Alament --- 32 2 45 R

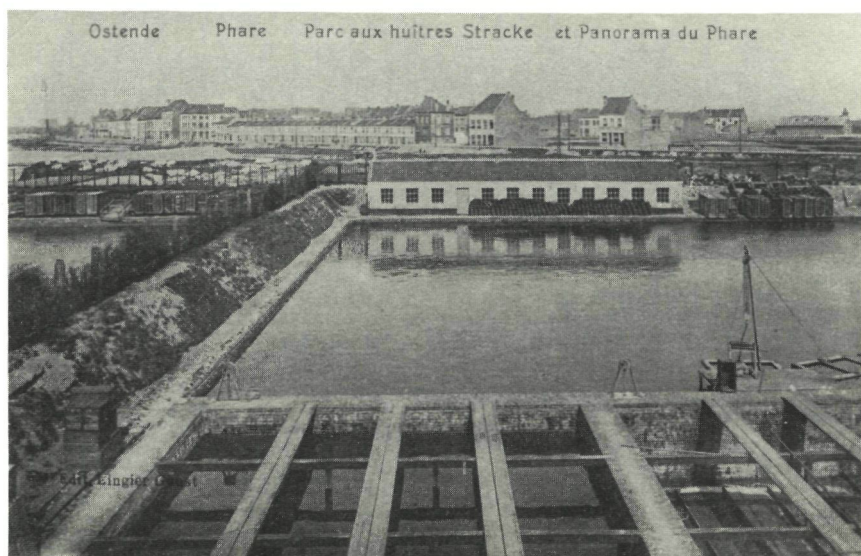
De Caerte geformeert bij mij onderschreven gawooren Landmeter Hans Van den
 de pennijnck Meester van den polder Van Ste Catharine ten verzonck van
 reas Van Vlegum negotiant ende Geregheester der Stadt en port Van
 den jaere 1789. Te Gent.

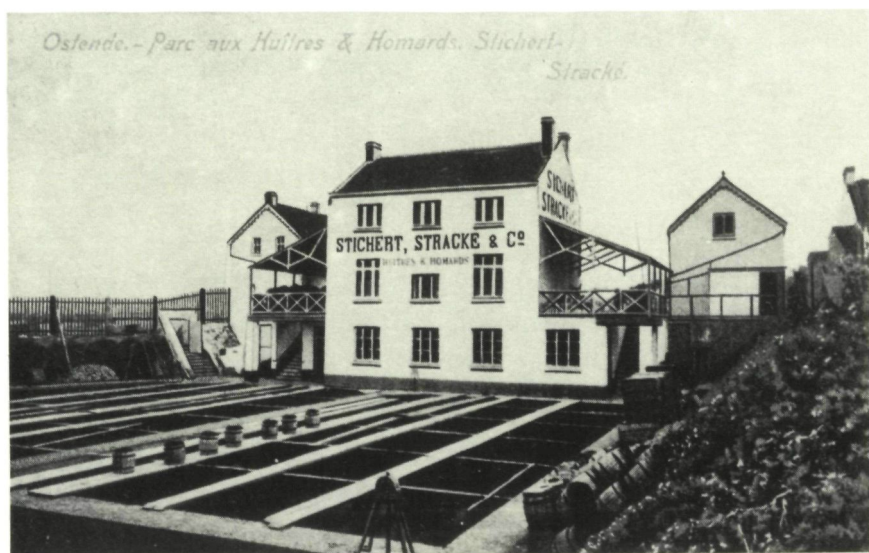
C. J. Prootiaert

r Johannes Ramault
 Clemmen en Pollet
 smeling R. Halewyck)

Pl. 19

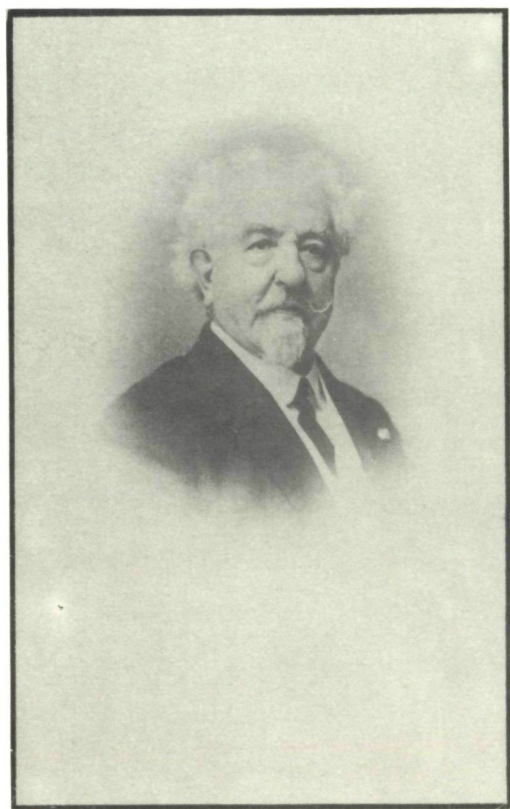

113. — Laboratoire maritime installé dans l'huîtrière STICHERT-STRACKÉ. Ostende. — Cliché L. Van Bollé.

Pl. 22

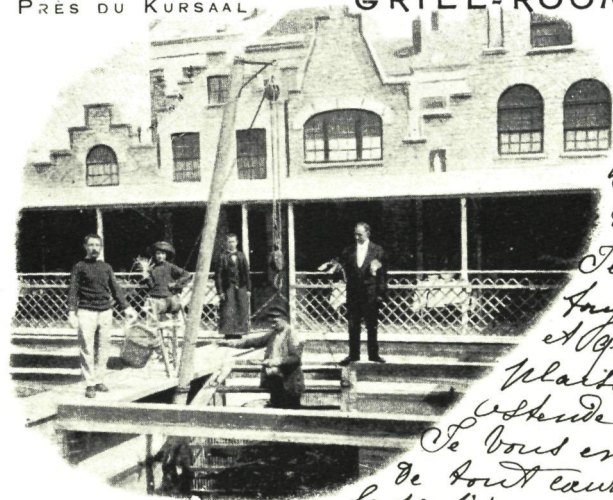
Pl. 23

Pl. 24

OSTENDE * HOTEL-RESTAURANT * LA MARÉE

PRÈS DU KURSAAL GRILL-ROOM HUITRIÈRE DU KURSAAL

*Cher Papa,
Camille vient de
partir pour Bruges.-
Il ira dîner avec
vous ce midi. —
J'espère que vous êtes
toujours en bonne santé
et que nous aurons le
plaisir de vous voir à
Ostende dimanche prochain.
Je vous embrasse, cher Papa,
de tout cœur. Les compliments de
la petite Berthe. — Votre fille dévouée,
Josephine*

Des annexes formant salons ont été construites
à la terrasse de pourtour des parcs.

DIRECTEUR-GÉRANT: J. DECLERCQ et 13 Clout 1902.

Pl. 25

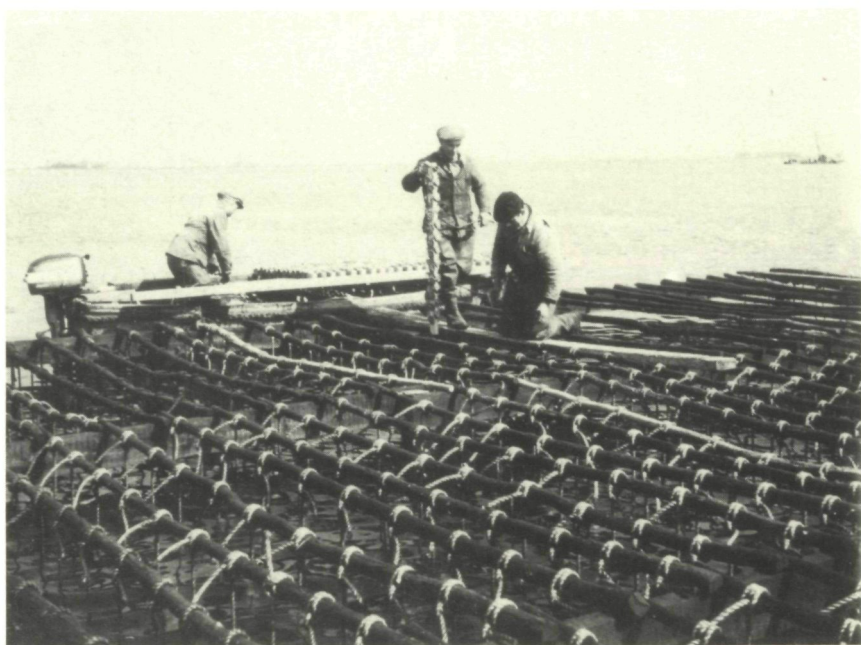
Pl. 26

Pl. 27

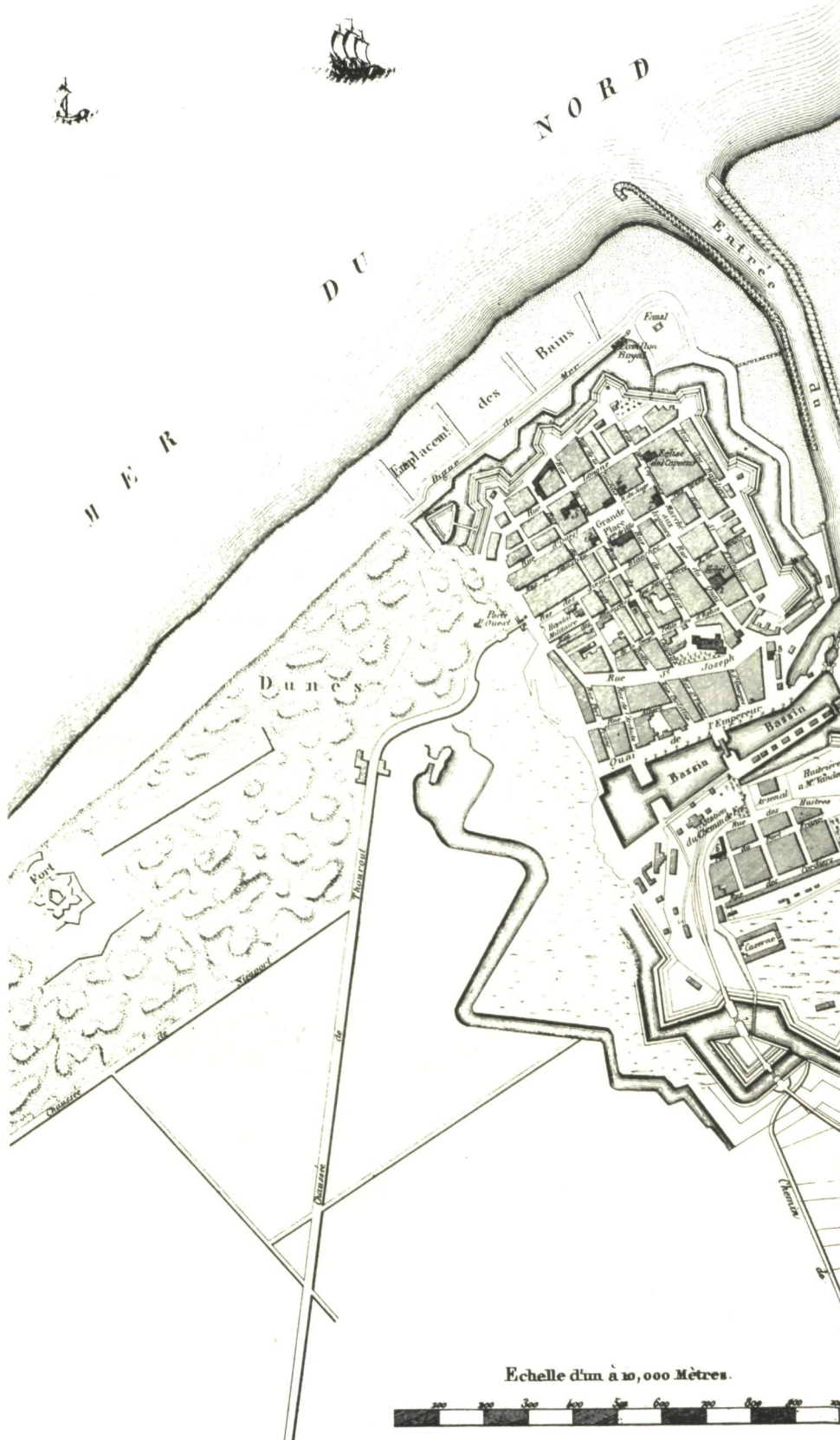

Pl. 28

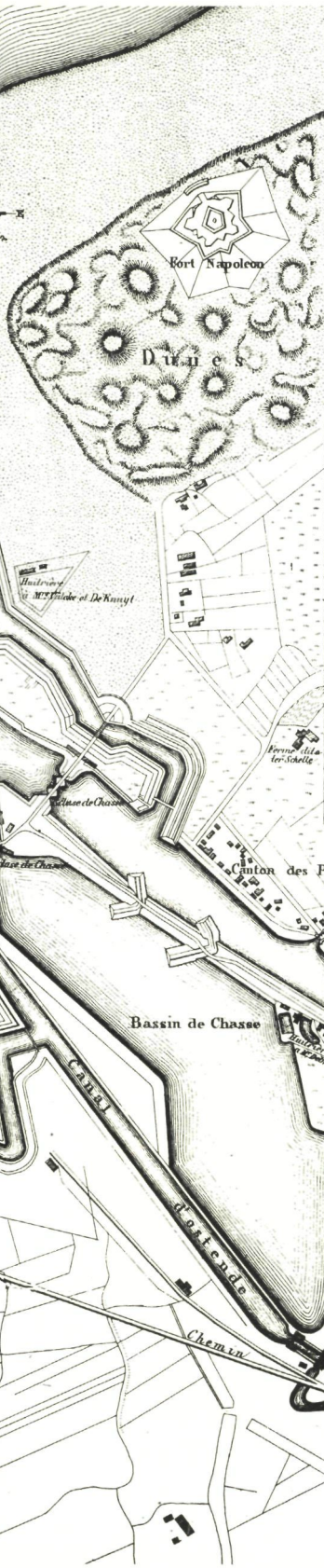

Pl. 29

Plan Avanzo ca. 1839

PLAN

du Port, de la Ville et des Environs

D'OSTENDE.

Ville forte et commerçante, dans la Flandre occid^{le} à 4 lieues de Bruges, 3 de Nieuport, 26 de Bruxelles; Populatⁿ 13,500 h^s. Port de Mer, facile et fort amélioré depuis 1830. Tête du Chemin de Fer. Bains très suivis. Grande et petite pêche. Huîtres et morues renommées. Construction maritime, Corderie, Voilerie. Fameuse par le Siège de 3 ans qu'elle soutint en 1601 contre toutes les forces Espagnoles.

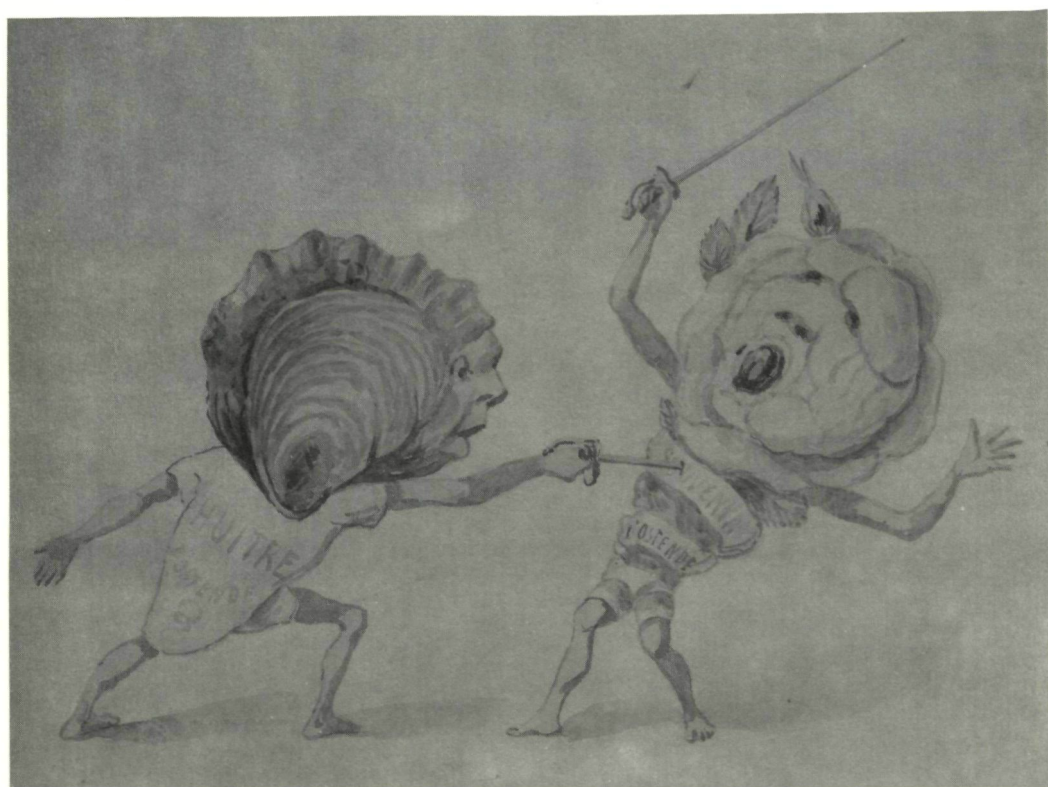
Principaux Hôtels.

N ^o 1	Hôtel des bains	Rue du Quai
2	Hôtel de la Cour impériale	Rue de la Chapelle
3	Hôtel du Lion d'or	Grande Place
4	Hôtel du grand café	Grande Place
5	Hôtel de Flandre	Rue du Chat
6	Hôtel d'Allemagne	Murgras, près de la Station
7	Hôtel de Gand	Murhé aux légumes
8	Appleton Ship hotel	Quai des Pêcheurs, près du Bassin
9	Restauration, Pavillon-Royal	Digue de Mer, près du Canal
10	Cabinet d'histoire naturelle	Rue de Slykens (Coin de Bremaire)

Pl. 32

P.V.B.A DRUKKERIJ VANHOUTTE
Roeselarestraat, 26
8830-HOOGLEDE

Tel. 051/20.40.24

